

TAMPEREEN YLIOPISTO

Oikeustieteiden laitos

Riikka Heinilä

**MYYJÄN VIRHEVASTUUSTA JA TAKUUSTA
KULUTTAJANKAUPASSA**

Pro gradu-tutkielma

Yritysjuridiikka

Tampere 2007

Tiivistelmä

Tampereen Yliopisto	Oikeustieteiden laitos, yritys juridiikka
Tekijä:	HEINILÄ, RIIKKA
Tutkielman nimi:	Myyjän virhevastuusta ja takuusta kuluttajankaupassa
Pro gradu – tutkielma:	IX + 70 sivua
Valmistumisaika:	Kesäkuu 2007
Avainsanat:	kuluttajankauppa, kuluttaja, virhe, takuu, reklamaatio

---

Kauppa on sopimus, jossa myyjä luovuttaa esineen omistusoikeuden ostajalle rahavastiketta vastaan. Kauppaa kutsutaan kuluttajankaupaksi, jos ostajana on kuluttaja ja myyjänä elinkeinonharjoittaja. Tärkeimmät kuluttajankaupassa esiin tulevia kysymyksiä koskevat säännökset on koottu kuluttajansuojalain 5 lukuun. Kuluttajansuojalaki kokonaisuudessaan koskee kulutushyödykkeiden tarjontaa, myyntiä ja muuta markkinointia elinkeinonharjoittajilta kuluttajille. 5 luvun säännökset koskevat kuitenkin ainoastaan tavarankaupaa, jossa myyjänä on elinkeinonharjoittaja ja ostajana kuluttaja.

Tämän tutkielman tarkoituksena on tarkastella kuluttajansuojalain kuluttajankauppaa koskevia virhe-, takuu- ja reklamaatiosäännöksiä. Tarkastelun tavoitteena on selvittää milloin tavarassa kuluttajansuojalain 5 luvun mukaan on virhe, miten takuu vaikuttaa tähän virhearviointiin sekä miten kuluttajan on toimittava saadakseen myyjä vastuuseen virheestä. Kuluttajansuojalain virhesäännökset rakentuvat suurelta osin kauppalain mallin mukaan. Tutkielmassa tehdäänkin kauttaaltaan vertailuja kauppalakiin lakien välillä vallitsevien yhtäläisyyksien ja erojen esiin tuomiseksi.

Tutkimusote on oikeusdogmaattinen. Tutkimusongelmaa tarkastellaan kuluttajansuojalain 5 luvun näkökulmasta. Tutkimuksen pohjana käytetään kuluttajansuojalain lisäksi lainvalmisteluaineistoa ja oikeuskirjallisuutta. Koska kuluttajansuojalain virhesäännökset rakentuvat kauppalain mallin mukaan, myös kauppalailla ja kauppalakia käsittelevällä oikeuskirjallisuudella on painoarvoa tutkimuksessa. Oikeuskäytäntöä ja kuluttajavalituslautakunnan ratkaisuja on aiheesta runsaasti tarjolla ja ne muodostavatkin keskeisen osan tutkielmaa.

Kuluttajansuojalain yleisen virhesäännöksen mukaan virheen määrittelyn lähtökohtana on sopimus. Mikäli sopimus on puutteellinen, turvaututaan kuluttajansuojalain täsmennyksiin säännöksiin. Kuluttajansuojalaissa on yleisen virhesäännöksen lisäksi joukko muita virhesäännöksiä, joissa niin ikään määritellään milloin tavarassa on virhe. Tavarankaupan virheellisyttä arvioidaan lähtökohtaisesti sen mukaan, millainen tavara ominaisuuksiltaan on vaaranvastuun siirtyessä myyjältä ostajalle. Antamalla takuun tai muun vastaavanlaisen sitoumuksen myyjä ei voi rajoittaa niitä oikeuksia, jotka ostajalla virheen perusteella lain mukaan on. Myyjän virhevastuu ei pääty takuun päättyessä. Ostaja ei pääsääntöisesti voi vedota tavarankaupan virheeseen, ellei hän ilmoita virheestä myyjälle kohtuullisessa ajassa siitä, kun hän virheen havaitsi tai hänen olisi pitänyt sen havaita. Kuluttajankaupassa virheilmoitus voidaan aina tehdä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun ostaja havaitsi virheen ja se voidaan tehdä myös kaupan myyjän lukuun välittäneelle elinkeinonharjoittajalle.

Sisällysluettelo

LÄHDELUETTELO	IV
OIKEUSTAPAUSTRUETTELO	VII
LYHENNELUETTELO	IX
1 JOHDANTO	1
2 YLEISTÄ KULUTTAJANKAUPASTA	5
2.1 KULUTTAJANKAUPPAAN LIITTYVIÄ KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ	5
2.2 KULUTTAJANSUOJALAIN JA KAUPPALAIN VÄLINEN SUHDE.....	6
2.3 KULUTTAJANSUOJALAIN VIRHE- JA TAKUUSÄÄNNÖSTEN KEHITYS	7
2.4 KULUTTAJAVALITUSLAUTAKUNNAN RATKAISUJEN MERKITYS.....	10
2.5 KULUTTAJANSUOJALAINSÄÄDÄNTÖ RUOTSISSA	11
3 KULUTTAJANSUOJALAIN VIRHESÄÄNNÖKSET	13
3.1 YLEINEN VIRHESÄÄNNÖS	13
3.1.1 Sopimuksenmukaisuus.....	13
3.1.2 Tavar an soveltuminen käyttötarkoitukseensa	14
3.1.3 Tavar an näytteenmukaisuus ja asianmukainen pakkaaminen	18
3.1.4 Kuluttajansuojalain erityissäännökset.....	20
3.2 ASENTAMISESTA TAI PUUTTEELLISISTA OHJEISTA JOHTUVA VIRHE	24
3.3 TAVARASTA ANNETUT TIEDOT	27
3.4 ”SELLAISENA KUIN SE ON” –EHTO	29
3.4.1 Myyjän tavar asta antamat tiedot	29
3.4.2 Tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti	31
3.4.3 Ostajan perusteltujen edellytysten merkitys.....	33
4 VIRHEELLISYYDEN MÄÄRÄÄVÄ AJANKOHTA JA TAKUUN MERKITYS	35
4.1 VIRHEELLISYYDEN ARVIOINNIN AJANKOHTA	35
4.1.1 Vaaranvastuun siirtyminen	35
4.1.2 Kuuden kuukauden oletussääntö.....	38
4.1.3 Myyjän antama takuu.....	39
4.1.4 Muun kuin myyjän antama takuu	45
4.1.5 Takuu vs. kuuden kuukauden oletussääntö	46
4.1.6 Takuun päättyminen.....	47
4.2 KULUTTAJANSUOJALAIN TAKUULLE ASETTAMAT VAATIMUKSET	49
5 OSTAJAN TOIMENPITEET VIRHEEN JOHDOSTA	52
5.1 OSTAJAN TARKASTUSVELVOLLISUUS	52
5.1.1 Ostajan ennakkotarkastusvelvollisuus	52
5.1.2 Ostajan jälkitarkastusvelvollisuus	55
5.2 OSTAJAN REKLAMAATIOVELVOLLISUUS.....	56
5.2.1 Reklamaation toimittaminen ja sen sisältö.....	56
5.2.2 Kohtuullinen reklamaatioaika.....	58
5.2.3 Kahden kuukauden reklamaatioaika.....	61
5.2.4 Takaraja.....	63
5.2.5 Poikkeukset kohtuullisen reklamaatioaikaan	65
6 LOPUKSI	67

Lähdeluettelo

Aurejärvi, Erkki: Irtaimen kaupan takuehdot. Tutkimus myyjän antamasta takuusta ja virhevastuusta irtaimen kaupassa. Jyväskylä 1981.

Bärlund, Johan: Reklamation i konsumentavtal. En kontraktsrättslig studie av konsumentens reklamation som en förutsättning för att konsumenten skall kunna åberopa näringsidkarens avtalsbrott. Jyväskylä 2002.

Euroopan yhteisöjen virallinen lehti L 171, 07/07/1999, s. 12–16.

Saatavilla<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/site/fi/oj/1999/l_171/l_17119990707fi00120016.pdf> 24.5.2007

Grobgeld, Lennart: Konsumenträtt. Tolfte upplagen. Stockholm 1999.

HE 8/1977 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle kuluttajansuojalainsäädännöksi.

HE 89/2001 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta.

HE 93/1986 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle kauppalaiksi.

HE 360/1992 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Hemmo, Mika: Sopimusoikeus II. Jyväskylä 2003.

Hoppu, Esko – Hoppu, Kari: Kauppa- ja varallisuusosoikeuden pääpiirteet. 5. uudistettu ja täydennetty painos. Porvoo 2003.

Kaakkola, Jukka: Kuluttajansuojalain virhesäännökset muuttuivat. Kuluttajansuoja 1/2002, s. 4–5.

Kuluttaja-asiamiehen kannanottoja. Käyttöohjeet pitää antaa kotimaisilla kielillä.

Kuluttajansuoja 5/2004, s. 13.

Kuluttaja-asiamiehen kannanottoja. Takuu – mitä se oikeastaan tarkoittaa?

Kuluttajansuoja 5/2005, s. 10.

Laintarkastuslautakunnan lausunto n:o 5/1991. Kuluttajansuojalain muutos. Helsinki 1991.

Mäkinen, Maija: Kestoikä virheperusteena – miten kauan kulutustavaran pitää kestää?

Kuluttajansuoja 3/2001, s. 23–24.

Routamo, Eero: Kaupan lait. Kotimainen ja kansainvälinen irtaimen kauppa.

2. uudistettu painos. Jyväskylä 1996.

Routamo, Eero – Ramberg, Jan: Kauppalain kommentaari. Jyväskylä 1997.

Ståhlberg, Pauli: Kuluttajalla on reklamaatiovelvollisuus. Kuluttajansuoja 1/2005, s. 27–28.

Ståhlberg, Pauli: Kuluttajansuojalain tuoreitten muutosten tulkinnasta. Kuluttajansuoja 1/2002, s. 25–27.

Ståhlberg, Pauli: Kuluttajavalituslautakunnan ratkaisut oikeuslähteenä. Kuluttajansuoja 1/2001, s. 22–23.

Ståhlberg, Pauli: Maahantuojan virhevastuu. Kuluttajansuoja 5/2003, s. 24.

Ståhlberg, Pauli: Näyttövaatimuksista kuluttajansuojaoikeudessa. Kuluttajansuoja 5/2002, s. 28–30.

Ståhlberg, Pauli: Uusi vanhentumislaki ja kuluttajasaatavat. Kuluttajansuoja 2/2004, s. 28.

Ståhlberg, Pauli: Virhe ja kuluttajan perustellut odotukset. Kuluttajansuoja 4/2004, s. 26–27.

TaVM 18/2001 vp. Talousvaliokunnan mietintö n:o 18 hallituksen esityksestä laiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta.

TaVM 40/1993 vp. Talousvaliokunnan mietintö n:o 40 hallituksen esityksestä laiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Wetterstein, Peter: Säljarens garantiutfästelser vid lösöreköp. Särskilt med beaktande av köparens befogenheter vid faktiskt fel i köpgodset. Åbo 1982.

Wilhelmsson, Thomas: Suomen kuluttajansuojajärjestelmä. Yleinen osa. Vammala 1991.

Wilhelmsson, Thomas – Sevón, Leif – Koskelo, Pauliine: Kauppalaain pääkohdat. 5. uudistettu painos. 2006.

Ämmälä, Tuula: Kauppaa koskevista reklamaatioista, s. 261–280.
Saataavilla <<http://www.edilex.fi/lakikirjasto/2604.pdf>> 26.2.2007

Ämmälä, Tuula: Lyhyesti hovioikeuksista. Oikeustieto 5/2002, s. 13–14.

Ämmälä, Tuula: Suomen kuluttajaoikeus. Jyväskylä 2006.

Ämmälä, Tuula: Uudistunut kuluttajansuoja. Jyväskylä 1996.

Ämmälä, Tuula: Virhe – erityisesti kuluttajankaupassa ja asuntokaupassa. Jyväskylä 2002.

Oikeustapausluettelo*KKO ja HO ratkaisut*

KKO 1936 II 99	asianmukainen pakkaaminen
KKO 1983 II 39	reklamaation toimittaminen
KKO 1989:18	takuunantajan näyttövelvollisuus
KKO 1991:153	erityinen käyttötarkoitus
KKO 1991:162	virheellisyden arviointi
KKO 1998:150	ostajan tarkastusvelvollisuus
Helsingin HO 9.2.1995 S 92/2096	käyttötarkoitus
Helsingin HO 27.4.1999 S 97/1215	kohtuullinen reklamaatioaika
Helsingin HO 21.6.2000 S 99/1273	kohtuullinen reklamaatioaika
Helsingin HO 19.8.2002 S 01/1737	kohtuullinen reklamaatioaika
Turun HO 22.10.1998 S 98/283	”sellaisena kuin se on”-ehto
Turun HO 18.6.1999 S 98/742	kohtuullinen reklamaatioaika
Turun HO 30.6.1999 S 98/825	reklamaatioaika
Turun HO 1.9.1999 S 98/1055	ostajan perustellut edellytykset
Vaasan HO 28.6.2002 S 01/505	tietovirhe

Kuluttajavalituslautakunnan ratkaisut

KVL 91/33/1504	kuluttajan perustellut odotukset	KS 4/04, s. 26
KVL 92/32/1145	takuun päättyminen	Ämmälä 1996, s. 140
KVL 99/37/239	takuunantajan näyttövelvollisuus	KS 4/01, s. 2
KVL 00/32/2086	puutteelliset ohjeet	KS 1/02, s. 30
KVL 00/32/2491	käyttötarkoitus, puutteelliset ohjeet	KS 1/02, s. 30
KVL 01/32/2355	takuun päättyminen	www-sivut

VIII

KVL 01/37/2070	puutteelliset ohjeet	KS 5/03, s. 25
KVL 02/30/2594	tavaran kestoikä	KS 5/03, s. 25
KVL 02/32/906	puutteelliset ohjeet	KS 2/03, s. 30
KVL 02/82/529	kohtuullinen reklamaatioaika	KS 1/05, s. 27
KVL 03/30/3426	kuluttajan perustellut odotukset	www-sivut
KVL 03/32/3141	takuun päättymisen	KS 3/04, s. 31
KVL 03/33/578	ostajan perustellut odotukset, ostajan näyttövelvollisuus, reklamaatioaika	KS 5/04, s. 28
KVL 03/33/1586	erityinen käyttötarkoitus	KS 5/03, s. 25
KVL 03/33/1684	myyjän tiedonantovelvollisuus, ostajan perustellut edellytykset	www-sivut
KVL 04/33/281	takuun merkitys	KS 3/05, s. 29
KVL 04/33/1257	takuun päättymisen	www-sivut
KVL 04/33/3591	ostajan näyttövelvollisuus	KS 3/06, s. 31
KVL 04/39/1685	ostajan näyttövelvollisuus	KS 2/05, s. 29
KVL 05/32/2431	ostajan näyttövelvollisuus	www-sivut

Kuluttaja-asiamiehen kannanotot

KA 98/40/1700	takuun merkitys	KS 4/00, s. 9
KA 99/42/1777	takuun merkitys	KS 2/00, s. 14
KA 02/45/6351	takuun merkitys	KS 5/02, s. 13

Lyhenneluettelo

direktiivi	kulutustavaroiden kauppaa ja niihin liittyviä takuita koskevista tietyistä seikoista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 1999/44/EY
HE	hallituksen esitys
HO	Hovioikeus
KKO	Korkein oikeus
KKL	konsumentköplag 1990:932
KL	kauppalaki 27.3.1987/355
KS	kuluttajansuoja-lehti
KSL	kuluttajansuojalaki 20.1.1978/38
KTjL	konsumenttjänstlag 1985:716
KVL	kuluttajavalituslautakunta
KöpL	köplag 1990:931
lautakunta	kuluttajavalituslautakunta
OT	oikeustieto
TaVM	talousvaliokunnan mietintö
www-sivut	kuluttajavalituslautakunnan www-sivut

1 JOHDANTO

Pro gradu -tutkielmani käsittelee myyjän virhevastuuta ja takuuta kuluttajankaupassa. Käsittelemän aihetta kuluttajansuojalain (20.1.1978/38), myöhemmin kuluttajansuojalaki, 5 luvun näkökulmasta. Tärkeimmät kuluttajankaupassa esiin tulevia kysymyksiä koskevat säännökset on koottu tuohon nimenomaiseen lukuun. Kuluttajansuojalaki kokonaisuudessaan koskee kulutushyödykkeiden tarjontaa, myyntiä ja muuta markkinointia elinkeinonharjoittajilta kuluttajille¹. 5 luvun säännökset koskevat kuitenkin ainoastaan tavaran kauppaa, jossa myyjänä on elinkeinonharjoittaja ja ostajana kuluttaja². Säännökset ovat pakottavia siten, että sopimusehto, joka ostajan vahingoksi poikkeaa kyseessä olevan luvun säännöksistä, on mitätön, jollei laissa toisin säädetä³.

Huomionarvoista on, että kuluttajansuojalakia ei voida soveltaa, jos elinkeinonharjoittaja on ostajana ja kuluttaja myyjänä⁴. Kuluttajansuojalain soveltamisen ulkopuolelle jäävät myös kuluttajien keskinäiset oikeussuhteet samoin kuin elinkeinonharjoittajien keskinäiset oikeussuhteet⁵. Kuluttajansuojalain 5 luvun säännöksiä ei sovelleta myöskään silloin, kun käytetty tavara myydään huutokaupassa, jos kuluttaja voi itse henkilökohtaisesti osallistua kaupantekoon⁶.

Edellä mainitusta johtuen en käsittele tutkielmassani lainkaan liikekauppaa, jossa kaupan tekevät keskenään kaksi elinkeinonharjoittajaa, enkä siviilikauppaa, jossa kaupan osapuolet ovat molemmat yksityishenkilöitä. Tutkimukseni keskittyy siis ainoastaan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen kuluttajankauppaan. Koska kuluttajansuojalain 5 luvun säännöksiä sovelletaan ainoastaan tavaran kauppaan, en tutkielmassani ota kantaa myöskään tilanteisiin, joissa kaupan kohteena on jokin muu kuin tavara. Kuluttajansuojalain virhesäännökset soveltuvat paitsi uuden tavaran kauppaan, myös tilanteisiin, joissa tavara myydään käytettynä⁷. Kun tavara myydään käytettynä, suljetaan vir-

---

¹ KSL 1:1.1 §. Lakia sovelletaan myös, kun elinkeinonharjoittaja välittää hyödykkeitä kuluttajalle.

² KSL 5:1.1 §.

³ KSL 5:2 §.

⁴ Ämmälä 2002, s. 5.

⁵ Hoppu – Hoppu 2003, s. 366.

⁶ KSL 5:1.3 §.

⁷ Ämmälä 2002, s. 42.

hevastuu usein pois käyttämällä ”sellaisena kuin se on” – ehtoa tai muuta yleistä vauramaa. Tarkastelen tutkimuksessani paitsi uutena myös käytettynä myytyjä tavaroita.

Kuluttajansuojalain 5 luvun 31 §:ssä säädetään aikaisemman myyntiportaan virhevastuusta. Koska tutkielmani käsittelee nimenomaan myyjän virhevastuuta, säännös rajautuu pääosin tutkielmani ulkopuolelle. Takuun osalta tosin käsittelem myös tilanteita, joissa takuun on antanut joku muu kuin myyjä itse.

Irtaimen kauppaa koskevia virhesäännöksiä löytyy kuluttajansuojalain lisäksi myös kauppalaista (27.3.1987/355), myöhemmin kauppalaki. Jätän kuitenkin kauppalain säännökset kuluttajansuojalain ja kauppalain välistä vertailua lukuun ottamatta hieman vähemmälle huomiolle, sillä kauppalain säännöksiä ei sovelleta kuluttajankauppaan, mikäli kuluttajansuojalaista muuta johtuu⁸. En tietenkään jätä kauppalain säännöksiä huomioon ottamatta, jos ne jossain tilanteessa lain mukaan tulevat sovellettaviksi.

Kuluttajansuojalaki säädettiin alun perin, jotta voitaisiin paremmin turvata kuluttajan asemaa ja oikeuksia suhteessa elinkeinonharjoittajaan. Tutkielmassani teen kauttaaltaan vertailuja kuluttajansuojalain ja kauppalain välillä, jotta voin paremmin tuoda esille kuluttajansuojalain merkityksen kuluttajien oikeuksien turvaajana. On myös huomattava, että kuluttajansuojalain virhesäännökset rakentuvat kauppalain mallin mukaan: tästä johtuen kauppalain säännökset tulevat tutkielmassani esille myös silloin, kun haluan tuoda esille kuluttajansuojalain ja kauppalain välillä vallitsevia yhtäläisyyksiä. Kauppalain ja kuluttajansuojalain välistä suhdetta selvitän tarkemmin ensimmäisessä pääkappaleessa.

Pyrin tutkielmassani selvittämään yhtäältä sitä, milloin tavarassa kuluttajansuojalain 5 luvun mukaan on virhe, toisaalta sitä, miten myyjän antama takuu vaikuttaa virhearviointiin ja miten kuluttajan on toimittava saadakseen myyjä vastuuseen virheestä. Tutkielmani ensimmäisessä pääkappaleessa luon pohjaa tällä tarkastelulle selvittämällä kuluttajankauppaan liittyviä keskeisiä käsitteitä. Teen tässä kohden myös lyhyesti selkoa siitä, miten kuluttajankaupan käsite eroaa muista kaupan käsitteistä. Selvitän myös kuluttajansuojalain ja kauppalain välistä suhdetta. Lainvalmisteluaineiston pohjalta tar-

---

⁸ KL 4 §.

kastelen lisäksi tiivistetysti sitä, miten kuluttajansuojalain virhe- ja takuusäännökset ovat lainsäädännön uudistuessa muuttuneet eli millaisen kehityksen kautta kuluttajansuojalain virhe- ja takuusäännökset ovat saavuttaneet nykyisen muotonsa. Niin ikään lainvalmisteluaineistoa sekä oikeuskirjallisuutta hyväksi käyttäen selvitän sitä, millainen on Ruotsin kuluttajansuojalainsäädäntö.

Kuten jo aiemmin on todettu, kuluttajansuojalain virhesäännökset rakentuvat kauppalaain mallin mukaan: virheen määrittelyn osalta sekä kuluttajansuojalaissa että kauppalaissa lähtökohtana on sopimuksenmukaisuus. Kuluttajaa suojaavat säännökset ovat kuitenkin pakottavia ja virhettä koskevat määräykset yksityiskohtaisempia kuin kauppalaissa. Toisessa pääkappaleessa keskityn selvittämään kuluttajansuojalain 5 luvun virhesäännösten pohjalta sitä, milloin tavarassa on virhe. Tässä kohden tarkastelen kuluttajansuojalain 5 luvun yleistä virheäännöstä, asentamisesta tai puutteellisista ohjeista johtuvaa virhettä (asentamisvirhe), tietovirhettä sekä ”sellaisena kuin se on”-ehtoa, kutakin säännöstä yksitellen. Jotta tarkastelustani ei tulisi vain luettelomainen pintaraapaisu, pääpaino virhetarkastelussa on kuluttajansuojalain yleisellä virhesäännöksellä ja ”sellaisena kuin se on”-ehdolla. Tämä siitä syystä, että lähdemateriaalia on näistä kahdesta parhaiten tarjolla. Lisäksi molemmista on säännökset sekä kuluttajansuojalaissa että kauppalaissa: tällöin myös vertailulle on paremmat edellytykset. Tutkimuksessani en ota lainkaan kantaa virheen seuraamuksiin kuluttajankaupassa. Tällä tarkoitan muun muassa ostajan mahdollisuutta purkaa tavarankauppa virheen seuraamuksena.

Kolmannessa pääkappaleessa keskityn tarkastelemaan sitä, milloin virheen oletetaan olleen tavarassa ja miten yhtäältä takuun antaminen, toisaalta takuun päätyminen vaikuttaa virhearviointiin. Lisäksi selvitän mitä vaatimuksia kuluttajansuojalaki takuulle asettaa.

Viimeisessä eli neljännessä pääkappaleessa tarkastelen kuluttajan toimenpiteitä virheen johdosta. Pohdin tässä kohden sitä, onko kuluttajalla kuluttajankaupassa erityistä tarkastusvelvollisuutta ennen tai jälkeen kaupan ja minkälaisen ajan puitteissa kuluttajan on reklamoitava elinkeinonharjoittajalle tavarassa olevasta virheestä.

Tutkimusote on oikeusdogmaattinen. Tärkeimpänä lähdemateriaalina tutkielmassani on voimassa oleva kuluttajansuojalaki (20.1.1978/38). Lainsäädäntö kuitenkin muuttuu

nopeasti ja myös kuluttajansuojalakiin on erityisesti kansainvälisen kehityksen myötä tullut muutoksia. Lailla kuluttajansuojalain muuttamisesta (5.1.1994/16) muutettiin kuluttajansuojalain 5 luku kokonaisuudessaan siitä, mitä se vuonna 1978 voimaan tullessa kuluttajansuojalaissa oli. Lain esitöiden mukaan muutoksen tarkoituksena oli uudistaa ja sovittaa kuluttajansuojalain säännökset yhteen kauppalain kanssa⁹. Vuonna 2001 kuluttajansuojalakia uudistettiin jälleen lailla kuluttajansuojalain muuttamisesta (13.12.2001/1258). Hallituksen esityksen (HE 89/2001) ja talousvaliokunnan mietinnön mukaisesti kuluttajansuojalain 5 lukuun tehtiin joitakin muutoksia ja lisäyksiä. Kuluttajansuojalakiin tehdyillä muutoksilla implementoitiin kulutustavaroiden kauppaa ja niihin liittyviä takuita koskevista tietyistä seikoista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 1999/44/EY, myöhemmin EY-direktiivi 1999/44/EY tai direktiivi. Voimassa olevalla kuluttajansuojalailla sekä mainitsemani hallituksen esityksillä on suuri merkitys läpi työn. Koska teen läpi tutkielmani vertailuja kuluttajansuojalain ja kauppalain välillä, myös kauppalain säännöksillä on painoarvoa tutkielmassani.

Oikeudellisessa tutkimuksessa myös oikeuskäytännöllä on suuri merkitys. Tutkimukseksi kannalta olennaista tapausaineistoa on tarjolla melko runsaasti: eri oikeusasteiden kannanottoja tuon esille tutkielmani toisessa, kolmannessa ja neljännessä pääkappaleessa. Näiden tarkastelujen yhteydessä paneudun myös kuluttajavalituslautakunnan ratkaisuihin, joita niin ikään on tutkimukseni osalta hyvin saatavilla.

Oikeuskirjallisuuden osalta tärkeimpänä lähdemateriaalina ovat Tuula Ämmälän kuluttajansuojalakia käsittelevät teokset. Tämän lisäksi käytän lähdeaineistona myös kauppalain kommentaariteoksia. Tämä on mielestäni perusteltua, sillä kuluttajansuojalain ja kauppalain virhesäännökset ovat monilta osin toisiaan vastaavia. Myös lehdissä, lähinnä kuluttajansuoja-lehti, olevat artikkelit saavat sijaa tarkastelussani.

---

⁹ HE 360/1992 vp, Yleisperustelut, 2. Kuluttajankauppa, 2.2. Kuluttajankauppaa koskevien esitysten syyt ja pääsisältö, 2.2.1. Yleistä, kappaleet 2 ja 3; TaVM 40/1993 vp, Hallituksen esitys, kappale 5.

2 YLEISTÄ KULUTTAJANKAUPASTA

2.1 Kuluttajankauppaan liittyviä keskeisiä käsitteitä

Kaupalla tarkoitetaan sopimusta, jossa myyjä rahavastiketta vastaan luovuttaa esineen omistusoikeuden ostajalle. Kauppaa kutsutaan liikekaupaksi, jos kaupan molemmat osapuolet ovat elinkeinonharjoittajia. Jos kaupan tekevät keskenään kaksi yksityishenkilöä, puhutaan siviilikaupasta. Kuluttajankaupasta on kyse silloin, kun myyjänä on elinkeinonharjoittaja ja ostajana kuluttaja.¹⁰

Erityisesti kuluttajan käsitteen määrittely on tärkeää, koska kaikki osapuolet eivät tarvitse jokaisessa tilanteessa heikomman osapuolen suojaa. Kuluttajana pidetään kuluttajansuojalaissa luonnollista henkilöä, joka hankkii kulutushyödykkeen¹¹ pääasiassa muuhun tarkoitukseen kuin harjoittamaansa elinkeinotoimintaa varten.¹² Vaikka hyödyke olisi hankittu sekä yksityistä käyttöä että elinkeinotoimintaa varten, henkilöä pidetään kuluttajana, kunhan hyödyke on tarkoitettu pääasiassa yksityistä käyttöä varten. Mikäli henkilö hankkii hyödykkeen pääasiassa harjoittamaansa elinkeinotoimintaa varten, hän ei ole kuluttaja.¹³

Tilanteissa, joissa sama henkilö hankkii hyödykkeitä sekä elinkeinonharjoittajan että kuluttajan ominaisuudessa, häntä pidetään kuluttajana vain, jos hän hankkii hyödykkeitä pääasiassa muuhun tarkoitukseen kuin harjoittamaansa ammattia varten. Tilanne on tämä esimerkiksi silloin, kun ammatinharjoittaja hankkii tietokoneen, jota hän tarvitsee sekä kotonaan että työssään. Tärkeää on muistaa, että kuluttaja on aina luonnollinen

---

¹⁰ Hoppu – Hoppu 2003, s. 87–88.

¹¹ KSL 1:3 §: ”Kulutushyödykkeellä tarkoitetaan tässä laissa tavaroita, palveluksia sekä muita hyödykkeitä ja etuuksia, joita tarjotaan luonnollisille henkilöille tai joita tällaiset henkilöt olennaisessa määrässä hankkivat yksityistä talouttaan varten.”; Ämmälä 2002, s. 3 mukaan tavaroiden lisäksi kulutushyödykkeitä ovat myös mm. arvopaperit, kiinteistöt ja asunnot.

¹² KSL 1:4 §; Ämmälä 2006, s. 14 mukaan elinkeinotoiminnalla tarkoitetaan tässä yhteydessä sellaista ammatti- tai liiketoimintaa, johon liittyy kirjanpitovelvollisuus, sekä ammattimaista maatilatalouden harjoittamista. Elinkeinotoiminnan käsite ei näin ollen ole sama kuin KSL 1 luvun 5 §:ssä käytetty elinkeinonharjoittajan käsite.

¹³ Ämmälä 2006, s. 14; Ks. myös Routamo 1996, s. 17; Vrt. alkuperäinen kuluttajansuojalain säännös KSL 1:4 §, jonka mukaan kuluttajan pidettiin henkilöä, joka hankki kulutushyödykkeitä pääasiallisesti henkilökohtaista tarvettaan varten tai yksityisessä taloudessaan käytettäväksi.

henkilö. Oikeushenkilö, kuten osuuskunta tai osakeyhtiö, ei tämän vuoksi voi olla kuluttaja.¹⁴

Elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan kuluttajansuojalaissa puolestaan luonnollista henkilöä taikka julkista tai yksitöistä oikeushenkilöä, joka tuloa tai muuta taloudellista hyötyä saadakseen ammattimaisesti pitää kaupan, myy tai muuten tarjoaa kulutushyödykkeitä vastiketta vastaan hankittaviksi¹⁵. Keskeisiä käsitteitä elinkeinonharjoittajan käsitettä määriteltäessä ovat tulon tai muun taloudellisen hyödyn saaminen, ammattimainen kaupankäynti sekä toimintaan liittyvä yrittäjärisä¹⁶.

2.2 Kuluttajansuojalain ja kauppalain välinen suhde

Irtaimen omaisuuden kauppaa koskevat säännökset sisältyvät pääosin kauppalakiin. Kauppalain lisäksi oikeusjärjestyksessämme on erityislakeja tiettyjen irtaimen kaupan tyyppien osalta. Kuluttajansuojalaissa, kuten jo edellä on todettu, on yksityiskohtaisia säännöksiä elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisestä kulutustavaran kaupasta.

Kuluttajansuojaa koskevat säännökset ovat erityisesti Euroopan unioniin liittymisen myötä muuttuneet: vuosina 1993 ja 1994 kuluttajansuojalaki uudistettiin lähes kokonaan. Näiden uudistusten yhteydessä myös kuluttajankauppaa koskevat kuluttajansuojalain 5 luvun säännökset sovitettiin yhteen kauppalain säännösten kanssa¹⁷. Kuluttajansuojalain 5 luvun soveltamisala on kuitenkin edelleen kauppalain soveltamisalaa suppeampi. Tämä johtuu siitä syystä, että kauppalaki soveltuu kaikenlaisen irtaimen omaisuuden kauppaan¹⁸.

Kuluttajansuojalain ja kauppalain välistä suhdetta pohdittaessa on muistettava, että kuluttajansuojalain 5 luvun säännökset ovat ensisijaisia kauppalain säännöksiin nähden. Mikäli kauppalain ja erityislain, tässä tapauksessa kuluttajansuojalain, säännökset ovat ristiriidassa keskenään, sovelletaan pääsääntöisesti erityislakia. Siltä osin kuin ratkaista-

¹⁴ Ämmälä 2006, s. 15.

¹⁵ KSL 1:5 §.

¹⁶ Ämmälä 1996, s. 12; Ks. myös Routamo 1996, s. 17.

¹⁷ HE 360/1992 vp, Esityksen pääasiallinen sisältö, kappale 3.

¹⁸ Ämmälä 1996, s. 16; KL 1.1 §: ”Tämä laki koskee irtaimen omaisuuden kauppaan.”.

vana olevaa oikeudellista ongelmaa ei ole kuluttajansuojalain 5 luvussa säännelty, tulee kauppalaki yleislakina sovellettavaksi.¹⁹ Tämä on lausuttu nimenomaisesti kuluttajansuojalain 5 luvun 29 §:ssä²⁰. Toisaalta tilanne on selvä jo yleisen oikeudellisen periaatteen, *Lex specialis*, nojalla: ristiriitatilanteessa erityislaki syrjäyttää yleislain ja tulee näin sovellettavaksi. Kauppalain säännösten osalta onkin ollut tavoitteena, että kuluttajankaupassa jouduttaisiin soveltamaan kauppalain säännöksiä ainoastaan sellaisten harvoin esiin tulevien ongelmien osalta, joita ei ole ollut tietyistä syistä aihetta säännellä kuluttajansuojalaissa²¹.

2.3 Kuluttajansuojalain virhe- ja takuusäännösten kehitys

Kuluttajansuojalaki tuli voimaan 1. päivänä syyskuuta 1978. Voimaan tulleella lainsäädännöllä pyrittiin ensimmäistä kertaa kattavasti ja laajasti sääntelemään kulutukseen liittyviä ongelmia.²² Lain 5 luku sisälsi säännöksiä vastuusta kulutustavaran kaupassa, aivan kuten nykyäänkin. Luvussa oli joitakin säännöksiä siitä, milloin myydyssä tavaramassa on katsottava olevan virhe²³, siinä säänneltiin ostajan oikeudesta saada virheetön tavara virheellisen tilalle sekä ostajan oikeudesta vahingonkorvaukseen, hinnanalennukseen ja kaupan purkamiseen virheen perusteella.²⁴ Virhesäännökset eivät kuitenkaan olleet läheskään niin kattavat kuin ne nykyään ovat²⁵.

Vuonna 1994 kuluttajansuojalain kuluttajankauppaa koskevat säännökset muutettiin hallituksen esityksen (HE 360/1992 vp) ja talousvaliokunnan mietinnön (TaVM 40/1993 vp) pohjalta. Kuluttajansuojalain 5 luvun säännökset yhdenmukaistettiin sovel-

¹⁹ Ks. esim. HE 360/1992 vp, Yleisperustelut, 2. Kuluttajankauppa, 2.1. Nykyinen tilanne, kappale 3 ja Ämmälä 1996, s. 120.

²⁰ KSL 5:29 §: ”Kauppalain säännöksiä sovelletaan tässä luvussa tarkoitettuun kauppaan siltä osin kuin tämän lain säännöksistä ei johdu muuta.” Ko. säännöksessä on lisäksi säädetty, mitä kauppalain säännöksiä ei sovelleta lainkaan kuluttajankauppaan.

²¹ HE 360/1992 vp, Yleisperustelut, 2. Kuluttajankauppa, 2.2. Kuluttajankauppaa koskevien ehdotusten syyt ja pääsisältö, 2.2.1. Yleistä, kappale 2.

²² Wilhelmsson 1991, s. 32.

²³ Ks. alkuperäinen, 1. syyskuuta 1978 voimaan tullut KSL, 5 luku, 1 §, 5 § ja 6 § sekä HE 8/1977 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakien perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 1.1.5. Vastuusta kulutustavaran kaupassa, 1.1.5.4. Säännöskohtaiset perustelut, 1 §, 5 § ja 6 §.

²⁴ Ks. alkuperäinen, 1. syyskuuta 1978 voimaan tullut KSL, 5 luku, 2 § ja 4 §; Ks. myös Laintarkastuslautakunnan lausunto n:o 5/1991, Yleisperustelut, 2. Kuluttajankauppa, 2.1. Nykyinen tilanne, kappaleet 1 ja 2 sekä HE 360/1992 vp, Yleisperustelut, 2. Kuluttajankauppa, 2.1. Nykyinen tilanne, kappaleet 1 ja 2.

²⁵ Vrt. alkuperäisen, 1. syyskuuta 1978 voimaan tulleen KSL:n 5 luvun virhesäännöksiä ja ajan tasalla olevan KSL:n 5 luvun säännöksiä.

tuvin osin kauppalaain säännösten kanssa, jotta niiden suhde olisi mahdollisimman selkeä. Kuluttajansuojalain 5 lukua laajennettiin ja voimassa olevat säännökset kirjoitettiin kokonaan uudelleen. Tärkeimmät muutokset voimassa olleen lain 5 luvun säännöksiin verrattuna, koskivat juuri muun ohella tavarän virhettä.²⁶

Vuonna 1978 voimaan tullessa kuluttajansuojalaissa oli vain joitakin säännöksiä siitä, milloin myydyssä tavarassa oli katsottava olevan virhe: lain 5 luvun 6 §:n mukaan vaikka tavara oli sovittu myytäväksi siinä kunnossa kuin se on, tavaraa oli kuitenkin pidettävä virheellisenä, jos tavara ei ollut ostajalle annettujen tietojen mukainen, tai jos myyjä oli jättänyt ilmoittamatta ostajalle sellaisesta tavaraa koskevista seikoista, jotka olivat hänen tiedossaan ja joilla kaupan päättämisen kannalta oli olennainen merkitys. Tavarassa oli katsottava olevan virhe myös silloin, jos tavara oli kauppahinta ja muut seikat huomioon ottaen olennaisesti huonompi kuin mitä ostajalla oli aihetta olettaa.²⁷ Lisäksi lain 5 luvun 5 §:ssä oli takuuta koskeva säännös²⁸.

Kun kuluttajansuojalain 5 lukua vuonna 1994 muutettiin, voimassa olevat säännökset kirjoitettiin kokonaan uudelleen ja lukua täydennettiin uusilla säännöksillä. Uudet säännökset tavarän virheestä merkitsivät muun ohella sitä, että tavarän tulee eräin poikkeuksin soveltua ostajan erityiseen tarkoitukseen ja tavarän tulee kestävyydeltään vastata sitä, mitä kuluttajilla on yleensä sellaisen tavarän kaupassa aihetta olettaa. Uutta olivat myös säännökset, joiden mukaan ostajalla on oikeus virheseuraamuksiin myös sillä perusteella, että ostajalle ei kaupan yhteydessä ole luovutettu tavarän asentamista, hoitoa, käyttöä tai kokoonpanoa varten tarpeellisia tietoja.²⁹

Myös takuuta koskevaa sääntelyä muutettiin ja laajennettiin jonkin verran. Merkittävin asiallinen muutos takuun merkitykseen liittyvien sanonnallisten selvennysten lisäksi oli se, että takuusitoumuksesta johtuvan virhevastuun syrjäytymiseksi riittää, että myyjä

²⁶ HE 360/1992 vp, Yleisperustelut, 2. Kuluttajankauppa, 2.2. Kuluttajankauppaa koskevien ehdotusten syyt ja pääsisältö, 2.2.1. Yleistä, kappaleet 2 ja 3 sekä 2.2.2. Muutokset, kappale 1.

²⁷ Alkuperäinen, 1. syyskuuta 1978 voimaan tullut KSL, 5 luku 6 §; Ks. myös Alkuperäinen, 1. syyskuuta 1978 voimaan tullut KSL, 5 luku 1 §.

²⁸ Alkuperäinen, 1. syyskuuta 1978 voimaan tullut KSL, 5 luku 5 §: ”Milloin myyjä tai joku muu hänen lukuunsa on antamalla kaupassa ostajalle takuun tai muutoin sitoutunut vastaamaan tavarän laadusta, on tavarassa katsottava olevan virhe, jos se poikkeaa sitoumuksessa ilmoitetusta eikä myyjä osoita tämän johtuvan ostajaan syyksi luettavasta seikasta tai tavaraa luovutuksen jälkeen kohdanneesta tapaturmasta.”.

²⁹ HE 360/1992 vp, Yleisperustelut, 2. Kuluttajankauppa, 2.2. Kuluttajankauppaa koskevien ehdotusten syyt ja pääsisältö, 2.2.2. Muutokset, kappale 2.

saattaa todennäköiseksi sen että tavaran huonontuminen johtuu tapaturmasta, tavaran vääränlaisesta käsittelystä tai muusta ostajan puolella olevasta syystä. Uutta oli niin ikään se, että riippumatta siitä, voidaanko takuu katsoa annetuksi "myyjän lukuun", myyjälle syntyy virhevastuu aikaisemman myyntiportaan antaman takuusitoumuksen perusteella.³⁰

Vuonna 2001 kuluttajansuojalakea uudistettiin jälleen lailla kuluttajansuojalain muuttamisesta (13.12.2001/1258). Uudistukset tulivat voimaan 1. päivänä tammikuuta 2002. Uudistuksella pantiin kansallisesti täytäntöön kulutustavaroiden kauppaa ja niihin liittyviä takuita koskevista tietyistä seikoista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 1999/44/EY, jäljempänä direktiivi tai EY-direktiivi 1999/44/EY³¹. Koska vuonna 2001 voimassa olleen kuluttajansuojalain kuluttajankauppaa koskevat säännökset täyttivät varsin pitkälle direktiivissä jäsenvaltioille asetetut vaatimukset, eivät direktiivin edellyttämät lainmuutokset aiheuttaneet merkittäviä muutoksia vallinneeseen asiantilaan³². Virhesäännösten osalta suurin muutos oli kuluttajansuojalain 5 lukuun lisätty uusi 12 a §, koskien asentamisesta tai puutteellisista ohjeista johtuvaa virhettä. Ostajan kannalta merkittävimmät muutokset liittyivät eräisiin määräaikoihin, joista jäljempänä tarkemmin.³³

Takuun osalta merkittävin muutos oli 15 b §:n lisääminen kuluttajansuojalain 5 lukuun. Pykälän 1 momentissa on säännökset seikoista, joiden tulee käydä ilmi takuusta. 2 momentissa säädetään takuun ehtojen antamisesta ostajalle kirjallisena tai sähköisenä ostajan pyynnöstä. 3 momenttiin otettiin selvyuden vuoksi säännös, jonka mukaan takuu sitoo myyjää, vaikka se ei täyttäisi sille kyseessä olevassa pykälässä asetettuja vaatimuksia.³⁴

---

³⁰ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarain ominaisuudet ja virhe, 15 §. Virheellisuuden määräävä ajankohta ja takuun merkitys, kappaleet 6 ja 9.

³¹ TaVM 18/2001 vp, Hallituksen esitys, kappale 1; Ks. direktiivistä tarkemmin Euroopan yhteisöjen virallinen lehti nro L 171, 07/07/1999, s. 14–16.

³² HE 89/2001 vp, Yleisperustelut, 1. Nykytila, 1.3. Nykytilan arviointi.

³³ Ks. muutoksista HE 89/2001 vp, Rinnakkaistekstit, erityisesti 12a §, 15 § ja 16 §; Ks. myös Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2002, s. 25–27.

³⁴ HE 89/2001 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, Lakiehdotuksen perustelut, Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, 15b §. Tiedot takuusta, kappaleet 1–4.

Seuraavassa pääkappaleessa tarkastelen tarkemmin kuluttajansuojalain 5 luvun virhesäännöksiä, sellaisessa muodossa kuin ne nykyään laissa ovat sen selvittämiseksi milloin tavarassa lain mukaan on virhe. Kuluttajansuojalain takuusäännöksiin paneudutaan tarkemmin kolmannessa pääkappaleessa.

2.4 Kuluttajavalituslautakunnan ratkaisujen merkitys

Kuluttajavalituslautakunnalla on merkittävä asema ennakkopäätösten antajana kuluttajaoikeuden alueella, sillä yleisissä tuomioistuimissa kuluttajariitoja käsitellään suhteellisen vähän. Näin myös korkeimmassa oikeudessa, joka on ainoa varsinainen ennakkopäätöstuomioistuin Suomessa. Tämän vuoksi kuluttajavalituslautakunnan täysistuntojen ratkaisuja ja niiden tekemiä linjauksia on lähtökohtaisesti noudatettava. Muussa tapauksessa niiden yhtenäistävä ja ohjaava vaikutus jää saavuttamatta. Kuluttajavalituslautakunnan täysistuntoratkaisuissa otetuista kannanotoista poikkeaminen vaatii aina jonkin syyn.

Kuluttajavalituslautakunnassa valituksia ratkaistaan täysistunnon lisäksi jaostoissa. Täysistunnossa ratkaistaan pääosin vain merkittäviä ja valikoituja valituksia. Vaikka kuluttajavalituslautakunnan täysistuntopäätöksillä ei ole korkeimman oikeuden ratkaisuja vastaavaa muodollista asemaa ennakkopäätöksinä, käytetään niitä kuitenkin käytännössä ennakkopäätöksinä. Ennakkopäätösarvoa pohdittaessa on huomatta myös, että kuluttajavalituslautakunnassa on nimenomaan kuluttajaoikeuden asiantuntemusta. Mikäli jostakin oikeudellisesta kysymyksestä ei ole olemassa täysistuntoratkaisua, mikään ei estä noudattamasta asiassa jaostopäätöksessä otettua kantaa. Jaostoratkaisuille voidaan antaa myös ennakkopäätösarvoa. Tämä on mahdollista silloin, kun samasta oikeudellisesta kysymyksestä on annettu useita, vähintään kolme, samanlaisia päätöksiä.³⁵

Kuluttajavalituslautakunnan osalta on huomattava, että lautakunnan nimi on 1.3.2007 alkaen ollut kuluttajariitalautakunta. Käytän kuitenkin tutkielmassani edelleen vanhaa nimeä, sillä kaikki tutkielmassani esiin tulevat ratkaisut ovat ajalta ennen 1.3.2007.³⁶

³⁵ Näin KVL:n puheenjohtaja Pauli Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2001, s. 22–23.

³⁶ Laila kuluttajariitalautakunnasta 12.1.2007/8 säädetään lautakunnan toimivallasta, tehtävistä ja kokoonpanosta sekä kuluttajariita-asian käsittelystä ja ratkaisemisesta.

2.5 Kuluttajansuojalainsäädäntö Ruotsissa

Ruotsissa tuli vuonna 1905 voimaan laki irtaimen omaisuuden kaupasta ja vaihdosta (lag om köp och byte av lös egendom), jota yleisesti kutsuttiin kauppalaiksi. Laki toteutettiin skandinaavisena yhteistyönä ja siitä tuli yksi siviilioikeuden kaikkein tärkeimmistä laeista. Laki oli kokonaisuudessaan dispositiivinen ja se soveltui kaikenlaiseen kauppaan: sekä elinkeinonharjoittajien väliseen että yksityishenkilöiden väliseen kauppaan, mutta myös elinkeinonharjoittajan ja yksityishenkilön väliseen kauppaan.³⁷

Vähitellen laki kuitenkin kävi vanhanaikaiseksi. Kehitys johti siihen, että kuluttajan näkökulma haluttiin paremmin ottaa huomioon. Kuluttajia haluttiin suojata pakottavalla lainsäädännöllä. Vuonna 1915 tuli laki osamaksukaupasta (lag om avbetalningsköp), jota on kutsuttu Ruotsin ensimmäiseksi kuluttajansuojalaiksi. Vuoden 1915 jälkeen kehitys pysähtyi vuosikymmeniksi, aina vuoteen 1973, jolloin tuli voimaan ensimmäinen kuluttajankauppalaki (konsumentköplag). Verrattuna vuoden 1905 kauppalaikiin, tämä kuluttajankauppalaki oli pakottava kuluttajien eduksi. Kuluttajankauppalaki ei kuitenkaan ollut mikään perusteellinen kauppalaki: se käsitteli ainoastaan joitakin kuluttajien kannalta erityisen tärkeäksi katsottuja asioita. Jos jostakin asiasta ei kuluttajankauppalaisissa ollut säädöksiä, turvauduttiin kauppalaikiin.³⁸

Kahden rinnakkaisen kauppalain järjestelmä katsottiin kuitenkin hankalaksi. Niinpä 1. tammikuuta 1991 sekä vuoden 1905 kauppalaki että vuoden 1973 kuluttajankauppalaki kumottiin. Tilalle tuli kaksi uutta lakia: kauppalaki (köplag 1990:931, KöpL) ja kuluttajankauppalaki (konsumentköplag 1990:932, KKL). Vuoden 1990 kauppalaki loi lähtökohdan vuoden 1990 kuluttajankauppalaille.³⁹ Uudistuksen myötä Ruotsissa ei kuluttajankauppaan nykyään enää sovelleta kauppalain, KöpL säännöksiä siltä osin kuin kuluttajankauppalaki, KKL tulee sovellettavaksi.⁴⁰ Ruotsin kauppalaki, KöpL on dispositiivinen ja kuluttajankauppalaki, KKL pakottava kuluttajan eduksi. Kauppalaissa, KöpL säännellään irtaimen omaisuuden kauppaa, kuluttajankauppalaisissa, KKL puolestaan

³⁷ Grobgeld 1999, s. 49.

³⁸ Grobgeld 1999, s. 49–50.

³⁹ Grobgeld 1999, s. 50.

⁴⁰ HE 89/2001 vp, Yleisperustelut, 1. Nykytila, 1.2 Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö, Lainsäädäntö muissa Pohjoismaissa, kappale 2; Grobgeld 1999, s. 50, jonka mukaan kauppalaisissa, KöpL ei lainkaan säännellä kuluttajankauppaa. Kuluttajankauppaa säännellään periaatteessa täysin kuluttajankauppalaisissa, KKL.

irtaimen tavaran kauppaa. Tavarana ei ole merkitystä sillä, onko kyseessä uusi vai käytetty tavara.⁴¹

Ruotsin kuluttajankauppalaki, KKL ei Suomen kuluttajansuojalain tavoin tule sovellettavaksi silloin, kun kuluttaja on ostajana ja elinkeinonharjoittaja myyjänä. Vastaavasti lakia ei sovelleta pääsääntöisesti myöskään yksityishenkilöiden väliseen kauppaan.⁴²

Huomionarvoista Ruotsin osalta on, että Ruotsissa on erilliset lait koskien kuluttajankauppaa ja kuluttajapalveluksia: konsumentköplag 1990:932, KKL ja konsumenttjänstlag 1985:716, KTjL⁴³. Kuluttajapalveluksia koskeva laki, KTjL sääntelee pääasiassa ainoastaan niin kutsuttuja aineellisia palveluksia: lakia sovelletaan irtaimiin esineisiin kohdistuviin työsuorituksiin. Kuluttajankauppalalla, KKL säännellään, kuten jo todettu, tavaran kauppaa. Kuluttajankauppalaki, KKL koskee myös tietyin edellytyksin valmistettavan tavaran tilausta.⁴⁴

---

⁴¹ Grobgeld 1999, s. 51–52.

⁴² Grobgeld 1999, s. 51.

⁴³ HE 89/2001 vp, Yleisperustelut, 1. Nykytila, 1.2 Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö, Lainsäädäntö muissa Pohjoismaissa, kappale 2.

⁴⁴ Grobgeld 1999, s. 53; HE 89/2001 vp, Yleisperustelut, 1. Nykytila, 1.2 Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö, Lainsäädäntö muissa Pohjoismaissa, kappaleet 3–4.

3 KULUTTAJANSUOJALAIN VIRHESÄÄNNÖKSET

3.1 Yleinen virhesäännös

3.1.1 Sopimuksenmukaisuus

Kuluttajansuojalain virhesäännökset rakentuvat kauppalain mallin mukaan. Kuluttajansuojalain virhettä koskevat säännökset ovat kuitenkin yksityiskohtaisempia kuin kauppalaisissa. Lisäksi kuluttajaa suojaavat säännökset ovat pakottavia.⁴⁵ Tavaraa koskevaa virhettä arvioitaessa lähtökohtana on ensi sijassa sopimus, jonka perusteella määritellään, onko tavara ollut sopimuksenmukaista⁴⁶. Myyjän on suoritettava mitä hän on luovuttanut: jos kauppa koskee kolmeakymmentä kannettavaa tietokonetta ja myyjä toimittaa kolmekymmentä pöytäkoneetta ostajalle, on tavarassa virhe. Laatuvirhettä koskevan yleisen säännöksen mukaan

tavarana on lajiltaan, määrältään, laadultaan, muilta ominaisuuksiltaan ja pakkaukseltaan vastattava sitä, mitä voidaan katsoa sovitun⁴⁷.

Se, mitä voidaan katsoa sovitun, on ymmärrettävä laajasti. Merkitystä ei ole ainoastaan sillä, mitä osapuolet ovat nimenomaisesti sopineet. Muitakin seikkoja kuin elinkeinonharjoittajan suullisia tai kirjallisia sopimuksia on otettava huomioon. Alalla vallitsevalla tavalla, osapuolten noudattamalla käytännöllä ja myös muilla olosuhteilla saattaa olla merkitystä arvioitaessa sitä, mitä osapuolten välillä voidaan katsoa sovitun. Edellä mainitut seikat saattavat myös täydentää sitä, mitä osapuolten välillä voidaan katsoa sovitun.⁴⁸

---

⁴⁵ Ämmälä 2002, s. 35.

⁴⁶ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarana ominaisuudet ja virhe, 12 §. Yleinen virhesäännös, kappale 2; Ämmälä 1996, s. 129; Wilhelmsson–Sevón–Koskelo 2006, s. 100; Ks. myös EY-direktiivi 1999/44/EY 2 artikla, kohta 1, jonka mukaan myyjän on luovutettava kulutustavarat kuluttajalle kauppasopimuksen mukaisina. Myös direktiivissä virheen määrittelyn lähtökohtana on siis sopimuksenmukaisuus.

⁴⁷ KSL 5:12.1 § ja KL 17.1 §; Wilhelmsson – Sevón – Koskelo 2006, s. 102.

⁴⁸ Wilhelmsson – Sevón – Koskelo 2006, s. 102; Ämmälä 2002, s. 35.

Se mitä vaatimuksia tavaralle voidaan sopimuksen perusteella asettaa, ei kuitenkaan kaikissa tapauksissa ole yksiselitteistä. Tämän vuoksi sekä kuluttajansuojalakiin että kauppalakiin on otettu joukko säännöksiä, joissa osaltaan täsmennetään konkreettisessa virhearvioinnissa noudatettavia periaatteita. Sellaisten seikkojen osalta, joista sopimuksesta tai siihen liittyvistä olosuhteista ei ole saatavissa apua virhearviointiin, joudutaan kyseessä kulloinkin olevaa tavaraa vertaamaan muihin samantyyppisiin tavaroihin sen selvittämiseksi, onko tavaraa pidettävä virheellisenä.⁴⁹ Jos ei tavarän ominaisuuksista ole erityisesti sovittu tai sopimus on tältä osin puutteellinen, sovelletaan kuluttajansuojalain 5 luvun 12 §:n 2 momentin säännöksiä⁵⁰.

3.1.2 Tavarän soveltuminen käyttötarkoitukseensa

Käyttötarkoitusta koskevan säännöksen mukaan, jos muuta ei voida katsoa sovitun, tavarän tulee soveltua tarkoitukseen, johon sellaisia tavaroita yleensä käytetään⁵¹. Toisin sanoen tavaralla tulee olla vähintään sellaiset ominaisuudet, että sitä voidaan käyttää normaalilla tavalla kaikkiin sellaisiin tarkoituksiin, joihin kyseessä olevia tavaroita yleensä käytetään. Tavaralla on ensinnäkin oltava kaikki ne ominaisuudet, joita tavarän käyttökelpoisuus edellyttää. Vastaavasti tavaralla ei saa olla ominaisuuksia, jotka teke-

⁴⁹ Ks. esim. Wilhelmsson – Sevón – Koskelo 2006, s. 102; Wilhelmsson – Sevón – Koskelo 2006, s. 100–101 mukaan arvioitaessa sitä, onko tavarassa virhe, lähtökohtana on aina yksittäinen sopimus ja siihen liittyvät olosuhteet. Näin tietyn sopimuksen perusteella virheellisenä pidettävä tavara saattaa jonkun toisen sopimuksen yhteydessä olla sopimuksen mukainen. Ensisijainen asema on siis aina konkreettisella virhearvioinnilla. Abstraktiin virheellisyyden arviointiin joudutaan turvautumaan vain silloin kun sopimuksesta ei ole apua konkreettiselle arvioinnille. Abstraktin arvioinnin perustana ovat kyseenä kulloinkin olevalle tavaralle yleensä asetettavat vaatimukset. Kuitenkaan abstraktin ja konkreettisen virhearvioinnin välillä ei voida tehdä jyrkkää eroa. Konkreettiseen sopimustilanteeseen on kiinnitettävä huomiota myös abstraktissa virheellisyyden arvioinnissa.

⁵⁰ HE 89/2001 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotuksen perustelut, Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, 12§. Yleinen virhesäännös, kappale 1; Ämmälä 1996, s. 130. KL:n osalta sovelletaan vastaavasti KL 17.2 §:n säännöksiä.

⁵¹ KSL 5:12.2 §, kohta 1 ja KL 17.2 §, kohta 1. Näin kuluttajavalituslautakunnan ratkaisussa 00/32/2491: Yli 800 euroa maksanut itse koottava, televisiolle tarkoitettu hyllystö ei kestänyt television painoa, vaan televisio putosi ja vaurioitui. Hyllyn kokoamisohje oli kuvallinen, mutta ohjeissa ollut varoitus hyllyn kantavuudesta oli saksankielinen, eikä ostaja ymmärtänyt saksaa. Myyntikuvastossa ko. hyllystöön oli sijoitettu televisio. Hyllystö oli tarkoitettu television sijoituspaikaksi, koska siinä oli erillinen tila televisiota varten. Kuluttajavalituslautakunta katsoi, että hyllystössä oli virhe, koska se ei soveltunut tarkoitukseen johon sellaisia tavaroita yleensä käytetään. Lisäksi saksankielisten ohjeiden perusteella hyllystössä oli virhe käyttöohjeiden puuttumisen vuoksi. Myyjä ja maahantuojat olivat yhteisvastuussa vahingosta. Ks. ratkaisun tarkempi selostus Kuluttajansuoja 1/2002, s. 30; Ks. myös EY-direktiivi 1999/44/EY 2 artiklan, kohta 2, alakohta c.

vät siitä ostajan käyttötarkoitukseen soveltumattoman: silitysrauta ei saa ohjeiden mukaan käytettynä polttaa vaatteita ja rannekellon on näytettävä oikeaa aikaa.⁵²

Helsingin HO:den ratkaisussa 9.2.1995 S 92/2096 porakoneiden ostaja oli palauttanut koneet myyjälle: suurin osa niistä oli lyhyen käyttöajan jälkeen rikkoutunut. Rikkoutumisen oli aiheuttanut sähkömoottoreiden palaminen sekä vaihteiston rattaiden pettäminen. Tämä johtui siitä, että ylläpidossa luistamaan tarkoitettu kytkin ei ollut tarkoitettulla tavalla luistanut. Yksi koneen käyttäjä oli loukkaantunut, koska kytkin ei ollut toiminut tarkoitettulla tavalla. HO katsoi, että porakoneissa oli sellainen rakenteellinen vika, etteivät ne soveltuneet siihen tarkoitukseen johon sellaisia tavaroita yleensä käytetään.⁵³

Käyttötarkoituksen osalta on kuitenkin huomattava, että samaan tarkoitukseen käytettävien tavaroiden välillä voi olla laadullisia eroja ilman, että huonompilaatuista tavaraa välttämättä olisi pidettävä virheellisenä. Esimerkiksi tavarahan hinta vaikuttaa arvioitaessa sitä, minkälaisista laatuista ostajalla on oikeus edellyttää.⁵⁴

Vastaavasti erityisen käyttötarkoituksen osalta, jos muuta ei voida katsoa sovitun, tavarahan tulee soveltua siihen erityiseen tarkoitukseen, johon tavaraa oli tarkoitettu käyttää, jos myyjän on kaupantekohetkellä täytynyt olla selvillä tästä tarkoituksesta eikä hän ole ennen kaupantekoa ilmoittanut ostajalle, että tavara ei mahdollisesti sovellu aiottuun käyttötarkoitukseen.⁵⁵

Tavarahan virheellisyyttä arvioitaessa merkitystä on siis myös sillä konkreettisella käyttötarkoituksella, jota varten ostaja tavarahan hankkii. Myyjän täytyy kuitenkin olla selvillä

⁵² HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Tavarahan ominaisuudet ja virhe, 12§. Yleinen virhesäännös, kappale 5; HE 93/1986 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Kauppalaki, 4 luku. Tavarahan ominaisuudet, 17 §., kappaleet 7 ja 8.

⁵³ Varsinaiseen päätöstekstiin en päässyt käsiksi. Tapauksen pääkohtien esittely perustuu Ämmälä 2002, s. 36 esitettyyn tapauksen käsittelyyn.

⁵⁴ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarahan ominaisuudet ja virhe, 12§. Yleinen virhesäännös, kappale 5.

⁵⁵ KSL 5:12.2 §, kohta 2; KL:n vastaava säännös (KL 17.2 §, kohta 2) on kirjoitettu muotoon: ”Jos muuta ei voida katsoa sovitun, tavaan tulee soveltua siihen erityiseen tarkoitukseen, johon tavaraa oli tarkoitettu käyttää, jos myyjän on kaupantekohetkellä täytynyt olla selvillä tästä tarkoituksesta ja ostajalla on ollut perusteltua aihetta luottaa myyjän asiantuntemukseen ja arviointiin.”; Ennen vuonna 2002 voimaan tullutta KSL:n muutosta KSL 5:12.2 §, kohta 2 vastasi sanamuodoltaan täysin mainittua KL:n säännöstä; Ks. myös EY-direktiivin 1999/44/EY 2 artiklan, kohta 2, alakohta b.

tästä erityisestä käyttötarkoituksesta, jotta hän voi tämän käyttötarkoituksen ottaa huomioon. Näin ollen virhearvioinnissa on merkitystä ainoastaan ostajan sellaisella käyttötarkoituksella, josta myyjän täytyy olettaa tietneen. Se, mitä myyjä on kaupantekohetkellä tiennyt, on lain sanamuodon mukaan ratkaisevaa.⁵⁶ Mikäli tavara ei kuitenkaan sovellu aiottuun käyttötarkoitukseen tai mikäli myyjä on epävarma soveltuvuudesta, hänellä on velvollisuus ilmoittaa siitä ostajalle ennen kaupantekoa. Jos myyjä on laiminlyönyt velvollisuutensa ja myöhemmin käy ilmi, ettei tavara sovellukaan aiottuun käyttötarkoitukseen, tavarassa on virhe. Tavarana vastattava myyjän tavarasta antamaa kuvausta.⁵⁷

Vaikka lain sanamuodon mukaan se, mitä myyjä kaupantekohetkellä on tiennyt, on ratkaisevaa, KKO on kuitenkin eräissä tapauksissa kiinnittänyt kauppalain 17 §:n 2 momentin 2 kohtaa soveltaessaan huomiota myös myyjän luovutushetkellä saamaan tietoon.

Tapauksessa KKO 1991:153 ostaja oli ostanut myyjältä soraa omakotitalonsa perustusten pohjaksi. Myyty maa-aines ei kuitenkaan soveltunut käytettäväksi tähän tarkoitukseen. Vaikka asiassa ei ollut selvitetty, mitä ostaja tilausta tehdessään oli tilaamansa aineksen ominaisuuksilta edellyttänyt ja mitä hän oli myyjälle kertonut sen käyttötarkoituksesta, myyjä oli kuitenkin viimeistään tuodessaan aineksen rakennuspaikalle tullut tietoiseksi aineksen aiotusta käyttötarkoituksesta rakennuspaikalla ja tällöin hänen on myös täytynyt olla selvillä aineksen soveltumattomuudesta aiottuun tarkoitukseen. Koska myyjä ei kuitenkaan tällöin huomauttanut asiasta ostajalle, vaikka hänen ammatillisena olisi pitänyt se tehdä, tavaraa pidettiin KL 17.2 §:n 2 kohdan ja KL 17 §:n 3 momentin nojalla virheellisenä.

---

⁵⁶ Wilhelmsson – Sevón – Koskelo 2006, s. 106; HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Laki ehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarana ominaisuudet ja virhe, 12§. Yleinen virhesäännös, kappaleen 6 mukaan kuluttajansuojalain erityistä käyttötarkoitusta koskevalla säännöksellä on merkitystä muun ohella silloin, kun ostaja ei valitse tavaraa omin avuin, vaan kääntyy myyjän ja hänen asiantuntemuksensa puoleen.

⁵⁷ Ämmälä 2002, s. 37.

Tapaus tuo hyvin esille sen, mikä merkitys virheen määrittelyssä on niillä tiedoilla, jotka myyjä on saanut tavaran luovutushetkellä. Myös muut kuin kaupantekohetkellä saadut tiedot voivat siis olla relevantteja.

Ostajan tulee yleensä voida kuluttajankaupassa luottaa siihen, että myyjä osaa arvioida, mihin tarkoituksiin tavaraa voidaan käyttää. Edellytyksenä ei ole, että myyjä olisi nimenomaisesti hyväksynyt tiedossaan olleen ostajan käyttötarkoituksen.⁵⁸ Ostajalla ei kuitenkaan välttämättä ole oikeutta vedota edellä mainittuun kuluttajansuojalain säännökseen, jos hän on selostanut tavaran käyttötarkoituksen puutteellisesti tai virheellisesti tai jos hänellä on parempi asiantuntemus tavaran suhteen kuin myyjällä⁵⁹.

Kuluttajavalituslautakunta on ottanut kantaa myös siihen, onko myyjä velvollinen esimerkiksi vaihtamaan ostettua tuotetta, jos sen sopimattomuus aiottuun käyttötarkoitukseen johtuu yksinomaan ostajasta itsestään. Kuluttajavalituslautakunnan ratkaisua 03/33/1586 koskevassa tapauksessa kuluttaja oli tilannut puhelimitse osia veneen moottoria varten. Ryhtyessään korjaamaan moottoria hän havaitsi, että toimitetut tuotteet olivat vääränkokoiset. Kuluttaja vaati myyjäliikettä vaihtamaan vääränkokoiset tuotteet oikeankokoisiin. Koska ostajalle oli toimitettu juuri ne osat, jotka hän oli tilannut, myyjäliike ei suostunut ostajan vaatimuksiin. Lisäksi ostajalta oli vielä tilauksen yhteydessä erikseen varmistettu, että hänen tilaamansa vakiokokoinen olisi varmasti oikea. Lautakunta totesi, että ostaja oli saanut tekemänsä tilauksen mukaiset tuotteet: liikkeen palveluksessa tai toimitetuissa tuotteissa ei näytetty olleen virhettä. Lautakunta ei näin ollen suositellut hyvitystä, koska osien sopimattomuus johtui yksinomaan ostajan omasta toiminnasta.

Kauppalain soveltamistilanteissa ei myöskään ole katsottu myyjän kannalta kohtuulliseksi, että hän kaikissa tapauksissa joutuisi vastuuseen siitä, että tavara soveltuu ostajan erityiseen käyttötarkoitukseen. Tämä siitäkin huolimatta, että myyjä olisi ollut tästä käyttötarkoituksesta selvillä. Kaupan olosuhteiden ollessa sellaiset, että ostajalla ei ole

---

⁵⁸ HE 89/2001 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotuksen perustelut, Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, 12§. Yleinen virhesäännös, kappale 3.

⁵⁹ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1.1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarain ominaisuudet ja virhe, 12§. Yleinen virhesäännös, kappale 6. Ostajalla voi esimerkiksi koulutuksensa johdosta olla myyjää parempi asiantuntemus jonkin tavaran osalta. Vastavasti tavaravalikoiman laajuus saattaa aiheuttaa sen, että myyjällä ei ole yksityiskohtaisia tietoja kaikkien tavaroiden ominaisuuksista, eikä häneltä sitä voida perustellusti edellyttääkään.

perusteltua aihetta luottaa myyjän asiantuntemukseen, ostaja saa itse kantaa riskin siitä, että tavara ei sovellu hänen erityiseen tarkoitukseensa. Myyjälle ei näin ollen synny virhevastuuta, jos tavara ei ostajan puutteellisten ohjeiden vuoksi sovellu ostajan erityiseen käyttötarkoitukseen tilanteissa joissa ostajalla on ollut asiantuntemuksensa perusteella myyjää paremmat edellytykset soveltuvuuden arviointiin.⁶⁰

3.1.3 Tavarän näytteenmukaisuus ja asianmukainen pakkaaminen

Tavarän näytteenmukaisuutta koskevan säännöksen mukaan, jos muuta ei voida katsoa sovitun, tavarän tulee olla myyjän siitä antaman kuvauksen mukainen ja vastata ominaisuuksiltaan sitä, mihin myyjä on viitannut esittämällä näytteen tai mallin⁶¹. Kauppalain vastaava säännös on kirjoitettu muotoon: ”Jos muuta ei voida katsoa sovitun, tavarän tulee vastata ominaisuuksiltaan sitä, mihin myyjä on viitannut esittämällä näytteen tai mallin”⁶². Kuluttajansuojalain säännös on kauppalain säännökseen verrattuna hieman yksityiskohtaisempi. Hallituksen esityksen mukaan kuluttajansuojalain kyseistä kohtaa on kuitenkin ainoastaan selvyuden vuoksi täydennetty säännöksellä, jonka mukaan tavarän tulee vastata myyjän siitä antamaa kuvausta⁶³.

Ostajan myyjältä ennen kaupantekoa tai kaupantekohetkellä saamien näytteiden tarkoituksena voi olla se, että ostaja voi niiden avulla ratkaista haluaako hän ostaa näytteen tai mallin mukaisen tavarän. Tällöin ostajan ostaman tavarän on luonnollisesti oltava näytteen tai mallin mukainen.⁶⁴ Kuitenkin jokaisessa tilanteessa on erikseen ratkaistava, mitä näytteen tai mallin on tarkoitus kuvata. Virhearvioinnin kannalta myyjän esittämällä näytteellä tai mallilla on merkitystä ainoastaan niiden ominaisuuksien osalta, joiden

⁶⁰ HE 93/1986 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Kauppalaki, 4 luku. Tavarän ominaisuudet, 17 §., kappale 13; Wilhelmsson – Sevón – Koskelo 2006, s. 106–107.

⁶¹ KSL 5:12.2 §, kohta 3; HE 93/1986 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Kauppalaki, 4 luku. Tavarän ominaisuudet, 17 §., kappaleen 16 mukaan virhearvioinnissa ei voida kaikissa tilanteissa antaa ostajan esittämälle mallille tai näytteelle samaa merkitystä kuin myyjän esittämälle mallille tai näytteelle. Tämän vuoksi laissa ei myöskään ole säännöstä jonka mukaan ostajan ja myyjän näytettä olisi virhearvioinnissa aina pidettävä samanarvoisina. Sopimuksesta voidaan kuitenkin usein katsoa seuraavan, että tavarän on vastattava myös ostajan näytettä tai mallia; KSL:n säännöstä vastaava säännös on EY-direktiivin 2 artikla, kohta 2, alakohdassa a, jonka mukaan kulutustavaroiden oletetaan olevan sopimuksen mukaisia, jos ne ovat myyjän niistä antaman kuvauksen mukaisia ja niillä on samat ominaisuudet kuin myyjän kuluttajalle esittämällä näytteellä tai mallilla.

⁶² KL 17.2 §, kohta 3.

⁶³ HE 89/2001 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotuksen perustelut, Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, 12§. Yleinen virhesäännös, kappale 4.

⁶⁴ Routamo – Ramberg 1997, s. 147.

kuvaamiseksi näyte tai malli on tarkoitettu.⁶⁵ Tarkoituksena voi olla näytteen tai mallin avulla osoittaa vain suurin piirtein tarjotun tavaran ominaisuudet. Vaikka tavara ei aivan tarkasti vastaisikaan näytettä, tavara katsotaan sopimuksen mukaiseksi.⁶⁶ Kuitenkin, mikäli varsinainen tavara saattaa jossakin suhteessa poiketa myyjän esittämästä näytteestä ja ostajalla ei ole aihetta ottaa sitä lukuun, on myyjän informoitava ostajaa tästä⁶⁷.

Kuluttajansuojalaissa, samoin kuin kauppalaissa on lisäksi säännös tavaran asianmukaisesta pakkaamisesta: jos muuta ei voida katsoa sovitun, tavaran on oltava pakattu tavannomukaisella tai muuten sopivalla tavalla, jos pakkaus on tarpeen tavaran säilyttämiseksi tai suojaamiseksi⁶⁸.

Sekä kauppalain 17 §:n 1 momentin että kuluttajansuojalain 5 luvun 12 §:n 1 momentin perusteella on ratkaisevaa se, mitä voidaan katsoa sovitun. Tämän vuoksi myyjän velvollisuus tavaran pakkaamiseen voi selvitä jo tällä perusteella. Näin ollen kuluttajansuojalain 5 luvun 12 §:n 2 momentin kohta 4, samoin kuin kauppalain 17 §:n 2 momentin kohta 4 toimivat toissijaisina säännöksinä.⁶⁹ Säännösten loppuosista ilmenee, että kaikissa tapauksissa ei vaadita, että tavara on pakattu; Myyjällä on velvollisuus tavaran pakkaamiseen ainoastaan silloin, jos se on tarpeen tavaran suojaamiseksi tai säilyttämiseksi⁷⁰. Jos tavara kuitenkin on senlaatuinen, että pakkaus on tarpeellinen, virhesäänökset tulevat sovellettaviksi, mikäli myyjä ei ole pakannut tavaraa sopivalla tavalla. Näin esimerkiksi KKO 1936 II 99:

Kun toimitettua suolasilakkaa ei ollut huolellisesti pakattu tynnyreihin sillä tavoin kuin voimassa oleva määräykset ja yleinen tapa edellyttivät, ostajalla oli oikeus palauttaa tavara sopimuksenvastaisena.

Myyjälle syntyy virhevastuu myös silloin, jos tavara on pakattu puutteellisesti ja se tästä johtuen luovutuksen jälkeisessä kuljetuksessa vahingoittuu tai jos se normaaleissa säily-

⁶⁵ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarain ominaisuudet ja virhe, 12§. Yleinen virhesäännös, kappale 7.

⁶⁶ Routamo – Ramberg 1997, s. 148. Kun kysymys on esimerkiksi luonnonmateriaaleista, pienikokoisen näytteen ei välttämättä tarvitse osoittaa miltä suurikokoinen objekti lopulta näyttää. Vähäisiä poikkeamia on siis hyväksyttävä.

⁶⁷ Ämmälä 2006, s. 163.

⁶⁸ KSL 5:12.2 §, kohta 4 ja KL 17.2 §, kohta 4.

⁶⁹ Routamo – Ramberg 1997, s. 148.

⁷⁰ HE 93/1986 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Kauppalaki, 4. luku. Tavarain ominaisuudet, 17 §., kappale 17.

tysolosuhteissa pilaantuu⁷¹. Kuitenkin jos pakkaus on vahingoittunut, mutta pakkauksen sisällä oleva tavara vahingoittumaton, ostaja ei pääsääntöisesti ole oikeutettu vaatimaan virheseuraamuksia⁷².

3.1.4 Kuluttajansuojalain erityissäännökset

Kuluttajansuojalaissa on yleiseen virhesäännökseen liittyen joitakin erityissäännöksiä, joita ei ole lainkaan kauppalaissa. Tämä tuo hyvin esille sen, että vaikka kuluttajansuojalain virhesäännökset rakentuvatkin kauppalain mallin mukaan, kuluttajaa suojaavat kuluttajansuojalain säännökset ovat kuitenkin yksityiskohtaisempia kauppalain virhesäännöksiin verrattuna.

Kuluttajan aiheellisia odotuksia koskevan säännöksen mukaan, jos muuta ei voida katsoa sovitun, tavarán tulee kestävyydeltään ja muuten vastata sitä, mitä kuluttajalla yleensä on sellaisen tavarán kaupassa perusteltua aihetta olettaa⁷³. Lain esitöiden mukaan viittaus siihen, mitä kuluttajalla on perusteltua aihetta olettaa, merkitsee, ettei myyjälle synny virhevastuuta esimerkiksi silloin, jos tavara rikkoutuu epätavallisen lyhyen käyttöajan jälkeen. Lisäksi edellytetään tämän rikkoutumisen johtuvan siitä, että kuluttaja on altistanut tavarán suuremmalle rasitukselle kuin mitä hän voi perustellusti olettaa sen kestävä⁷⁴.

Harkittaessa sitä, mitä kuluttajalla on yleensä aihetta olettaa, perustetaan arviointi yleiseen mittapuuhun. Kun arviointi perustetaan yleiseen mittapuuhun, ei yksittäisen kuluttajan henkilökohtaisilla odotuksilla ole ratkaisevaa merkitystä.⁷⁵ Kulutustavarán virhetä arvioitaessa on huomioon otettava yksittäisiin tapauksiin ja eri tavaralajeihin liittyvät erityispiirteet. Siltä osin kun tavarán ominaisuuksista ei ole tarkemmin sovittu, tulee tavarán vastata niitä vaatimuksia, joita vastaavan hintaiselle tavaralle yleensä asetetaan.

---

⁷¹ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarán ominaisuudet ja virhe, 12 §. Yleinen virhesäännös, kappale 8; Ämmälä 2006 s. 163.

⁷² Ämmälä 2006, s. 163.

⁷³ KSL 5:12.2 §, kohta 5.

⁷⁴ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarán ominaisuudet ja virhe, 12§. Yleinen virhesäännös, kappale 9.

⁷⁵ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarán ominaisuudet ja virhe, 12§. Yleinen virhesäännös, kappale 9.

Kestoiän arvioinnissa yleisen mittapuun mukaan olisi hyvä ottaa huomioon ainakin tavaran käyttö, hinta ja laatu.⁷⁶

Kuluttajavalituslautakunnan ratkaisua 03/30/3426 koskevassa tapauksessa lautakunta on arvioinnissaan kiinnittänyt huomiota muun ohella siihen, mitä kuluttaja voi kalliilta kankaalta odottaa. Tapauksessa kuluttaja oli ostanut sohvan, joka oli verhoiltu huomattavan kalliilla kankaalla. Kangasta oli lisäksi mainostettu helppohoitoiseksi ja erittäin kestäväksi. Kuitenkin vain kahden ja puolen vuoden käytön jälkeen sohvakangas oli pahoin nuhjaantunut. Helppohoitoiseksi ja erittäin kestäväksi mainostettu kallis kangas ei lautakunnan käsityksen mukaan saa kahdessa ja puolessa vuodessa nukkaantua niin pahoin kuin se kyseessä olevassa tapauksessa oli nukkaantunut, vaikka kankaan hoito ei olisi moitteetonta. Lautakunta katsoi ratkaisussaan, ettei kangas kestävyydeltään ja muilta ominaisuuksiltaan vastannut sitä, mitä kuluttajalla oli perusteltua aihetta olettaa. Sohvassa oli kuluttajansuojalaissa tarkoitettu virhe.

Kuluttajavalituslautakunta joutuu monesti toteamaan, että tavara on virheetön, vaikka se ei vastaisikaan kuluttajan odotuksia. Tyypillinen tällainen tilanne on käytetyn auton kauppa silloin, kun auton kunnosta ei ole annettu erityisiä lupauksia. Kuluttajavalituslautakunnan ratkaisua 91/33/1504 koskevassa tapauksessa

kuluttaja osti 150 000 kilometriä ajatun, kuusi vuotta vanhan henkilöauton. Pian kaupan jälkeen hän joutui korjauttamaan mm. polttoainemittarin ja lämmitinlaitteen alipaineohjauksen. Lautakunta katsoi, että viat johtuivat luonnollisesta kulumisesta, joita kyseisenlaisessa autossa oli jo odotettavissa. Auto ei niiden vuoksi ollut virheellinen.⁷⁷

Tavaran virheen arviointi on siis objektiivista: on mietittävä, mitä kuluttajalla yleensä vastaavassa tilanteessa, esimerkiksi auton kestoikästä on aihetta olettaa. Tällaisille odotuksille on virhearvioinnissa annettava merkitystä ainoastaan, jos sopimus on solmittu kuluttajan subjektiivisten odotusten tyydyttämisen tarkoituksessa. Kun arviointikriteerit

---

⁷⁶ Mäkinen, Kuluttajansuoja 3/2001, s. 23; Ks. myös kuluttajavalituslautakunnan ratkaisu 02/30/2594, selostettu Kuluttajansuoja 5/2003, s. 25.

⁷⁷ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 4/2004, s. 26; Vastaavasti KVL ratkaisussa 03/33/578 lautakunta on todennut, että käytetyn auton kaupassa ostajan aiheellisia odotuksia arvioidaan sen perusteella, onko auton kunto ajettujen kilometrien ja iän perusteella sellainen kuin sen voidaan olettaa olevan. Ks. ratkaisusta tarkemmin Kuluttajansuoja 5/2004, s. 28.

ovat objektiivisia, voi kuluttaja toisinaan jäädä vaille virhesuojaa, vaikka hänen odotuksensa eivät täyttyisikään.⁷⁸

Kuluttajansuojalaissa on yleiseen virhesäännökseen liittyen myös toinen erityissäännös, jota ei ole lainkaan kauppalaissa. Säännös koskee erilaisten virallismääräysten merkitystä virhearvioinnissa. Säännöksen mukaan tavaran tulee ominaisuuksiltaan vastata laissa, asetuksessa tai viranomaisen päätöksessä asetettuja vaatimuksia, paitsi jos ostajan tarkoituksena on käyttää tavaraa tarkoitukseen, jossa kyseisellä vaatimuksella ei ole merkitystä⁷⁹.

Säännöksellä saattaa olla merkitystä arvioitaessa minkälaisia ominaisuuksia tavaralla ei saa olla tai vaihtoehtoisesti minkälaisia ominaisuuksia sillä pitää olla, jotta tavaran markkinointi olisi sallittua. Virhearvioinnin kannalta on vastaavasti merkitystä myös sellaisilla määräyksillä, joiden mukaan tavaraa ei saa käyttää tarkoitukseensa, ellei se täyty sille asetettuja vaatimuksia. Säännös sisältää kuitenkin poikkeuksen sellaisten tilanteiden varalta, joissa ostajan on tarkoitus käyttää tavaraa tarkoitukseen, jossa määräyksellä asetetulla vaatimuksella ei ole merkitystä. Tilanne on tämä esimerkiksi silloin, kun vanha esine myydään käytettynä.⁸⁰

Yhteenvetona voidaan yleisen virhesäännöksen osalta todeta, että tavarassa on virhe, jos tavara ei lajiltaan, määrältään, laadultaan, muilta ominaisuuksiltaan tai pakkaukseltaan vastaa sitä, mitä ostajan ja myyjän välillä voidaan katsoa sovitun. Edelleen, jos tavara poikkeaa siitä, mitä edellä on sanottu tavaran käyttötarkoituksesta, erityisestä käyttötarkoituksesta, näytteenmukaisuudesta, pakkauksesta, kuluttajan oletuksista tavaran kestävyden suhteen sekä virallismääräyksistä, siinä on virhe.⁸¹

⁷⁸ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 4/2004, s. 26–27. Ståhlberg esittää lisäksi, että joissakin tilanteissa ymmärtämätön kuluttaja voi vedota pätemättömyyteen, vaikka hän ei saisikaan virhesuojaa. Sopimus voi hyvän tavan vastaisena olla pätemätön, jos kuluttajan ymmärtämättömyyttä käytetään tietoisesti hyväksi. Pätemättömyys edellyttää kuitenkin kunnianvastaista ja arvotonta toimintaa myyjän puolelta. Lisäksi edellytetään, että kuluttaja on keskimääräiskuluttajaa jollakin tavoin heikompi ymmärtämään sopimuksen seuraukset ja sen merkityksen. Pätemättömyydessä ei ole kyse siitä, että sopimuksessa olisi virhe. Pätemättömyydessä on kyse siitä, ettei koko sopimus ole sitova.

⁷⁹ KSL 5:12.3 §.

⁸⁰ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku, Kuluttajankauppa, Tavarain ominaisuudet ja virhe, 12§. Yleinen virhesäännös, kappaleet 10 ja 11.

⁸¹ KSL 5:12.4 §: ”Jos tavara poikkeaa siitä, mitä 1-3 momentissa säädetään, siinä on virhe.” ja KL 17.3 §: ”Jos tavara poikkeaa siitä, mitä 1 tai 2 momentissa säädetään, siinä on virhe.”

Virhesäännös ei kuitenkaan ole aivan poikkeukseton. Virhearvioinnissa ostajan tiedoilla tavarän ominaisuuksista on merkitystä: ostaja ei saa virheenä vedota seikkaan, josta hänen täytyy olettaa tienneen kauppa tehtäessä⁸². Säännöksessä edellytetään, että ostaja on ollut tietoinen tavarän virheeseen liittyvästä seikasta ja että hänellä on myös ollut käsitys sen merkityksestä⁸³.

Kyseinen kuluttajansuojalain säännös perustuu EY-direktiiviin 1999/44/EY. Direktiivin 2 artiklan 3 kohdan mukaan virhettä ei katsota olevan, jos kuluttaja sopimuskentekohetkellä tiesi tai hänen olisi kohtuudella pitänyt tietää virheestä, tai jos virhe on johtunut kuluttajan toimittamista aineista tai tarvikkeista⁸⁴. Direktiiviin verrattuna kuluttajansuojalain säännöksestä on jätetty kohtuuskulma pois. Hallituksen esityksen mukaan kuluttajansuojalain, kauppalain mukainen sanamuoto saattaakin joissain tapauksissa johtaa kuluttajan kannalta edullisempaan lopputulokseen kuin direktiivin sanamuoto ”olisi kohtuudella pitänyt tietää”⁸⁵.

Kuluttajavalituslautakunnan ratkaisukäytännössä ilmaisua ”täytyy olettaa tienneen” on muun muassa asuntokauppalain soveltamistilanteissa tulkittu niin, että myös sellaiset seikat, joista ostajan pitäisi tietää, ovat myös niitä, joihin ostaja ei voi vedota. Säännöksen tulkinta voi siten lautakunnan ratkaisukäytännön valossa olla tiukempi kuin direktiivin muotoilu antaisi aiheita.⁸⁶

Ostaja ei myöskään saa virheenä vedota seikkaan, joka johtuu hänen toimittamistaan tavarän valmistamiseen käytetyistä tarveaineista, paitsi jos myyjän puolella on menetelty huolimattomasti⁸⁷. Jos myyjän puolella on menetelty huolimattomasti, myyjä ei kuitenkaan vapaudu virhevastuusta. Mikäli myyjä on havainnut tai hänen olisi pitänyt havaita, että ostajan toimittamien tarveaineiden soveltumattomuus aiottuun käyttötarkoi-

⁸² KSL 5:12.4 §; Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2002, s. 25 mukaan ilmaisu täytyy olettaa tienneen on epäselvä. Ilmaisua on kuitenkin käytetty myös muissa laeissa, kuten kauppalaissa (20.1§) ja asuntokauppalaissa (6:12 §).

⁸³ HE 89/2001 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotuksen perustelut, Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, 12§. Yleinen virhesäännös, kappale 5.

⁸⁴ EY-direktiivi 1999/44/EY 2 artikla, kohta 3.

⁸⁵ HE 89/2001 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotuksen perustelut, Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, 12§. Yleinen virhesäännös, kappale 5.

⁸⁶ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2002, s. 25.

⁸⁷ KSL 5:12.4 §; Ämmälä 2002, s. 38 mukaan säännös vastaa KL 30 §:stä ilmenevää periaatetta, jonka mukaan ostaja ei voi vedota tavarän virheeseen, joka johtuu ostajasta tai hänen puolellaan olevasta seikasta.

tukseen tai muu vastaava seikka aiheuttaa valmistettavan tavaran virheellisuuden, hän ei vapaudu virhevastuusta. Kuitenkin, jos ostaja on hyväksynyt tavaran valmistamisen materiaalivirheestä huolimatta, myyjälle ei synny virhevastuuta. Myyjä vastaa tavaran virheestä myös silloin, kun tarveaineet, jotka ostaja on toimittanut, ovat vaurioituneet vasta sen jälkeen, kun ne on luovutettu myyjälle.⁸⁸

3.2 Asentamisesta tai puutteellisista ohjeista johtuva virhe

Asentamisesta tai puutteellisista ohjeista johtuvasta virheestä on säännökset kuluttajansuojalain 5 luvun 12a §:ssä⁸⁹. Pykälän 1 momentissa on säännös asentamisesta johtuvasta virheestä⁹⁰; 2 momentissa määritellään, millä perusteella tavarassa on puutteellisista ohjeista johtuva virhe⁹¹. Mikäli tavara kokoonpanon tai virheellisen asentamisen vuoksi laadultaan tai muilta ominaisuuksiltaan poikkeaa siitä, mitä voidaan katsoa sovitun, tavarassa on virhe. Edellytyksenä on kuitenkin, että kokoonpano tai asentaminen sisältyy kauppasopimukseen ja että myyjä tai joku muu hänen lukuunsa on asentanut tavaran tai pannut sen kokoon. Kuitenkaan, jos myyjä kaupan jälkeen eri sopimuksella on sitoutunut kokoamaan tai asentamaan tavaran, säännös ei tule sovellettavaksi. Vastaavasti myös erilaiset korjaus- ja huoltopalvelusopimukset jäävät säännöksen soveltamisen ulkopuolelle siitakin huolimatta, että palvelun suorittaja olisi sitoutunut hankkimaan tarvittavat varaosat ja muut tarvikkeet⁹².⁹³

⁸⁸ HE 89/2001 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotuksen perustelut, Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, 12§. Yleinen virhesäännös, kappaleet 7–8.

⁸⁹ KL:ssa ei ole lainkaan vastaavaa säännöstä.

⁹⁰ KSL 5:12a.1 §: ”Jos tavaran asentaminen tai kokoonpano sisältyy kauppaa koskevaan sopimukseen ja tavaran on asentanut myyjä tai joku muu hänen lukuunsa, tavarassa on niin ikään virhe, jos se poikkeaa virheellisen asentamisen tai kokoonpanon takia siitä, mitä 12 §:ssä säädetään.” KSL 5:12.1 §:n mukaan tavaran on lajiltaan, määrältään, laadultaan, muilta ominaisuuksiltaan ja pakkaukseltaan vastattava sitä, mitä voidaan katsoa sovitun. KSL 5:12a.1 § perustuu EY-direktiivin 1999/44/EY 2 artiklan, kohdan 5 lauseeseen ”Kulutustavaran virheellisestä asennuksesta johtuva virheellisyys rinnastetaan kulutustavaran virheeseen, jos asennus sisältyy kauppasopimukseen ja tavaran on asentanut myyjä tai se on asennettu myyjän vastuulla.”

⁹¹ KSL 5:12a.2 §: ”Tavarassa on myös virhe, jos sen yhteydessä ei luovuteta ostajalle sellaisia ohjeita, jotka ovat tarpeen tavaran asentamista, kokoonpanoa, käyttöä, hoitoa ja säilytystä varten.”; Vuoden 2001 KSL:n muutoksen yhteydessä puutteellisista ohjeista johtuva virhesäännös siirrettiin KSL 5:13.3 §:stä KSL 5:12a.2 §:n; Ks. EY-direktiivin 1999/44/EY 2 artiklan, kohta 5.

⁹² Tällaisiin sopimuksiin sovelletaan KSL 8 luvun säännöksiä. KSL 8:1.1 §: ”Tämän luvun säännökset koskevat vastikkeellisia palveluksia, joita elinkeinonharjoittaja suorittaa kuluttajalle ja joiden sisältönä on irtaimene esineeseen, rakennukseen, muuhun rakennelmaan tai kiinteään omaisuuteen kohdistuva työ tai muu suoritus.”

⁹³ HE 89/2001 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotuksen perustelut, Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, 12a§. Asentamisesta ja puutteellisista ohjeista johtuva virhe, kappaleet 1-3.

Mikäli ostajalle ei kaupan yhteydessä luovuteta tavarán asentamista, kokoonpanoa, käyttöä, hoitoa tai säilytystä varten tarpeellisia ohjeita, ostajalla on oikeus vaatia virhe-seuraamuksia⁹⁴. Virhevastuun syntyminen edellyttää näin ollen sitä, että ostajalle ei tavarán yhteydessä anneta tarpeellisia ohjeita. Jos myyjä sopimuksen mukaan suorittaa tavarán asennuksen tai kokoonpanon, ei tavarán mukaan tarvitse liittää ohjeita asentamista tai kokoonpanoa varten. Tilanne on tämä myös silloin, kun kysymyksessä on tavara, jonka asentamisen saa suorittaa ainoastaan siihen erityisesti pätevä henkilö. Jos sen sijaan ostajan tarkoituksena on huolehtia tavarán asentamisesta ja kokoonpanosta, näitä toimenpiteitä koskevat ohjeet on tarpeen liittää tavaraan.⁹⁵

Arvioitaessa ohjeiden tarpeellisuutta, on otettava huomioon se, mitä tietoja myyjän voidaan kohtuudella edellyttää ymmärtäneen asiakkaiden tarvitsevan. Myös myyntikanavalla voi olla arvioinnissa merkitystä. Tietoja, jotka ostajilla edellytetään olevan muutenkin, ei ole pidettävä tarpeellisina. Ohjeiden tarpeellisuuden arvioinnissa myyjällä on oikeus lähteä siitä, että ostaja on selvillä yleisen elämäkokemuksen piiriin ja normaaliin yleistietoon kuuluvista asioista.⁹⁶

Säännöksessä tarkoitetaan nimenomaan tavarán normaaliin hyväksikäyttöön liittyviä ohjeita. Tavarán käyttöä koskevilla ohjeilla ei tarkoiteta tietoja ja ohjeita siitä, miten tavaraa yleensä voidaan käyttää tai miten sitä tulee käyttää. Ohjeet ovat kyseessä kulloinkin olevan tavarán käsittelyä ja toimintaa selvittäviä ohjeita ja tietoja. Ohjeet voivat olla kuvallisten ja sanallisten ohjeiden lisäksi myös yleisesti tunnettuihin merkintöihin perustuvia^{97, 98}.

Kuluttajavalituslautakunnan ratkaisua 02/32/906 koskevassa tapauksessa pesukoneen moottori oli rikkoutunut noin kaksi ja puoli vuotta kaupan jälkeen moottoriin päässeen kosteuden vuoksi. Maahantuojaan mielestä kulut-

⁹⁴ Ämmälä 1996, s.134.

⁹⁵ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarán ominaisuudet ja virhe, 13§. Tiedot tavarasta, kappale 11.

⁹⁶ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarán ominaisuudet ja virhe, 13§. Tiedot tavarasta, kappaleet 12–13.

⁹⁷ Tällaisia yleisesti tunnettuihin merkintöihin perustuvia ohjeita ovat esimerkiksi vakiintuneesti käytetyt pesumerkinnot. Kuitenkin, jos kysymyksessä on tavarán vaarallinen tai haitallinen ominaisuus, ei ohjeiden antaminen ainoastaan kaupallisessa käytössä vakiintunein merkinnöin ole välttämättä riittävää. Tämä siitä syystä, että merkit eivät monestikaan ole kuluttajien keskuudessa riittävän tunnettuja.

⁹⁸ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarán ominaisuudet ja virhe, 13§. Tiedot tavarasta, kappaleet 14–17.

taja oli aiheuttanut moottorin vaurion itse: kuluttaja oli sijoittanut pesukoneen osittain lattiakaivon päälle. Samaan lattiakaivoon oli johdettu pesukoneen poistovedet ja suihkuvedet. Lattiakaivosta nouseva vesihöyry oli näin päässyt kulkeutumaan koneen sisään ja vaurioittanut sen sähkölaitteita. Lautakunta totesi, että kylpyhuone on varsin tyypillinen sijoituspaikka pesukoneelle. Lautakunta piti ostajan kannalta olennaisena tietona sitä, että pesukonetta ei saisi sijoittaa osaksikaan lattiakaivon päälle, koska kylpyhuoneessa varsin poikkeuksetta on lattiakaivo. Käyttöohjeissa, jotka ostaja oli saanut, ei ollut ohjeita laitteen sijoittamisesta. Lautakunta suositti, että laitteen myyjä ja maahantuojat korvaavat kuluttajalle laitteen korjauskustannuksia vastaavan määrän.⁹⁹

Tapauksesta käy hyvin esille asianmukaisten ohjeiden merkitys virhearvioinnissa. Ostajalla on oikeus vaatia virheseuraamuksia, mikäli hänelle ei kaupanteon yhteydessä anneta tavarahan asentamista ja käyttöä varten tarpeellisia ohjeita¹⁰⁰.

Lähtökohtaisesti vieraskieliset ohjeet eivät yleensä ole riittäviä: kuluttajalle on annettava ohjeet kielellä, jota kuluttaja ymmärtää¹⁰¹. Kuluttajavalituslautakunta on ratkaisussaan 00/32/2086 todennut, että taloudellisen turvallisuuden ja terveyden kannalta kuluttajalle tarpeelliset tiedot on annettava suomen ja ruotsin kielellä, jollei tietoja ole annettu yleisesti tunnetuilla varoitus- ja ohjemerkeillä¹⁰². Myös kuluttaja-asiamies on kannanotossaan todennut, että kuluttajansuojalain 5:12a §:n mukaan virheeksi tietyissä tilanteissa on katsottu se, että ohjeita ei ole annettu suomeksi. Edelleen kielilain 7:34 §:n mukaan tuotteen käyttöohjeet ja muut erilaiset tiedot on annettava sekä suomen että ruotsin kielellä.¹⁰³ Kuitenkin, jos kyseessä on tavara, joka on tarkoitettu erityistä asiantuntemusta omaavalle, hyvin rajatulle asiakasryhmälle, ei välttämättä ole perusteltua vaatia suomenkielisiä ohjeita¹⁰⁴.

⁹⁹ Ratkaisun tarkempi selostus Kuluttajansuoja 2/2003, s. 30.

¹⁰⁰ Ks. myös KVL ratkaisu 01/37/2070, Kuluttajansuoja 5/2003, s. 25–26, jossa puutteellisista käyttö-, asennus- ja hoito-ohjeista aiheutuneesta virheestä olivat vastuussa sekä myyjä että valmistaja, koska virhe oli syntynyt jo valmistusvaiheessa.

¹⁰¹ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarahan ominaisuudet ja virhe, 13§. Tiedot tavarasta, kappale 18.

¹⁰² Ks. ratkaisusta tarkemmin Kuluttajansuoja 1/2002, s. 30.

¹⁰³ Kuluttaja-asiamiehen kannanottoja, Kuluttajansuoja 5/2004, s. 13.

¹⁰⁴ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarahan ominaisuudet ja virhe, 13§. Tiedot tavarasta, kappale 18.

3.3 Tavarasta annetut tiedot

Kuluttajansuojalain tietovirhettä koskevan säännöksen mukaan kulutustavarassa on virhe, jos se ei vastaa niitä tietoja tavarän ominaisuuksista tai käytöstä, jotka myyjä tai joku muu aikaisemmassa myyntiportaassa tai myyjän lukuun on antanut tavaraa markkinoitaessa tai muuten ennen kaupantekoa.¹⁰⁵

Säännöksen mukaan myyjä on vastuussa ennen kaupantekoa annetuista tiedoista, riippumatta siitä, onko tiedot antanut myyjä itse, joku aikaisemmassa myyntiportaassa tai joku muu hänen lukuunsa¹⁰⁶. Myyjän vastuu käsittää paitsi hänen itsensä antamat, myös myyjän palveluksessa olevien henkilöiden antamat tiedot¹⁰⁷. Virhevastuu voi lain mukaan syntyä paitsi tavaraa markkinoitaessa annetuista tiedoista myös tiedoista, joita muuten ennen kaupantekoa on ostajalle annettu. Markkinointitietoja ovat esimerkiksi erilaisissa mainosilmoituksissa ja esitteissä olevat tiedot. Merkitystä ei ole sillä, millä tavalla tiedot on annettu: säännös koskee kaikkia viestintävälineitä käyttäen annettuja tietoja.¹⁰⁸

Jotta tiedot olisivat virhearvioinnin kannalta merkityksellisiä, tietojen tulee koskea tavarän käyttöä tai ominaisuuksia. Säännöksen soveltaminen edellyttää lisäksi sitä, että tietojen voidaan olettaa vaikuttaneen kauppaan.¹⁰⁹ Lainkohdan soveltamisalaan eivät kuulu tavarän hintaa koskevat tiedot. Myöskään oheistiedot, joilla vain yleisellä tasolla pyritään edistämään vaihdantaa, eivät saa aikaan virhevastuuta, vaikka ne koskisivatkin tavarän ominaisuuksia. Kuitenkin, jos näitä niin kutsuttuja oheistietoja on riittävällä tavalla täsmennetty, ne johtavat virhevastuuseen. Pääsääntönä voidaan silti pitää, etteivät yleistä tasoa olevat lausumat saa aikaan kuluttajansuojalain 5 luvun 13 §:n 1 momentin ja kauppalain 18 §:n mukaista virhevastuuta.¹¹⁰

¹⁰⁵ KSL 5:13.1 §. KL 18 §:ssä on vastaavanlainen säännös hieman eri tavalla muotoiltuna; HE 89/2001 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotuksen perustelut, Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, 13§. Tiedot tavarasta, kappaleen 1 mukaan pykälä kokonaisuudessaan vastaa EY-direktiivin 1999/44/EY 2 artiklan, kohta 2, alakohtaa d ja 2 artikla, kohta 4.

¹⁰⁶ HE 89/2001 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotuksen perustelut, Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, 13§. Tiedot tavarasta, kappale 1.

¹⁰⁷ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarän ominaisuudet ja virhe, 13§. Tiedot tavarasta, kappale 3.

¹⁰⁸ Ämmälä 2006, s. 168.

¹⁰⁹ Ämmälä 2006, s. 167–168.

¹¹⁰ Routamo – Ramberg 1997, s. 151.

Mikäli myyjä pystyy osoittamaan, ettei hän ollut eikä hänen pitänytkään olla selvillä annetuista tiedoista, myyjä ei vastaa kuluttajansuojalain 5 luvun 13 §:n 1 momentissa tarkoitettua tietovirheestä¹¹¹. Myyjä on siis vastuussa virheestä ainoastaan, jos hän oli perillä tiedoista tai hänen olisi pitänyt olla perillä tiedoista. Kuitenkaan ei vaadita, että myyjä lisäksi tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää, että annetut tiedot ovat virheellisiä.¹¹² Muun ohella tiedot, jotka on annettu tavarankaukussa, katsotaan sellaisiksi, että myyjän täytyy olettaa olevan niistä selvillä. Jos kyseessä on laajaa liiketoimintaa harjoittava myyjä, ei hänen välttämättä voida olettaa olevan selvillä aikaisemman myyntiportaansa mainosilmoituksissa antamista tiedoista.¹¹³ Myyjä ei myöskään vastaa tietovirheestä silloin, jos hän pystyy osoittamaan, että tiedot eivät ole voineet vaikuttaa kauppaan¹¹⁴.

Niin ikään, jos myyjä osoittaa, että tiedot on ajoissa selkeällä tavalla oikaistu, myyjä ei vastaa kuluttajansuojalain 5 luvun 13 §:n 1 momentissa tarkoitettua virheestä¹¹⁵. Vastuu vääristä tiedoista voidaan siis välttää myös sillä, että tiedot oikaistaan riittävän selkeästi ja oikaisu tehdään ajoissa. Oikaisun tulee kuitenkin kohdistua nimenomaan väärään tietoon ja sen on oltava konkreettinen. Tilanteissa, joissa on vaikea oikaista virheellinen tieto kaikille mahdollisille ostajille, on riittävää, että oikaiseminen tapahtuu huolellisesti ja sellaisella tavalla, jolla on mahdollisuus saavuttaa nämä ostajat.¹¹⁶ Kuitenkin jos myyjä on ollut tietoinen siitä, että aikaisemman myyntiportaansa toimesta tavarasta on annettu virheellisiä tai harhaanjohtavia markkinointitietoja, voidaan edellyttää, että myyjän tulee tiedustella, onko oikaisu tullut ostajan tietoon ja tarvittaessa itse oikaista annetut tiedot kaupantekotilanteessa¹¹⁷.

¹¹¹ KSL 5:13.2 §, kohta 1; KL 18.2 §:ssä on vastaava säännös: ”Tavarankaukua ei kuitenkaan katsota olevan virheellinen, jos myyjä ei ollut eikä hänen pitänytkään olla selvillä näistä tiedoista.”

¹¹² Routamo – Ramberg 1997, s. 153.

¹¹³ Ämmälä 2006, s. 168.

¹¹⁴ KSL 5:13.2 §, kohta 2: ”Myyjä ei vastaa 1 momentissa tarkoitettua virheestä, jos hän osoittaa, että tiedot eivät ole voineet vaikuttaa kauppaan.”; KL 18.1 §:ssä syy-yhteys väärän tiedon ja kaupan välillä on ilmaistu kuluttajansuojalakiin nähden käänteisesti: ”Tavarankaukussa on myös virhe, jos se ei vastaa niitä tietoja, jotka myyjä on antanut... ja joiden voidaan olettaa vaikuttaneen kauppaan.”

¹¹⁵ KSL 5:13.2 § kohta 3; KL 18.3 §:ssä on myös säännös oikaisun vaikutuksesta virheellisyyden arviointiin: ”Tämän pykälän 1 ja 2 momentin säännöksiä ei sovelleta, jos tiedot on ajoissa selkeällä tavalla oikaistu.”

¹¹⁶ Routamo – Ramberg 1997, s. 153.

¹¹⁷ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarankaukua ominaisuudet ja virhe, 13§. Tiedot tavarankaukusta, kappale 8; Ks. tietovirheestä esim. Vaasan HO 28.6.2002 S 01/505. Varsinaiseen tapaustekstiin en päässyt käsiksi, tapauksen pääkohdat on esitelty Ämmälä 2002, s. 39–40.

3.4 ”Sellaisena kuin se on” –ehto

3.4.1 Myyjän tavarasta antamat tiedot

Kuluttajansuojalain virhesäännökset soveltuvat paitsi uutena, myös käytettynä myytyyn tavarahan. Usein kun tavara myydään käytettynä, virhevastuu suljetaan pois käyttämällä ”sellaisena kuin se on”-ehtoa tai muuta vastaavanlaista, yleistä varaumaa.¹¹⁸ Lähtökohta on se, että ainoastaan niissä tilanteissa, joissa myyjä on tehnyt joko varauman, jonka mukaan tavara myydään ”sellaisena kuin se on” tai muun vastaavanlaisen varauman, jäljempänä mainittavat kuluttajansuojalain säännökset tulevat sovellettaviksi. Ko. säännökset eivät siis tule automaattisesti sovellettaviksi esimerkiksi käytettyä autoa myytessä. Tilanteissa, joissa käytetty tavara myydään ”sellaisena kuin se on”-ehtoa tai muuta yleistä varaumaa käyttämättä noudatetaan yleisiä virhearvioinnin periaatteita.¹¹⁹

Kuitenkin kuluttajavalituslautakunnan ratkaisukäytännössä ”sellaisena kuin se on”-ehtoa sovelletaan vakiintuneesti käytetyn tavarahan kaupassa, vaikka ei olisi näytettykään sovitun, että tavara on myyty ko. ehtoa tai vastaavanlaista yleistä varaumaa käyttäen. Säännöksen soveltaminen tulee näin ollen ikään kuin asian luonnosta.¹²⁰

Toisin kuin kauppalain ”sellaisena kuin se on”-säännös, kuluttajansuojalain vastaava säännös ei ole luonteeltaan pelkästään tulkintasääntö. Kuluttajansuojalain 5 luvun säännökset ovat ko. luvun 2 pykälän mukaan pakottavia, jollei laissa toisin säädetä. Lisäksi ”sellaisena kuin se on”-ehtoa koskevassa sääntelyssä ei tahdonvaltaisuudesta ole mainintaa. Tästä johtuen ei ole mahdollista, että sopimuksessa poikettaisiin kuluttajansuojalain 5 luvun 14 § säännöksestä ostajan vahingoksi rajoittamalla kuluttajankaupassa myyjän virhevastuuta. Tällainen rajoittaminen voisi tapahtua esimerkiksi täsmällisellä vastuuvapautuslausekkeella.¹²¹

Ehtoa käyttämällä myyjä voi rajoittaa velvollisuutensa pelkkään tavarahan luovuttamiseen siinä tosiasiallisessa tilassa, jossa tavara kaupantekohetkellä on. Näin myyjä voi siirtää

¹¹⁸ Ämmälä 2002, s. 42.

¹¹⁹ HE 93/1986 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Kauppalaki, 4 luku. Tavarahan ominaisuudet, 19 §, kapale 1; Ämmälä 2006, s. 170.

¹²⁰ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2002, s. 25.

¹²¹ Ämmälä 2006, s. 170.

ostajalle riskin siitä, että tavara ei laadultaan tai toimintakelpoisuudeltaan vastaa ostajan odotuksia. Toisaalta ilman ehtoakin on selvää, että ostaja ei voi käytettyjä tavaroita ostaessaan perustellusti odottaa, että tavara laadultaan ja ominaisuuksiltaan olisi uuden tavaran veroinen.¹²²

Tilanteissa, joissa myyjä on pyrkinyt rajoittamaan virhevastuutaan ”sellaisena kuin se on”-sopimusehdolla tai muuta samankaltaista yleistä varaumaa käyttäen, hän on kuitenkin vastuussa tiedoista, joita hän on tavarasta antanut. ”Sellaisena kuin se on” –ehto käyttäen myyty tavara on virheellinen silloin, kun tavara ei vastaa niitä tietoja, jotka myyjä on ennen kaupantekoa antanut sen ominaisuuksista tai käytöstä ja joiden voidaan olettaa vaikuttaneen kauppaan¹²³. Mainittu säännös käsittää kaikki tiedot, jotka myyjä on tavarasta antanut: sekä kaupanteon yhteydessä annetut tiedot että muussa tavaran markkinoinnissa annetut tiedot. Myyjän vastuu käsittää myös tiedot, jotka jonkun muun toimesta on myyjän lukuun annettu.¹²⁴

Edellytyksenä sille, että ostajalle annetuilla tiedoilla on merkitystä virhearvioinnissa, on se, että niiden voidaan olettaa vaikuttaneen kauppaan¹²⁵. Mikäli myyjä on epävarma jonkin tavarasta annetun tiedon oikeellisuudesta, hänen on tehtävä ostajalle selväksi, että tieto on epävarma tai esitettävä varauma tiedon oikeellisuudesta¹²⁶. Turun HO on ratkaisussaan 22.10.1998 S 98/283 ottanut kantaa siihen, mikä merkitys ostajan myyjältä ennen kauppaa saamista tiedoilla on virhearvioinnissa, kun tavara ei vastaakaan näitä tietoja:

Tapauksessa katsottiin, että kaupan kohteessa oli kauppalain tarkoittama virhe, sillä myyjän autosta ilmoittama kilometrimäärä ei vastannut niitä tietoja, joita myyjä oli ostajalle antanut.

¹²² Routamo – Ramberg 1997, s. 155–156.

¹²³ KSL 5:14.1 §, kohta 1 ja KL 19.1 §, kohta 1; HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarain ominaisuudet ja virhe, 14§. ”Sellaisena kuin se on”-ehto: ”Kuluttajansuojalain ”sellaisena kuin se on” –ehto vastaa KL 19 §:n 1 momenttia.”

¹²⁴ HE 93/1986 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Kauppalaki, 4 luku. Tavarain ominaisuudet, 19§. kapale 4.

¹²⁵ Routamo – Ramberg 1997, s. 157.

¹²⁶ HE 93/1986 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Kauppalaki, 4 luku. Tavarain ominaisuudet, 19§. kapale 3.

Koska autolla ajettu kilometrimäärä oli asiassa ilmitulleen perusteella autoa hankittaessa tärkein tekijä, oli myyjänkin tullut ymmärtää, että kyseinen seikka vaikutti ostajan ostopäätökseen. Autolla oli ajettu 100 000 kilometriä enemmän kuin mitä ostaja oli myyjän ilmoituksen perusteella olettanut ja auton moottori oli lähes loppuun kulunut. HO katsoi, että kaupankohteen kerrotunlaisella virheellä oli ostajalle olennainen merkitys ja myyjän olisi tullut tämä käsittää.¹²⁷

Tapaus tuo hyvin esille sen, mikä merkitys virhearvioinnin kannalta on sillä, että tavara ei vastaa myyjän siitä ostajalle ennen kaupantekoa antamia tietoja, näiden tietojen ollessa sellaisia, että niiden voidaan olettaa vaikuttavan ostajan ostopäätökseen.

3.4.2 Tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti

Myyjä ei vastaa ainoastaan niistä tiedoista, joita tavarasta ennen kaupantekoa ostajalle annetaan. Myyjä saattaa joutua vastuuseen myös siitä, että hän on jättänyt tietoja antamatta. Toisin sanoen, myyjällä on tietty tiedonantovelvollisuus ostajaa kohtaan.¹²⁸ Vaikka tavara on myyty ”sellaisena kuin se on” -ehdoin, myyjälle syntyy virhevastuu, jos hän ennen kaupantekoa on laiminlyönyt antaa ostajalle tiedon sellaisesta tavarantoiminnasta tai käytöstä koskevasta olennaisesta seikasta, josta hänen täytyy olettaa tietneen ja josta ostaja perustellusti saattoi olettaa saavansa tiedon, ja laiminlyönnin voidaan olettaa vaikuttaneen kauppaan¹²⁹.

Säännöksessä asetettu vaatimus, jonka mukaan kysymyksessä tulee olla seikka, josta myyjän täytyy olettaa olleen selvillä, tarkoittaa, että tässä yhteydessä periaatteessa edellytetään myyjän todellakin olleen tietoinen asianomaisesta seikasta¹³⁰. Sana ”olennainen” puolestaan korostaa sitä, että myyjä ei ole velvollinen ilmoittamaan seikoista, jotka ovat vähämerkityksellisiä¹³¹. Kuitenkin sellaisista seikoista, joista myyjän on selvillä ja joilla on ostajalle olennainen merkitys, on myyjä velvollinen antamaan ostajalle tietoja. Myyjän on informoitava ostajaa myös sellaisista seikoista, joita ostaja ei tavallisesti

¹²⁷ Varsinaiseen tapaustekstiin en päässyt käsiksi. Tapauksesta esitetyt kannanotot perustuvat Ämmälä 2002, s. 42 esitettyyn tapauksen käsittelyyn.

¹²⁸ Wilhelmsson – Sevón – Koskelo 2006, s. 104.

¹²⁹ KSL 5:14.1 §, kohta 2 ja KL 19.1 §, kohta 2.

¹³⁰ HE 93/1986 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Kauppalaki, 4 luku. Tavarantoiminnat, 19 §., kapale 5.

¹³¹ Routamo – Ramberg 1997, s. 158.

tarkastuksessa voi havaita tai joihin ostajalla ei muuten ole ollut syytä kiinnittää huomiota.¹³²

Esimerkiksi käytetyn auton kaupassa myyjän on ilmoitettava ostajalle, jos kyseessä on kolariauto. Kuluttajavalituslautakunnan ratkaisua 03/33/1684 koskevassa tapauksessa kuluttaja oli 3.10.2002 ostanut elinkeinonharjoittajalta käytetyn henkilöauton. 21.3.2003 kuluttajalle oli selvinnyt, että auto oli ollut kolaroinnin vuoksi poistettuna rekisteristä. Tästä seikasta myyjä ei ollut kaupanteon yhteydessä kuluttajalle kertonut. Kuluttajavalituslautakunta katsoi selvitetyn, että kuluttajan elinkeinonharjoittajalta ostama auto oli vuonna 2000 kolaroitu niin pahoin, että vakuutusyhtiö oli sen lunastanut ja poistanut rekisteristä. Poisto oli näkynyt auton rekisteriotteessa. Siitä ei kuitenkaan ollut kuluttajalle kaupanteon yhteydessä kerrottu. Uudelleen rekisteröinnissä autolle oli annettu alkuperäinen rekisteritunnus.

Kuluttajavalituslautakunta katsoi, että kuluttajalle oli ennen kaupantekoa laiminlyöty antaa tieto sellaisesta tavaran ominaisuuksista tai käyttöä koskevasta seikasta, josta myyjän täytyy olettaa tietneen ja josta kuluttaja perustellusti saattoi olettaa saavansa tiedon, ja laiminlyönnin voitiin olettaa vaikuttaneen kauppaan. Myyjäliike vetosi kuitenkin siihen, ettei sen kokematon myyjä ollut osannut kiinnittää asiaan huomiota. Lautakunnan mielestä ostajan on voitava luottaa myyjän ammattitaitoon, eikä liike voi vetäytyä vastuusta vetoamalla myyjän kokemattomuuteen. Näillä perusteilla kuluttajavalituslautakunta katsoi auton olleen kuluttajansuojain 5 luvun 14 §:n 2 kohdan tarkoittamalla tavalla virheellinen.

Edellytyksenä myyjän tiedonantovelvollisuudelle on aiemmin mainitun lisäksi se, että kysymyksessä on seikka, josta ostaja saattoi perustellusti olettaa saavansa tiedon. Kusakin yksittäisessä tapauksessa kaupan kohteen laatu, osapuolten asema ja muut olosuhteet vaikuttavat siihen, mistä ostaja voi katsoa olevansa oikeutettu saamaan tietoja. Lain mukaan tiedonantovelvollisuus koskee ainoastaan tavaran käyttöä ja ominaisuuksia koskevia seikkoja: se ei siis koske muita ostajalle kenties merkittäviä asioita. Myyjän tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnistä huolimatta sekä kuluttajansuojain 5 luvun

---

¹³² HE 93/1986 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Kauppalaki, 4 luku. Tavarain ominaisuudet, 19§., kapale 6.

14 §:n 1 momentin kohta 2 että kauppalain 19 §:n 1 momentin kohta 2 edellyttävät, ettei virhevastuuta synny muuta kuin siinä tapauksessa, että asian voidaan olettaa vaikuttaneen kauppaan.¹³³

3.4.3 Ostajan perusteltujen edellytysten merkitys

”Sellaisena kuin se on” –ehtoa käyttäen myyty tavara on virheellinen myös silloin, kun tavara on huonommassa kunnossa kuin ostajalla tavaran hinta ja muut olosuhteet huomioon ottaen on ollut perusteltua aihetta edellyttää¹³⁴. Kuluttajansuojalain virhekynnys on vuonna 2002 voimaan tulleen kuluttajansuojalain muutoksen jälkeen madaltunut niin, ettei tavaran enää edellytetä olevan olennaisesti huonommassa kunnossa kuin mitä ostaja on perustellusti voinut olettaa: ostaja voi vedota tavaran virheeseen myös silloin, kun virhe ei ole olennainen¹³⁵. Tavaran kunnan on kuitenkin poikettava ostajan perustelluista odotuksista¹³⁶.

Huolimatta siitä, että olennaisuusvaatimus on kuluttajansuojalaista poistettu, joudutaan erityisestä virhekynnyksestä mahdollisesti jollakin tapaa pitämään kiinni: muussa tapauksessa ”sellaisena kuin se on” –ehdolla ei ole mitään merkitystä.¹³⁷

Tulee kuitenkin muistaa, että käytetyn tavaran ostoon liittyy aina riski. Tavarassa saa olla puutteita ja vikoja, joita kulloinkin kyseessä olevan tavaran hintaisessa ja ikäisessä tavarassa tavaran käytöstä johtuen on. Kuluttaja ei voi perustellusti edellyttää, että käytetty tavara on uuden veroinen: kuluttajalla on oltava tietynkorkeinen sietokynnys.¹³⁸

Arvioitaessa sitä, onko tavara huonommassa kunnossa kuin mitä ostaja voi perustellusti edellyttää, on huomio kiinnitettävä tavaran hintaan ja muihin olosuhteisiin. Säännöstä voidaan soveltaa esimerkiksi silloin, kun hinnan ja tavaran kunnan välillä on ilmeinen

¹³³ Routamo – Ramberg 1997, s. 159.

¹³⁴ KSL 5:14.1 §, kohta 3; KL 19.1 §, kohta 3: ”Jos tavara on myyty ”sellaisena kuin se on” tai samankaltaista yleistä varaumaa käyttäen, siinä katsotaan kuitenkin olevan virhe, jos tavara on olennaisesti huonommassa kunnossa kuin ostajalla sen hinta ja muut olosuhteet huomioon ottaen on ollut perusteltu aihetta edellyttää.” Ks. myös Kuluttajavalituslautakunnan ratkaisu 03/33/1684.

¹³⁵ HE 89/2001 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotuksen perustelut, Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, 14§. Sellaisena kuin se on-ehto; Kaakkola, Kuluttajansuoja 1/2002, s. 5.

¹³⁶ Kaakkola, Kuluttajansuoja 1/2002, s. 5.

¹³⁷ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2002, s. 25.

¹³⁸ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2002, s. 25.

epäsuhta.¹³⁹ Tapauksessa Turun HO 1.9.1999 S 98/1055 ostaja oli ostanut dieselkäyttöisen trukin. Kaupantekopäivän jälkeen trukki ei lähtenyt käyntiin, vaikka trukin tuli sopimuksen mukaan olla täysin huollettu, toimiva ja ajokunnossa. Trukkia korjaamassa käyneet asentajat olivat todenneet siinä runsaasti vikoja: moottorissa oli öljyvuotoja, starttimoottori oli rikki, moottori oli loppuun ajettu ja se olisi vaatinut perusteellista korjausta. Trukissa oli myös muita vikoja. Jutussa katsottiin trukin olleen olennaisesti huonommassa kunnossa kuin mitä ostajalla oli ollut aihetta olettaa.

Koska myyjän oli täytynyt ymmärtää, että trukki tulee koneen ostoneessa yhtiössä päivittäiseen käyttöön, eikä trukki ollut tähän käyttöön kelvollinen, sopimusrikkomuksella katsottiin olevan ostajalle olennainen merkitys ja ostajalla oli oikeus purkaa sopimus.¹⁴⁰

”Sellaisena kuin se on” –ehdon osalta on otettava huomioon yleisen virhesäännöksen tavoin se, että ostaja ei saa virheenä vedota seikkaan, josta hänen täytyy olettaa tienneen kauppaa tehtäessä¹⁴¹. Kuitenkin ostajalla täytyy olla tosiasiallinen tieto ko. virheestä ja hänen täytyy ymmärtää virheen merkitys¹⁴².

---

¹³⁹ HE 93/1986 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Kauppalaki, 4 luku. Tavarain ominaisuudet, 19§., kapale 7.

¹⁴⁰ Varsinaiseen tapaustekstiin en pääsyt käsiksi. Tapauksen esittely perustuu Ämmälä 2002, s. 42–43 esitettyyn tapauksen käsittelyyn.

¹⁴¹ KL 20.1 §; Ämmälä 2002, s. 43.

¹⁴² Ämmälä 2002, s. 43.

4 VIRHEELLISYYDEN MÄÄRÄÄVÄ AJANKOHTA JA TAKUUN MERKITYS

4.1 Virheellisuuden arvioinnin ajankohta

4.1.1 Vaaranvastuun siirtyminen

Pääsääntöisesti tavaran virheellisyyttä arvioidaan sen perusteella, millainen tavara ominaisuuksiltaan on vaaranvastuun siirtyessä ostajalle. Sekä kauppalaisissa että kuluttajansuojalaisissa arvioimisen ajankohta liittyy nimenomaan vaaranvastuun siirtymiseen.¹⁴³

Tavaran virheellisyyttä on arvioitava sen perusteella, millainen tavara on ominaisuuksiltaan vaaranvastuun siirtyessä ostajalle. Myyjä vastaa virheestä, joka tavarassa on ollut tänä ajankohtana, vaikka virhe ilmeni vasta myöhemmin.¹⁴⁴

Ratkaiseva ajankohta virhearvioinnin kannalta on yleensä luovutusajankohta eli kuluttajankaupassa nimenomaan se ajankohta, jona ostaja on saanut tavaran hallintaansa¹⁴⁵. Jos tavara vaaranvastuun siirtyessä ostajalle on virheetön, ei ostajalla ole oikeutta virheeseuraamuksiin¹⁴⁶. Jotta voitaisiin katsoa, että tavara on virheellinen, vaaditaan, että virhe on olemassa jo vaaranvastuun¹⁴⁷ siirtyessä ostajalle. Kuitenkaan ei vaadita, että virhe tuona ajankohtana on ollut havaittavissa.¹⁴⁸ Myyjä vastaa näin ollen myös piilevistä virheistä eli sellaisista virheistä, jotka ovat jo vaaranvastuun siirtyessä olleet tavarassa, mutta

¹⁴³ Ämmälä 2002, s. 91; Ks. myös Routamo – Ramberg 1997, s. 169.

¹⁴⁴ KSL 5:15.1 § ja KL 21.1 §.

¹⁴⁵ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarán ominaisuudet ja virhe, 15 §. Virheellisuuden määräävä ajankohta ja takuun merkitys, kappale 2; Wilhelmsson – Sevón – Koskelo 2006, s. 114.

¹⁴⁶ Wilhelmsson – Sevón – Koskelo 2006, s. 114. Virheet, jotka syntyvät myöhemmin, vaaranvastuun siirtymisen jälkeen, eivät pääsääntöisesti kuulu myyjän vastuun piiriin. Jos esimerkiksi kaukokaupassa vaaranvastuun siirtymisen jälkeen sattuu onnettomuus, jossa tavara vahingoittuu, myyjä ei ole vastuussa vahingosta.

¹⁴⁷ Ämmälä 2002, s. 92: ”Vaaranvastuulla tarkoitetaan sitä, kuka kärsii vahingon, kun tavara on tuhoutunut, kadonnut tai vähentynyt osapuolista riippumattomasta syystä. Syynä voi olla myös kolmannen henkilön moitittava menettely tai tapaturma.”; Ks. vaaranvastuuta koskevat säännökset KSL 5:6 § ja KL 13 §; Ks. myös HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarán luovutus ja vaaranvastuu, 6§. Vaaranvastuun siirtyminen.

¹⁴⁸ Wilhelmsson – Sevón – Koskelo 2006, s. 115.

jotka ilmenevät vasta myöhemmin¹⁴⁹. Myyjän vastuuseen piilevistä virheistä on ottanut kantaa myös KKO ratkaisussaan KKO 1991:162:

Ostajalla oli oikeus purkaa eläinten kauppa virheen vuoksi, kun eläimet jo kaupan aikana olivat olleet altistuneita sairaudelle, johon ne kohta kaupan jälkeen olivat sairastuneet.

KKO:n ratkaisu tuo hyvin esille sen, että ostaja voi vedota tavaran virheeseen, vaikka virhe ilmeni vasta vaaranvastuun siirtymisen jälkeen. Tosin kauppalain soveltamislanteissa ostajan on lähtökohtaisesti aina voitava osoittaa, että tavara oli virheellistä jo vaaranvastuun siirtyessä ostajalle¹⁵⁰. Yleensä todistustaakka siitä, että virhe on piilevänä ollut olemassa jo vaaranvastuun siirtyessä ostajalle, onkin nimenomaan ostajalla. Tarvitavalta näyttöä tosin ei voida asettaa kovin ankaria vaatimuksia.¹⁵¹

Verrattaessa kuluttajansuojaoikeutta tavanomaiseen oikeuteen kuluttajansuojaoikeudelle on ominaista heikomman osapuolen suoja. Kuitenkin näyttövaatimuksissa heikomman osapuolen suoja ilmenee kuluttajansuojalain säännöksissä vain poikkeuksellisesti. Lähtökohta ja pääsääntö on yleensä se, että näyttötaakka on sillä, joka väittää tai vaatii jotakin: kuluttajansuojaoikeudessa, kun kuluttaja esittää väitteen ostamansa tavaran virheestä, hänen on myös pystyttävä jollakin tapaa todistamaan virhe. Tosin todisteiden vakuuttavuudesta ei ole säännöksiä laissa tai muuallakaan.¹⁵² Myös kuluttajavalituslautakunta on ratkaisuisaan 05/32/2431¹⁵³, 04/33/3591¹⁵⁴ ja 04/39/1685¹⁵⁵ todennut, että lähtökohtaisesti ostajan on esitettävä näyttö siitä, että tavarassa on kuluttajansuojalain

¹⁴⁹ Ämmälä 2002, s. 91; Direktiivin 1999/44/EY 5 artiklan 1 kohdan mukaan myyjän katsotaan olevan vastuussa tavaran virheestä, jos se ilmenee kahden vuoden kuluessa tavaran luovutuksesta; HE 89/2001 vp, Yleisperustelut, 2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset, 2.4. Eräät määräajat ja 2.7. Direktiivin vähimmäistason ylittävä sääntely: Suomessa ei ole tällaista myyjän virhevastuuta rajoittavaa säännöstä ei KSL:ssa eikä KL:ssa. Kuluttajaa suojataan voimassa olevassa laissa paremmin kuin direktiivissä, ja siksi KSL:iin ei vuoden 2001 lainmuutoksessa lisätty direktiivin myyjän virhevastuun enimmäisaikaa koskevaa säännöstä. Lisäksi pidettiin kohtuullisena, että myyjä vastaa kestokulutustavaroiden piilevästä virheestä, vaikka se ilmeni yli 2 vuoden kuluttua tavaran luovutuksesta.

¹⁵⁰ Routamo – Ramberg 1997, s. 171. Tosin on huomattava, että KL:ssa ei ole määräyksiä todistustaakan jakamisesta tehtäessä väitteitä tavaran ominaisuuksista vaaranvastuun siirtyessä myyjältä ostajalle.

¹⁵¹ Wilhelmsson – Sevón – Koskelo 2006, s. 112; Aurejärvi 1981, s. 94, jonka mukaan irtaimen kauppaa koskevien yleisten sääntöjen mukaan todistustaakka myyjän suorituksen virheellisyydestä kuuluu ostajalle.

¹⁵² Ståhlberg, Kuluttajansuoja 5/2002, s. 28–29.

¹⁵³ Ks. ratkaisusta tarkemmin

<<http://www.kuluttajavalituslautakunta.fi/paatokset.php?action=read&id=385>>.

¹⁵⁴ Ks. ratkaisusta tarkemmin Kuluttajansuoja 3/2006, s. 31.

¹⁵⁵ Ks. ratkaisusta tarkemmin Kuluttajansuoja 2/2005, s. 29.

mukainen virhe. Tosin ratkaisukäytännössään lautakunta on pitänyt virheenä sitä, jos autosta rikkoutuu osa, joka käyttöältään on rikkoutumisaikaa merkittävästi pidempi, eikä myyjä esitä selvitystä, jonka mukaan vika on aiheutunut ostajasta tai jollei selvitys muuten osoita, että tällainen on mahdollista¹⁵⁶.

Kuluttajan lähtökohtaisesta näyttövelvollisuudesta poiketen seuraavana käsiteltävän kuuden kuukauden virheolettaman osalta näyttötaakka on kuluttajansuojalain soveltamistilanteissa vuodesta 2002 ollut myyjällä. Myyjän on pystyttävä osoittamaan, virhevastuusta vapautuakseen, ettei tavarassa ole virhettä.¹⁵⁷ Kuluttajalla on siis etunaan käännetty todistustaakka puolen vuoden ajan tavaran luovutuksesta, riippumatta siitä, onko tavaralle myönnetty takuuta vai ei¹⁵⁸. Myös jäljempänä käsiteltävissä takuusäännöksissä näyttötaakka on siirretty elinkeinonharjoittajalle¹⁵⁹.

Edellä mainittu säännös, jonka mukaan myyjän virhevastuun edellytyksenä on tavaran viallisuus jo vaaranvastuun siirtyessä ostajalle, ei ole aivan poikkeukseton. Myyjä joutuu tietyissä tapauksissa vastuuseen myös virheistä, jotka ovat syntyneet vaaranvastuun siirtymisen jälkeen.¹⁶⁰ Ensinnäkin, jos tavara huononee vaaranvastuun siirryttyä ostajalle, tavarassa katsotaan olevan virhe, jos virhe johtuu myyjän sopimusrikkomuksesta¹⁶¹. Näin ollen, jos vaaranvastuun siirtymisen jälkeen tavaran huononeminen johtuu myyjän sopimusrikkomuksesta, ostaja voi vedota virhettä koskeviin säännöksiin. Esimerkkinä tästä voidaan mainita tilanne, jossa tavara vahingoittuu kuljetuksen aikana. Myyjälle syntyy virhevastuu, vaikka vaaranvastuu kuljetuksen aikana olisikin ostajalla, jos vahingon syynä on myyjän huolimattomuus kuljetuksen järjestämisessä. Lisäksi takuu tai muu vastaava myyjän antama sitoumus saattaa aiheuttaa sen, että ratkaiseva ajankohta virhearvioinnin kannalta siirtyy eteenpäin. On kuitenkin huomattava, että kaikilla takuusitoumuksilla ei ole edellä kuvatun laista vaikutusta.¹⁶²

¹⁵⁶ KVL ratkaisu 04/39/1685, Kuluttajansuoja 2/2005, s. 29.

¹⁵⁷ Ks. esim. Kaakkola, Kuluttajansuoja 1/2002, s. 4. Säännös koskee siis kuuden kuukauden virheolettamaa, jota käsitellään seuraavassa kappaleessa. Kuuden kuukauden jälkeen näyttötaakka on lähtökohtaisesti jälleen ostajalla.

¹⁵⁸ Mäkinen, Kuluttajansuoja 3/2001, s. 24; Ståhlberg, Kuluttajansuoja 5/2002, s. 29.

¹⁵⁹ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 5/2002, s. 29.

¹⁶⁰ Wilhelmsson – Sevón – Koskelo 2006, s. 115–116.

¹⁶¹ KSL 5:15.3 § ja KL 21.2 §.

¹⁶² Wilhelmsson – Sevón – Koskelo 2006, s. 116.

4.1.2 Kuuden kuukauden oletussääntö

Kun kuluttajansuojalaki vuonna 2001 muutettiin vastaamaan EY-direktiiviä 1999/44/EY, kuluttajansuojalakiin lisättiin hallituksen esityksen pohjalta kuuden kuukauden oletussääntö¹⁶³.

Virheen oletetaan olleen olemassa vaaranvastuun siirtyessä ostajalle, jos se ilmenee kuuden kuukauden kuluessa tästä ajankohdasta, jollei toisin osoiteta tai oletus ole virheen tai tavarantoiminnan luonteen vastainen¹⁶⁴.

Myyjä on vastuussa virheestä, jos virhe ilmenee tavarassa kuuden kuukauden kuluessa sen luovutuksesta ostajalle. Virheen oletetaan olleen tavarassa jo sillä hetkellä, kun tavara luovutettiin ostajalle. Jotta myyjä voisi vapautua vastuusta, hänen on kumottava tämä niin kutsuttu virheoletus. Näyttötaakka on nyt siis myyjällä: myyjän on vastuusta vapautuakseen kyettävä osoittamaan, ettei tavarassa ole virhettä. Jos verrataan ennen vuonna 2002 vallinnutta tilannetta nykytilanteeseen, vuonna 2002 voimaan tullut lainmuutos käänsi asetelman näyttötaakan osalta päinvastaiseksi: ennen lainmuutosta, jos lisäetua antavaa takuuta ei ollut tai jos takuu-aika oli kulunut umpeen, näyttötaakka oli kuluttajalla. Nykyään näyttötaakka on siis tietyissä tilanteissa myyjällä¹⁶⁵.¹⁶⁶ Säännös on selvä poikkeus yleisestä sopimusoikeudesta ja kuluttajaoikeudesta, sillä pääsääntöisesti todistustaakka tavarantoiminnan virheellisyydestä ja sen syntymisajankohdasta on ostajalla¹⁶⁷.

Edellä lausutusta poiketen Ståhlberg esittää, että lähtökohtaisesti elinkeinonharjoittajan ei tarvitse esittää näyttöä tavarantoiminnan virheettömyydestä. Periaatteessa on riittävää, että hän

¹⁶³ HE 89/2001 vp, Yleisperustelut, 2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset, 2.4. Eräät määräajat, kappale 2.

¹⁶⁴ KSL 5:15.2 §; Ks. myös EY-direktiivi 1999/44/EY 5 artikla, kohta 3: ”Jollei toisin osoiteta, kuuden kuukauden kuluessa tavarantoiminnan luovutushetkestä ilmenevän virheen oletetaan olleen olemassa luovutushetkellä, jollei tämä oletus ole tavarantoiminnan tai virheen luonteen vastainen.”

¹⁶⁵ Kuluttajavalituslautakunta on ratkaisunsa 03/33/578 perusteluissa todennut, että lähtökohtaisesti ostajan velvollisuutena on sen osoittaminen, että tavara poikkeaa sovitusta tai siitä, mitä hänellä on ollut perusteltua aihetta olettaa. Kuitenkin, jos tavara osoitetaan virheelliseksi ja virhe on ilmennyt kuuden kuukauden kuluessa luovutuksesta, ostajan ei tarvitse osoittaa tavarantoiminnan olleen virheellinen jo tuona ajankohtana.

¹⁶⁶ Näin Kaakkola, Kuluttajansuoja 1/2002, s. 4; KL:ssa ei ole lainkaan 6 kuukauden virheolettaamaa. KL:n soveltamistilanteissa näyttötaakka, takuuta lukuun ottamatta, on lähtökohtaisesti aina ostajalla; Ks. myös Mäkinen, Kuluttajansuoja 3/2001, s. 24.

¹⁶⁷ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2002, s. 26; Ståhlberg, Kuluttajansuoja 5/2002, s. 29, jonka mukaan puolen vuoden säännössä näyttötaakka on erilainen kuin jäljempänä käsiteltävässä takuusäännössä. Kuuden kuukauden säännössä ei siis ole kyse kuuden kuukauden lakisäänteisestä takuusta.

vain väittää tavarahan olevan sopimuksenmukainen, tavarassa olevasta puutteesta tai viasta huolimatta¹⁶⁸.

Kuuden kuukauden virheolettama voidaan kumota osoittamalla, että virhe on syntynyt vasta, kun vaaranvastuu on siirtynyt ostajalle. Näyttötaakka on myyjällä ja siksi tämä on myyjän velvollisuus.¹⁶⁹ Vastaavasti virheolettama ei tule sovellettavaksi silloin, jos oletus on virheen tai tavarahan luonteen vastainen¹⁷⁰. Säännös perustuu direktiivin 5 artiklan 3 kohtaan: ”... jollei tämä oletus ole virheen tai tavarahan luonteen vastainen”. Virheen tai tavarahan luonteen vastaisuudesta on kysymys silloin, kun tavarahan normaali kestoikä on alle kuusi kuukautta: esimerkiksi elintarvikkeet ovat sellaisia, että niiden ei tarvitsekaan kestää puolta vuotta. Virheolettama kumoutuu myös silloin, kun kyse on tavarahan tavanomaisesta kulumisesta tai kun vika on syntynyt vääränlaisen käytön tai tapaturman seurauksena.¹⁷¹

Kuuden kuukauden virheolettama on lähtökohtaisesti voimassa kaikissa kulutustavaroissa, joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta. Virheolettama koskee uusien tavaroiden lisäksi myös käytettynä myytyjä tavaroita. Kutakin tavaraa tarkasteltaessa on erikseen arvioitava sitä, onko tavarahan normaali kestoikä alle kuusi kuukautta tai onko virheen sijasta kyse esimerkiksi tavarahan tavanomaisesta kulumisesta. Sekä käytettyjä että uusia tavaroita tarkasteltaessa joudutaan tapauskohtaisesti harkitsemaan objektiivista mittapuuta hyväksikäyttäen, miten tavarahan yleensä tulee kestää.¹⁷²

4.1.3 Myyjän antama takuu

Tavaroita myytäessä myyjälle tavaraille annetaan usein takuu. Takuu merkitsee kulutustavarahan kaupassa myyjän sitoumusta siitä, että tavara täyttää tietyt laatuvaatimukset:

¹⁶⁸ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 5/2002, s. 30.

¹⁶⁹ HE 89/2001 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotuksen perustelut, Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, 15§. Virheellisuuden määräävä ajankohta, kappaleet 2 ja 3.

¹⁷⁰ KSL 5:15.2 §.

¹⁷¹ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2002, s. 25–26; Kaakkola, Kuluttajansuoja 1/2002, s. 4; Ks. myös Ståhlberg, Kuluttajansuoja 5/2002, s. 30.

¹⁷² Kaakkola, Kuluttajansuoja 1/2002, s. 4–5; Ks. myös Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2002, s. 26.

myydylle esineellä on tietyt laadulliset ominaisuudet¹⁷³. Jotta takuusitoumus olisi pätevä, sen tulee antaa ostajalle vähintään samat tai paremmat oikeudet kuin laista seuraa: takuuksi nimitettyjen sopimusehtojen tulee merkitä ostajalle lisätua lain säännöksiin verrattuna. Mikäli takuuehtoihin ei sisälly erityisiä ostajan kannalta edullisempia määräyksiä, virheen seuraamukset määräytyvät lain säännösten mukaan.¹⁷⁴

Esimerkiksi lyhyt takuu-aika ei ole kuluttajalle lisätua. Kuuden kuukauden tai edes vuoden pituiset takuuajat eivät anna ostajalle lisätua kestoajan osalta¹⁷⁵. Myöskään kuluttaja-asiamiehen mukaan vuoden pituinen takuu-aika ei tuo ostajalle lisätua silloin, kun laitteen odotettu kestoikä on useita vuosia¹⁷⁶. Kuluttajansuojalain virhesäännös, jonka mukaan tavaran tulee kestävyydeltään ja muuten vastata sitä, mitä kuluttajalla on yleensä sellaisen tavaran kaupassa perusteltua aihetta olettaa, korostaa takuuajan pituuden merkitystä. Ilman takuutakin ostaja voi siis vedota tavaran virheeseen, mikäli tavaran kestoikä jää normaalikäytössä lyhyemmäksi kuin ostaja yleisen mittapuun perusteella voi olettaa.¹⁷⁷

Tavallisesti toisistaan erotetaan toimintatakuu ja laatutakuu. Aurejärvi on käyttänyt jaoteltua korjaustakuu ja laatutakuu. Toimintatakuu tai korjaustakuu kohdistuu aikaan vaaranvastuun siirtymisen jälkeen, laatutakuu tavarahan sen luovutushetkellä, toisin sanoen vaaranvastuun siirtyessä ostajalle.¹⁷⁸ Määräaikaisella takuulla puolestaan on merkitystä arvioitaessa sitä, milloin tavarassa on virhe¹⁷⁹.

---

¹⁷³ Aurejärvi 1981, s. 7-8; EY-direktiivin 1999/44/EY 1 artikla, kohta 2, alakohdan e mukaan takuulla tarkoitetaan myyjän tai tuottajan kuluttajalle ilman lisäkorvausta antamaa sitoumusta palauttaa kauppahinta, korjata tai vaihtaa kulutustavara taikka muulla tavoin huolehtia kulutustavarasta, jos se ei vastaa takuusitoumuksessa tai kulutustavaraa koskevassa mainonnassa esitettyjä ominaisuuksia. Takuun on direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan oltava takuun antajaa oikeudellisesti sitova; Ks. myös Wetterstein 1982, s. 83–101.

¹⁷⁴ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavaran ominaisuudet ja virhe, 15§. Virheellisuuden määräävä ajankohta ja takuun merkitys, kappale 3.

¹⁷⁵ Mäkinen, Kuluttajansuoja 3/2001, s. 24.

¹⁷⁶ Kuluttaja-asiamiehen kannanotto 02/45/6351, selostettu Kuluttajansuoja 5/2002, s. 13.

¹⁷⁷ Näin kuluttaja-asiamies kannanotossaan 99/42/1777, selostettu Kuluttajansuoja 2/2000, s. 14; Ks. myös kuluttaja-asiamiehen kannanotto 98/40/1700, selostettu Kuluttajansuoja 4/2000, s. 9, jota koskevassa tapauksessa takuuehdoissa laitteiden käyttöikä mainittiin samaksi kuin takuu-aika. Tämä on yleisimpiä väärinkäsityksiä takuusta.

¹⁷⁸ Ämmälä 2006, s. 171; Aurejärvi 1981, s. 8–9.

¹⁷⁹ Ämmälä 2006, s. 172; KSL 5 luvun 15 a ja 15 b §:ssä on pakottavat säännökset määräaikaisen takuun merkityksestä.

Tilanteissa, joissa myyjä on sitoutunut vastaamaan tavarankäyttökelpoisuudesta tai muista ominaisuuksista määrätyn ajan (takuu), tavarassa katsotaan olevan virhe, jos tavara tänä aikana huonontuu takuussa tarkoitettulla tavalla¹⁸⁰.

Se hetki, jona tavarankäyttökelpoisuus määritellään, saattaa siis siirtyä eteenpäin, jos myyjä antaa takuun tai muun vastaavanlaisen sitoumuksen ostajalle ja ottaa näin vastatakseen tavarankäyttökelpoisuudesta tai muista ominaisuuksista määrätyn ajan¹⁸¹.

Kuluttajansuojalain takuusäännös tarkoittaa sitä, että kuluttajankaupassa annettavat määräaikaisten takuusitoumukset ovat luonteeltaan toimivuustakuuta. Myyjän vastuu takuuajaksi ilmenevistä vioista ei näin ollen riipu siitä, onko vian alkusyy ollut olemassa jo sinä ajankohtana, kun vaaranvastuu siirtyy myyjältä ostajalle. Näin tulkiten takuusitoumus syrjäyttäisi kauppalaain 21 §:n 1 momentista ilmenevän periaatteen, jonka mukaan tavarankäyttökelpoisuutta on arvioitava sen perusteella, millainen tavara on ominaisuuksiltaan vaaranvastuun siirtyessä ostajalle. Myyjä vastaa virheestä, joka tavarassa on ollut tänä ajankohtana, vaikka virhe ilmenee vasta myöhemmin.¹⁸²

Kauppalaain säännös koskee vastaavasti todellisia toiminta- tai kestävyystakuuta, joiden tarkoituksena on taata tavarankäyttökelpoisuus¹⁸³. Myyjä sitoutuu vastaamaan tavarankäyttökelpoisuudesta tai siitä, että tavara säilyttää ominaisuutensa vaaranvastuun siirtymisen jälkeen vähintään takuehdoissa määrätyn ajan¹⁸⁴. Ainoastaan sellaiset takuut, joissa luvataan jotain tavarankäyttökelpoisuudesta tietyn ajan kuluessa, siirtävät virheen määrittelyn ajankohtaa. Takuut, joiden mukaan myyjä on vastuussa yksinään alkuperäisistä virheistä luvaten korjata ne, mikäli ne ilmenevät tietyn ajan kuluessa-

¹⁸⁰ KSL 5:15a.1 §; KL 21.2 §: ”Jos tavara huononee vaaranvastuun siirryttyä ostajalle, tavarassa katsotaan olevan virhe. Sama on voimassa, jos myyjä on antamalla takuun tai vastaavanlaisen sitoumuksen ottanut vastatakseen tavarankäyttökelpoisuudesta tai muista ominaisuuksista määrätyn ajan ja huononeminen koskee sitoumuksen piiriin kuuluvaa ominaisuutta.”; Routamo-Ramberg 1997 s. 172 mukaan ostaja voi vedota paitsi takuuseen myös myyjän normaaliin virhevastuuseen, jos tavarassa takuuajaksi ilmenee virhe.

¹⁸¹ Routamo – Ramberg 1997, s. 172; Wilhelmsson – Sevón – Koskelo 2006, s. 116.

¹⁸² HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarankäyttökelpoisuus ja virhe, 15§. Virheellisuuden määräävä ajankohta ja takuun merkitys, kappale 5.

¹⁸³ Routamo – Ramberg 1997, s. 173; Pohdittaessa takuuta Aurejärvi 1981, s. 8–9 jaottelun laatutakuu vs. korjaustakuu pohjalta Ämmälä 2006, s. 171 toteaa, että kauppalaisissa korjaustakuuta vastaa lähinnä toimintatakuu.

¹⁸⁴ HE 93/1986 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Kauppalaiki, 4 luku. Tavarankäyttökelpoisuus, 21 §, kappale 5.

sa, eivät muuta myyjän virhevastuuta: kaikissa olosuhteissa myyjä on vastuussa virheistä, jotka tavarassa ovat vaaran vastuun siirtyessä.¹⁸⁵

Yrityksen vastuuta tuotteen kuluttajansuojalaissa kuvatussa virheestä ei ole rajattu takuu-aikaan tai mihinkään muuhun aikarajaan.¹⁸⁶ Antamalla takuun tai muun vastaavanlaisen sitoumuksen myyjä ei voi rajoittaa niitä oikeuksia, jotka ostajalla virheen perusteella lain mukaan on. Takuusta onkin tärkeää muistaa, että takuu tai muu vastaavanlainen sitoumus ei rajoita kuluttajansuojalaissa säädettyä virhevastuuta¹⁸⁷. Ilman nimenomaista kuluttajansuojalain säännöstäkin tämä seuraa jo siitä, että kuluttajansuojalain virhesäännökset ovat pakottavia. Kuluttajansuojalain 15 a-pykälään on kuitenkin selvyden vuoksi katsottu aiheelliseksi ottaa asiaa koskeva nimenomainen maininta. Tämä on arvioitu aiheelliseksi siitä syystä, että varsinkin kuluttajilla, mutta joskus myös elinkeinonharjoittajilla saattaa edelleen olla virheellisiä tai puutteellisia käsityksiä ta-kuusitoumusten oikeudellisesta merkityksestä ja lakisääteisen virhevastuun sisällöstä.¹⁸⁸

Kuluttaja-asiamiehen kannanottoa 99/42/1777 koskevassa tapauksessa yhtiön käyttämät takuehdot rajoittivat kuluttajan kuluttajansuojalain mukaisia oikeuksia. Lisäksi takuehdot johtivat virheen korjaamiseen kuluttajan kannalta epäedullisella tavalla ja myönsivät ainoastaan kolmen päivän reklamaatioajan: yhtiön käyttämät takuehdot olivat siis lisäksi kohtuuttomat. Kuluttaja-asiamies kehottikin yhtiötä muuttamaan takuehtojaan niin, etteivät ne rajoita kuluttajalle kuluttajansuojalaissa kuuluvia oikeuksia.¹⁸⁹

Myyjälle ei kuitenkaan synny virhevastuuta takuun perusteella, jos myyjä saattaa todennäköiseksi, että huonontuminen johtuu tapaturmasta, tavarän vääränlaisesta käsittelystä

¹⁸⁵ Routamo – Ramberg 1997, s. 173; Ks. myös erityisesti Aurejärvi 1981, s. 62–63, jonka mukaan laatutakuu-termi olisi syytä poistaa oikeudellisesta sanastosta. Takuun käsite olisi parasta varata ainoastaan niille sitoumuksille, jotka merkitsevät myyjän vastuuta tavarasta vaaranvastuun siirtymisen jälkeisenä aikana. Lupaukset, jotka koskevat laadun garantoimista olisi palautettava pacta sunt servanda-periaatteen ja muiden yleisten kauppasopimusta sääntelevien sääntöjen pariin. Edelleen Aurejärven mukaan teoria laatutakuusta itsenäisenä oikeusinstituutiona on todettu tarpeettomaksi, osaksi jopa haitalliseksi.

¹⁸⁶ Kuluttaja-asiamiehen kannanottoja, Kuluttajansuoja 5/2005, s. 10. Huomaa kuitenkin jäljempänä mainittava kolmen vuoden vanhentumisaika.

¹⁸⁷ KSL 5:15a.3 §; Vastaavasti EY-direktiivin 1999/44/EY 6 artikla, kohta 2 mukaan takuussa on todettava, että kuluttajalla on sovellettavan kulutustavaroiden kauppaa koskevan kansallisen lainsäädännön mukaiset oikeudet ja täsmennettävä, että takuulla ei ole vaikutusta näihin oikeuksiin.

¹⁸⁸ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Laki ehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarän ominaisuudet ja virhe, 15§. Virheellisuuden määräävä ajankohta ja takuun merkitys, kappale 12.

¹⁸⁹ Ks. kuluttaja-asiamiehen kannanotosta tarkemmin Kuluttajansuoja 2/2000, s. 14.

tai muusta ostajan puolella olevasta seikasta¹⁹⁰. Kuluttajavalituslautakunnan ratkaisua 04/33/281 koskevassa tapauksessa tavarahan huononeminen takuuajana jäi ostajan vastuulle. Kuluttaja oli ostanut myyjäliikkeestä autoradion, jonka hän lähetti myyjäliikkeeseen takuukorjaukseen postitse. Kuluttajavalituslautakunta katsoi, että kaupan kohde oli huonontunut KSL 5:15a.1 §:ssä tarkoitettulla tavalla ja näin ollen laitteessa oli lainkohdan tarkoittama virhe. Myöskään myyjä ei kiistänyt kuluttajan ilmoittamaa virhettä. Laitteen oli kuitenkin näytetty vaurioituneen postikuljetuksen aikana matkalla takuukorjaukseen. Myyjä katsoi, ettei sillä ollut velvollisuutta korjata tai vaihtaa laitetta, koska se oli vaurioitunut postissa. Myyjäliikkeen mukaan syynä oli puutteellinen pakkaustapa. Lautakunta totesi vastaavasti, että myyjä ei vastaa tavarahan vaurioista, jotka ovat ostajan omien toimenpiteiden seurausta, vaikka vaaranvastuu tavarasta takuukorjaukseen palauttamisen yhteydessä kuluttajansuojalain mukaan kuuluu myyjälle. Kuluttajan olisi tullut käsittää, ettei hänen käyttämänsä pakkausmateriaali riittäisi suojaamaan laitetta tavanomaisilta kuljetusrasituksilta ja tavarahan huononeminen takuuajana oli siten johtunut ostajasta, ja näin ollen ostaja oli itse vastuussa laitteen vaurioitumisesta postikuljetuksen aikana.

Myyjän taholta riittää yleensä näyttö, jonka perusteella voidaan pitää todennäköisenä tavarahan huononemisen johtuvan jostakin edellä mainitusta syystä: tapaturmasta, tavarahan vääränlaisesta käsittelystä tai muusta ostajan puolella olevasta seikasta. Näin on siksi, että myyjälle voi tuottaa vaikeuksia esittää varmaa näyttöä säännöksessä tarkoitetuista tilanteista.¹⁹¹ Takuu antaa siis ostajalle sen lisäedun, että näyttötaakka on takuunantajalla¹⁹². Myyjän on pystyttävä saattamaan todennäköiseksi se, että hyödykkeen huononeminen johtuu jostain ostajan vastuulle kuuluvasta syystä. Mikäli takuuta ei ole, ostajan on osoitettava, että hyödykkeessä on virhe.¹⁹³

Ståhlberg esittää takuutilanteiden näyttövelvollisuudesta seuraavaa: mikäli elinkeinonharjoittaja ei esitä todennäköistä vastanäyttöä, takuusäännön perusteella tavarahan huononemisen oletetaan olevan virhe. Kuluttajan tarvitsee takuusäännösten perusteella osoit-

¹⁹⁰ KSL 5:15a.1 §.

¹⁹¹ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarahan ominaisuudet ja virhe, 15§. Virheellisyyden määräävä ajankohta ja takuun merkitys, kappale 6.

¹⁹² Mäkinen, Kuluttajansuoja 3/2001, s. 24; Routamo – Ramberg 1997, s. 173: ”Takuiden katsotaan kääntävän todistustaakan, jonka takuun puuttuessa katsotaan kuuluvan ostajalle.”

¹⁹³ Näin KVL ratkaisussaan 99/37/239, ks. ratkaisusta tarkemmin Kuluttajansuoja 4/2001, s. 26. Muista kuitenkin 6 kk sääntö.

taa ainoastaan, että tavara on takuuajana huonontunut takuussa tarkoitettulla tavalla. Hänen ei sen sijaan tarvitse osoittaa huonontumisen johtuvan tavarassa olevasta virheestä. Näyttötaakka virheen tai tarkemminkin virheettömyyden osalta on takuunantajalla. Toisaalta Ståhlberg esittää myös, että takuunantajalta riittää sen todennäköiseksi saattaminen, että huononeminen johtuu muusta seikasta kuin tavarän virheestä. Tällainen muu seikka voi olla esimerkiksi tavarän vääränlainen käyttö. Käytetyn auton takuukaupassa kuluttajan puolelta riittää, että hän ilmoittaa elinkeinonharjoittajalle, että auton moottori on hajonnut takuuajana. Näyttötaakka tavarän virheettömyydestä on myyjällä, jos moottori kuuluu takuun piiriin. Tavarassa katsotaan olevan virhe, jos myyjä ei osoita tavarän virheettömyyttä todennäköisin syin.¹⁹⁴

Aurejärvi puolestaan toteaa, että erityisesti takuuintituution kokonaistarkoitus näyttäisi puoltavan näyttövelvollisuuden asettamista myyjälle. Takuu yleensä käsitetään ostajalle myönnettyksi lisäeduksi. Jollei takuu vaikuttaisi virhettä koskevaan todisteluvollisuuteen, takuun merkitys kävisi melko vähäiseksi. Ostaja ei tällöin takuun perusteella pääsisi kovinkaan paljon parempaan asemaan kuin ilman takuuta.¹⁹⁵

Myyjän näyttövelvollisuuteen takuuajana on ottanut kantaa myös KKO ratkaisussaan KKO 1989:18. Tapauksessa B oli ostanut A:lta tilausvahvistuksen mukaisesti tietokoneen massamuistin sekä eräitä tietokoneohjelmia. A:n tilausvahvistuksen mukaan ohjelmilla ja laitteilla oli kuuden kuukauden takuu toimituspäivästä. Tietokoneen käytössä ilmeni takuuajana vikoja, joiden poistamiseksi A teki korjaustöitä. B kieltäytyi maksamasta A:n näistä esittämiä laskuja. Takuuna tehdyille korjauksille annettiin puolen vuoden lisätakuu korjausten osalta. KKO:n mukaan kiistanalaisista laskuista kolme koski massamuistin takuuajana tehtyjä toimenpiteitä. Edelleen KKO:n mukaan takuun antaneen A:n olisi tullut saattaa todennäköiseksi, että viat, jotka olivat ilmenneet takuuajana, olivat aiheutuneet muista kuin laitteissa alun perin olleista vioista.

Koska A ei ollut saattanut todennäköiseksi, että takuuajana ilmenneet viat olivat aiheutuneet joistakin muista syistä kuin laitteissa alun perin olleista vioista, B ei ollut velvollinen maksamaan korjauslaskuja.

¹⁹⁴ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 5/2002, s. 29.

¹⁹⁵ Aurejärvi 1981, s. 98. Aurejärvi tosin esittää myös ostajan todistamisvelvollisuutta takuutilanteessa puoltavia näkökulmia. Niistä tarkemmin Aurejärvi 1981, s. 94–103. Tutkimuksessaan Aurejärvi ei päädy yksioikoiseen kantaan sen suhteen, kuuluuko näyttövelvollisuus takuutilanteessa ostajalle vai myyjälle.

4.1.4 Muun kuin myyjän antama takuu

Takuun voi antaa myös joku muu taho kuin myyjä itse. Myyjälle syntyy lähtökohtaisesti samanlainen vastuu virheestä kuin myyjän itsensä antaman takuun perusteella, jos takuun on antanut joku muu kuin myyjä aikaisemmassa myyntiportaassa tai myyjän lukuun¹⁹⁶.

Jos takuun on antanut joku muu kuin myyjä aikaisemmassa myyntiportaassa tai myyjän lukuun, tavarassa katsotaan tällöinkin olevan virhe 1 momentissa mainituin edellytyksin¹⁹⁷.

Aikaisemman myyntiportaan antaman takuun perusteella vastuu syntyy myyjälle riippumatta siitä, voidaanko takuu katsoa annetuksi myyjän lukuun¹⁹⁸. Myyjä ei kuitenkaan vastaa aikaisemman myyntiportaan antaman takuun perusteella virheestä, josta hän ei muuten kuluttajansuojalain 5 luvun nojalla olisi vastuussa, jos myyjä osoittaa ilmoittaneensa asiasta ostajalle selkeällä tavalla ennen kaupantekoa¹⁹⁹. Näin myyjä voi sanoutua irti esimerkiksi maahantuohan²⁰⁰ antamasta takuusitoumuksesta. Säännöksen ensisijainen tarkoitus on estää myyjää tahtomattaan joutumasta vastuuseen sellaisten takuusitoumusten perusteella, joita aikaisempi myyntiporras ilman vakiintunutta ja vähittäismyyjien tietien tarjottua etua kampanjaluonteisesti antaa tavaran myynnin edistämiseksi. Kuitenkin täytyy muistaa, että takuuvastuusta vapautuakseen myyjän on ennen

¹⁹⁶ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarain ominaisuudet ja virhe, 15§. Virheellisuuden määräävä ajankohta ja takuun merkitys, kappale 8.

¹⁹⁷ KSL 5:15a.2 §.

¹⁹⁸ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarain ominaisuudet ja virhe, 15§. Virheellisuuden määräävä ajankohta ja takuun merkitys, kappale 9.

¹⁹⁹ KSL 5:15a.2 §; HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarain ominaisuudet ja virhe, 15§. Virheellisuuden määräävä ajankohta ja takuun merkitys, kappaleen 10 mukaan kyse on poikkeussäännöksestä, jonka mukaan myyjälle ei syntyisi vastuuta toisen antaman takuusitoumuksen perusteella, jos myyjä ennen kaupantekoa on selkeällä tavalla ilmoittanut ostajalle, ettei hän vastaa kyseisestä sitoumuksesta.

²⁰⁰ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 5/2003, s. 24 mukaan myyjä vastaa maahantuojan antamasta takuusta. Myyjä ei kuitenkaan vastaa tästä takuusta, jos hän on ilmoittanut ostajalle, että hän ei ota maahantuojan takuusta vastataakseen. Maahantuojaa ei sen sijaan vastaa esimerkiksi valmistajan tai vähittäismyyjän kuluttajalle antamasta takuusta. Eli, jos joku muu kuin maahantuojaa, esimerkiksi valmistaja tai vähittäismyyjä, on antanut takuun, kuluttaja ei tämän takuun perusteella voi esittää vaatimuksia maahantuojaa kohtaan. Ostaja voi kuitenkin normaalin virhevastuun perusteella esittää vaatimuksia aiempaa myyntiporrasta kohtaan. Lakisäätöistä virhevastuuta ei voida lailla rajoittaa.

kaupantekoa selkeällä tavalla ilmoitettava ostajalle, ettei hän ole vastuussa aikaisemman myyntiportaalan antamista takuusitoumuksista.²⁰¹

Ostaja voi siis valintansa mukaan esittää takuuseen perustuvia vaatimuksia paitsi myyjälle, myös sille taholle, joka on sitoumuksen antanut²⁰². Kuluttajansuojalain 5 luvun 31 §:n mukaan ostajalla on oikeus kohdistaa tavarán virheeseen perustuva, 5 luvun säännösten mukainen vaatimuksensa myös elinkeinonharjoittajaan, joka aikaisemmassa myyntiportaassa on luovuttanut tavarán jälleenmyyntiä varten²⁰³. Kuluttajalla on siis aina lain nojalla oikeus ja mahdollisuus kohdistaa kuluttajansuojalain 5 luvun säännösten mukaisia vaatimuksia esimerkiksi tavarán valmistajaan tilanteissa, joissa tavarassa on valmistusvirhe. Kuluttajansuojalain 31 §:stä seuraa edelleen, että takuun merkitys virhearvioinnissa määräytyy kuluttajan ja takuun myöntäneen myyntiportaalan välisissä suhteissa ko. pykälän mukaisesti. Virheen seuraamukset sitä vastoin määräytyvät 5 luvun säännösten mukaisesti, jollei kuluttajalle annettu takuu ole kuluttajan kannalta lakia edullisempi, huomioon ottaen 31 §:ssä ilmenevät rajoitukset^{204 205}.

4.1.5 Takuu vs. kuuden kuukauden oletussääntö

Takuun osalta on vielä huomattava, että käsitteenä edellä kuvattu kuuden kuukauden lakisääteinen virhevastuu on eri asia kuin takuu. Sanaa takuu käytetään tilanteissa, joissa myyjä, valmistaja tai tuotteen maahantuoja antaa vapaaehtoisesti takuun, jonka lain asettamaan suojaan nähden pitää antaa kuluttajalle lisäetua. Takuun antanut myyjä, maahantuoja tai valmistaja vastaa takuun ajan tuotteen toimivuudesta. Sen sijaan laki-

---

²⁰¹ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarán ominaisuudet ja virhe, 15§. Virheellisuuden määräävä ajankohta ja takuun merkitys, kappale 10.

²⁰² HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarán ominaisuudet ja virhe, 15§. Virheellisuuden määräävä ajankohta ja takuun merkitys, kappale 11.

²⁰³ KSL 5:31.1 §.

²⁰⁴ Ks. tarkemmin KSL 5:31.2 §.

²⁰⁵ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarán ominaisuudet ja virhe, 15 §. Virheellisuuden määräävä ajankohta ja takuun merkitys, kappale 11.

sääteisen virhevastuun kestolle ei ainakaan kuluttajansuojalaissa ole säädetty ajallista rajoitusta.²⁰⁶

Edelleen verrattaessa takuuta ja kuuden kuukauden virheolettamaa koskevaa säännöstä toisiinsa lähtökohta on se, että kuuden kuukauden säännössä näyttötaakka on ankarampi kuin takuun ollessa kyseessä. Näin siitä syystä, että takuun ollessa kyseessä pelkkä todennäköiseksi saattaminen riittää. Tulkittaessa takuun merkitystä koskevaa säännöstä tällä tavoin, kuuden kuukauden säännöllä on merkitystä myös sellaisten tavaroiden kohdalla, joille tavallisesti myönnetään takuu. Vaikka myyjä pystyisi osoittamaan, että tavaran huonontuminen todennäköisesti johtuu tapaturmasta, hänen on lisäksi täydellä näyttöllä pystyttävä osoittamaan tavaran olleen virheetön kaupantekohetkellä, mikäli virheen muodostava huonontuminen on ilmennyt kuuden kuukauden kuluessa kaupantekohetkestä. Takuu ei näin ollen saa huonontaa kuluttajan asemaa siitä, mitä se muutenkin lain nojalla on.²⁰⁷

4.1.6 Takuun päätyminen

Yrityksen vastuu tuotteen laissa tarkoitettusta virheestä ei pääty takuuajan päättymiseen. Takuuajan ollessa esimerkiksi kaksi vuotta, kahden vuoden jälkeen yritys ei voi vain todeta kuluttajalle, että vikaa ei korjata, koska takuu aika on päättynyt. Tällöin on punnittava, onko kyseessä kuluttajansuojalaissa säädelty virhe, esimerkiksi tuotteen liian lyhyt kestoikä, jonka hyvittämisestä myyjäliike on vastuussa.²⁰⁸

Kuluttajavalituslautakunnan ratkaisua 92/32/1145 koskevassa tapauksessa uutena ostetun pesukoneen ohjelmakytkin rikkoutui. Rikkoutuminen tapahtui vajaan kahden vuoden kuluttua kaupanteosta. Myyjäliike kiisti, että pesukoneessa olisi ollut kuluttajansuojalain 5 luvun tarkoittama virhe. Lautakunta totesi muun muassa, että normaalikäy-

²⁰⁶ Kaakkola, Kuluttajansuoja 1/2002, s. 4. Huomaa kuitenkin yleinen kolmen vuoden vanhentumisaika; Ks. myös Kuluttaja-asiamiehen kannanottoja, Kuluttajansuoja 5/2005, s. 10.

²⁰⁷ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2002, s. 26.

²⁰⁸ Kuluttaja-asiamiehen kannanottoja, Kuluttajansuoja 5/2005, s. 10; Toisin katsoo mm. Aurejärvi 1981, s. 165, jonka mukaan korjaustakuun osalta takuuvastuun päätyminen merkitsee myyjän kannalta yleensä sitä, että häneen ei voida kohdistaa virheestä johtuvia vaatimuksia, ei kaupan eikä takuun perusteella. Irtaimen kaupan yleiset virhesanktiotkaan eivät voi enää tulla kysymykseen, mikäli takuu on päättynyt takuuajan umpeen kulumisen vuoksi. Virheseuraamukset vanhenevat takuun vuoksi. Lisäksi Aurejärvi huomauttaa, että takuuajat määritetään tavallisesti niin pitkiksi, että lakiin perustuva virhevastuu ei enää takuun päättymishetkellä ole voimassa.

tössä pesukoneen ohjelmakytkin kestää yleensä huomattavasti kauemmin ja tapauksessa esitettyjen selvitysten perusteella se katsoi, että pesukoneen kestoikä ei ollut sellainen kuin ostajalla oli aihetta olettaa. Edelleen lautakunta totesi nimenomaisesti, että myyjä vastaa takuuajan päättymisen jälkeenkin tavarán virheestä²⁰⁹.

Takuun päättymisen merkitykseen virhearvioinnissa kuluttajavalituslautakunta on ottanut kantaa myös ratkaisussaan 03/32/3141.

Maahantuojalla oli myöntänyt jääkaapille kahden vuoden takuun. Jääkaapin kompressorilla hajosi vajaan kahdeksan kuukautta takuun päättymisen jälkeen. Maahantuojalla toimitti velotuksetta ostajalle uuden kompressorin, mutta ei sen sijaan suostunut korvaamaan korjauksesta aiheutuvia työkuksannuksia. Kompressorin rikkoutumiseen olivat maahantuojan mukaan saattaneet vaikuttaa ostajan virheellinen sijoituspaikka tai hänen väärät käyttötottumuksensa. Ostajan mukaan jääkaappi oli sijoitettu jääkaapille varattuun paikkaan asunnon keittiöön. Lautakunta totesi, että kompressorilla kestää normaalisti rikkoutumatta huomattavasti pidempään kuin mitä se kyseessä olevassa tapauksessa oli kestänyt. Kompressorilla ei kestävyydeltään vastannut sitä, mitä kuluttajalla tällaisen tavarán kaupassa oli perusteltua aihetta edellyttää. Kaupan kohteessa oli siis hyvitykseen oikeuttava virhe, eikä takuuajan päättymisen poistanut maahantuojan virhevastuuta.

Takuuajan päättymisen ei siis merkitse virhevastuun lakkaamista myöskään maahantuojan osalta. Vastuu virheistä, jotka ilmenevät takuuajan päättymisen jälkeen, määräytyy kuluttajansuojalain säännösten mukaan²¹⁰.

Kun takuu antaa ostajalle sen lisäedun, että näyttötaakka on myyjällä, takuun jälkeen näyttötaakka on lähtökohtaisesti jälleen kuluttajalla. Kuluttajavalituslautakunnan ratkaisua 04/33/1257 koskevassa päätöksessään lautakunta totesi, että takuuajan jälkeen vir-

---

²⁰⁹ Varsinaiseen tapaustekstiin en päässyt käsiksi. Tapauksen esittely perustuu Ämmälä 1996, s. 140 esitettyyn tapaukseen käsittelyyn; Ks. myös Kuluttaja-asiamiehen kannanotto 98/40/1700, Kuluttajansuoja 4/2000, s. 9. Kannanotossaan kuluttaja-asiamies toteaa muun muassa, että kuluttaja voi valittaa tuotteen virheestä silloinkin, kun takuu on päättynyt, jos tuotteessa on esimerkiksi selkeä valmistusvirhe.

²¹⁰ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarán ominaisuudet ja virhe, 15§. Virheellisuuden määräävä ajankohta ja takuun merkitys, kappale 12.

heeseen vetoavan ja sen perusteella korvausta vaativan ostajan on saatettava väitteensä todennäköiseksi. Myös kuluttaja-asiamies on kannanotossaan 98/40/1700 todennut, että takuuajan jälkeen näyttötaakka virheen olemassaolosta on kuluttajalla.

Edelleen ratkaisussaan 01/32/2355 kuluttajavalituslautakunta on lausunut, että näyttövelvollisuus tavaran virheestä on lähtökohtaisesti ostajalla silloin, kun takuu ei enää ole voimassa. Kuitenkin jos laite rikkoutuu ennen sen oletetun kestoiän saavuttamista, myyjän on vastuusta vapautuakseen näytettävä rikkoutumisen johtuvan ostajan puolella olevasta syystä. Tavaran ennenaikainen rikkoutuminen ilman näkyvää syytä aiheuttaa oletuksen siitä, että tavarassa on virhe samalla tavalla kuin kuuden kuukauden virheolettamaa sovellettaessa. Kyseessä olevassa tapauksessa, jossa kuluttajan ostaman television kuvaputki rikkoutui vajaan viiden vuoden kuluttua ostopäivästä, lautakunta totesi television käyttöikänsä vaikuttavan paljon sen, miten laitetta käytetään. Kuvaputken rikkoutuminen vajaan viidessä vuodessa ei lautakunnan mukaan osoittanut, että laitteessa olisi ollut myyjän tai maahantuojan vastuulla oleva virhe. Maahantuojan televisiolle myöntämä vuoden takuu ei enää ollut voimassa, eikä kuluttaja voinut osoittaa television kuvaputken rikkoutumisen johtuvan virheestä. Tämän vuoksi lautakunta ei tapauksessa suosittanut hyvitystä.

4.2 Kuluttajansuojalain takuulle asettamat vaatimukset

Takuusitoumusten antaminen on vapaaehtoista. Tästä syystä myyjä voi määritellä takuun kattavuuden haluamallaan tavalla. Takuu voi esimerkiksi koskea ainoastaan tavaran tiettyjä ominaisuuksia, ei koko tavaraa. Se, mitä kaikkea takuu kattaa, määräytyykin takuusitoumuksen sisällön mukaan, ja on ratkaistava sitoumusta tulkitsemalla.²¹¹ Vastaavasti myös kauppalain soveltamistilanteissa takuun oikeusvaikutukset riippuvat takuusitoumuksen tulkinnasta ja sisällöstä²¹².

Vaikka laissa ei ole mainittu mitään takuun kattavuudesta, kuluttajansuojalain 5 luvun

---

²¹¹ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarain ominaisuudet ja virhe, 15§. Virheellisuuden määräävä ajankohta ja takuun merkitys, kappale 7.

²¹² HE 93/1986 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Kauppalaki, 4 luku. Tavarain ominaisuudet, 21 §., kappale 7.

15 b §:n 1 momentissa säädetään seikoista, joiden tulee käydä ilmi takuusta²¹³. Ensinnäkin takuusta on selkeästi käytävä ilmi takuun sisältö. Lisäksi takuusta tulee ilmetä, että ostajalla on lain mukaiset oikeudet ja että takuulla ei rajoiteta näitä oikeuksia.²¹⁴ Tämä tarkoittaa käytännössä muun muassa sitä, että vastuu tavaran virheestä ei automaattisesti pääty takuun päättyessä: vastuu määräytyy lain säännösten nojalla²¹⁵. Edelleen, vaikka myyjä ei voikaan rajoittaa vastuutaan takuuajkaan, myyjän antama takuu voi kuitenkin sisältää myyjän vastuuta muussa suhteessa rajoittavia ehtoja, kuitenkin niin, että takuu antaa ostajalle vähintään samat tai paremmat oikeudet kuin mitä laista seuraa.²¹⁶ Kuluttajansuojalain 5 luvun 15 b §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan takuusta on myös käytävä ilmi takuun antaja, voimassaoloaika ja -alue sekä muut takuuseen perustuvien vaatimusten esittämisen kannalta tarpeelliset tiedot, aivan kuten direktiivinkin mukaan²¹⁷.

Takuu on vapaamuotoinen: se voidaan antaa sekä kirjallisesti että suullisesti. Käytännössä takuu on kuitenkin yleensä kirjallinen, sillä suullisen takuun olemassaoloa on jälkeempään vaikea näyttää toteen.²¹⁸ Ostajan pyynnöstä takuu on annettava kirjallisesti tai sähköisesti siten, että tietoja ei voida yksipuolisesti muuttaa ja että ne säilyvät ostajan saatavilla²¹⁹. Ostajan on siis saatava tiedot takuun ehdoista siten, että hän voi tarvittaessa vedota niihin ja että hän voi säilyttää ne. Mikäli kyse on sähköisesti annettusta takuusta, sähköisesti annettavat tiedot on toimitettava ostajalle niin, että ne säilyvät hänen saa-

²¹³ HE 89/2001 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, Lakiehdotuksen perustelut, Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, 15b §, kappaleen yksi mukaan momentti perustuu EY-direktiivin 1999/44/EY 6 artiklan 2 kohtaan..

²¹⁴ KSL 5:15b.1 §, kohta 1; Vastaavasti direktiivin 6 artiklan 2 kohdan mukaan takuussa on ensinnäkin todettava, että kuluttajalla on sovellettavan kulutustavaroiden kauppaa koskevan kansallisen lain mukaan lailliset oikeudet ja täsmennettävä, että takuulla ei ole vaikutusta näihin oikeuksiin. Lisäksi takuussa on direktiivin mukaan mainittava selvästi ja ymmärrettävästi takuun sisältö sekä ne olennaiset seikat, jotka ovat tarpeen takuun nojalla esitettäviä vaatimuksia varten, erityisesti takuun voimassaoloaika ja alueellinen ulottuvuus sekä takuun antajan nimi ja osoite.

²¹⁵ HE 89/2001 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, Lakiehdotuksen perustelut, Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarain ominaisuudet ja virhe, 15b §. Tiedot takuusta, kappale 2.

²¹⁶ Ämmälä 2002, s. 135–136.

²¹⁷ KSL 5:15b.1 §, kohta 2.

²¹⁸ Ämmälä 2006, s. 171; Ks. myös Aurejärvi 1981, s. 79, jonka mukaan takuusitoumus on vapaamuotoisen oikeustoimi. Takuusitoumus ei siis edellytä tahdonilmaisujen pukemista määrättyyn muotoon. Kuitenkin todistelunäkökohtien ja selvyyden vuoksi takuu tehdään usein kirjallisena. Muotovaatimuksen osalta Aurejärvi toteaa lisäksi, että vaikka laissa ei ole asetettu muotovaatimuksia tietyille sitoutumistyyppille, ne voidaan sopimussääteisesti asettaa.

²¹⁹ KSL 5:15b.2 §; Vastaavasti direktiivin 6 artiklan 3 kohdan mukaan kuluttajan pyynnöstä takuu on annettava kirjallisena tai muulla kuluttajan käytettävissä ja saatavissa olevalla pysyvällä tavalla.

tavillaan, eikä niitä näin voida yksipuolisesti muuttaa.²²⁰

Vaikka takuu ei täyttäisikään kuluttajansuojalain 5 luvun 15 b §:n vaatimuksia, se sitoo myyjää²²¹. Lain esitöiden mukaan kyseessä oleva säännös on otettu lakiin vain selvyys-
den vuoksi²²².

Tilanteissa, joissa takuu on epäselvä, epäselvää sopimusehtoa tulkitaan yleisen tulkinta-
säännön mukaan kuluttajan eduksi. Lähtökohtaisesti epäselvänä pidetään esimerkiksi
takuuta, joka ei ole suomen tai ruotsin kielellä. Joissain tilanteissa lienee mahdollista
antaa takuulle sisältö sen perusteella, mitä kuluttajalla on kaupan tehdessään, kaikki
olosuhteet huomioon ottaen ollut takuun osalta aihetta olettaa. Näin silloin, kun takuu
on niin epäselvä, että kyse ei ole yksinomaan tulkinnanvaraisuudesta.²²³

---

²²⁰ HE 89/2001 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotuksen perustelut, Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarain ominaisuudet ja virhe, 15b §. Tiedot takuusta, kappale 3.

²²¹ KSL 5:15b.3 §: ”Ostajalla on oikeus vedota takuuseen, vaikka se ei täyttäisi tässä pykälässä asetettuja vaatimuksia.”; Myös direktiivin 6 artiklan 5 kohdassa todetaan, että takuun pätevyys ei vaikuta se, että takuu ei täytä direktiivin 6 artiklan 2-4 kohdan vaatimuksia. Kuluttaja voi silti vedota takuuseen ja vaatia, että takuehtoja noudatetaan.

²²² HE 89/2001 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotuksen perustelut, Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Tavarain ominaisuudet ja virhe, 15b. Tiedot takuusta, kappale 4. Säännös perustuu EY direktiivin 1999/44/EY 6 artiklan 5 kohtaan.

²²³ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2002, s. 26.

5 OSTAJAN TOIMENPITEET VIRHEEN JOHDOSTA

5.1 Ostajan tarkastusvelvollisuus

5.1.1 Ostajan ennakkotarkastusvelvollisuus

Tarkastusvelvollisuudella on yleensä vaikutusta sopimusprosessin kahdessa vaiheessa. Silloin, kun sopimuksen kohde on ennen sopimuksen päättämistä ostajan nähtävillä, häneltä edellytetään yleensä sopimuksen kohteen asianmukaista tarkastamista. Ainakin silloin, kun velallinen tähän kehottaa.²²⁴ Tavarann ennakkotarkastuksessa ostaja siis ennen kaupantekoa tarkastaa tavarann ja havaitsee siinä mahdollisesti olevat puutteet tai viat. Erityisesti käytetyn tavarann kaupassa ennakkotarkastuksella on painoarvoa.²²⁵ Silloin, kun sopimuksen kohde on luovutettu sopimusvelkojan hallintaan, tarkastamisvelvollisuus konkretisoituu toisen kerran. Tällöin on kyse jälkitarkastuksesta.²²⁶

Kauppalaki sisältää säännökset koskien ennen kauppaa tapahtuvaa tavarann tarkastamista. Kauppalain mukaan ostajalla ei kuitenkaan ole mitään yleistä velvollisuutta tavarann tarkastamiseen ennen kaupantekoa. Kuitenkin myyjä voi saada ostajalle aikaan ennakkotarkastusvelvollisuuden kehottamalla ostajaa tarkastamaan tavarann tai tavaraa koskevan näytteen.²²⁷

Ostaja ei saa virheenä vedota seikkaan, josta hänen täytyy olettaa tienneen kauppaa tehtäessä.

Jos ostaja ennen kaupantekoa on tarkastanut tavarann tai ilman hyväksyttävää syytä laiminlyönyt noudattaa myyjän kehotusta tarkastaa se, hän ei saa virheenä vedota seikkaan, joka hänen olisi pitänyt tarkastuksessa havaita, ellei myyjä ole menetellyt kunnianvastaisesti tai arvottomasti.

---

²²⁴ Hemmo 2003, s. 156.

²²⁵ Ämmälä 2002, s. 97.

²²⁶ Hemmo 2003, s. 156–157.

²²⁷ Wilhelmsson – Sevón – Koskelo 2006, s. 110.

Mitä 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös, kun ostajalla on ennen kaupantekoa ollut tilaisuus tarkastaa tavaraa koskeva näyte ja virhe koskee ominaisuutta, joka olisi ilmennyt näytteestä.²²⁸

Ostajan tarkoituksena on katsottava olleen tavaran hyväksyminen tavarassa olevine puutteineen, jos ostaja sopimusta tehdessään on selvillä näistä puutteista. Ostaja ei näin ollen pääsääntöisesti voi vedota tavaran virheenä seikkoihin, joista hänen kauppaa tehtäessä täytyy olettaa tietneen. Edelleen, jos ostaja tarkastaa tavaran ennen kaupantekoa, hänelle voidaan asettaa tietynlainen huolellisuusvelvollisuusvaatimus: ostaja menettää oikeutensa vedota seikkoihin, jotka hän on tarkastuksen yhteydessä havainnut tai hänen olisi pitänyt havaita. Ostajan asiantuntemus ja tarkastuksen yhteydessä vallinneet olosuhteet ovat vaikuttavia tekijöitä arvioitaessa sitä, mitä ostajan olisi ennakkotarkastuksessa pitänyt havaita.²²⁹

Tavaran tarkastaminen on yksi ostajan myötävaikutusvelvollisuuden ilmenemismuoto²³⁰. Ostajalle asetetun tarkastamisvelvollisuuden tärkeimpänä tarkoituksena on pitää huolta myyjän eduista. Myyjän tulee saada mahdollisimman pian tietää, onko hän täyttänyt kauppaa koskevan sopimuksen oikein vai tullaanko häneen tämän kaupan perusteella kohdistamaan vaatimuksia.²³¹

Aurejärvi huomauttaa, että tarkastusvelvollisuuden yleiset perusteet ovat pääosiltaan päteviä myös takuutilanteessa. Takuusitoumusta oikeustoimena ei hänen mukaansa voida yleensä tulkita niin, että se sisältäisi vapautuksen tarkastamisesta. Sama ajattelumalli pätee vastaavasti myös reklamaatioon. Tarkastusvelvollisuushan on olemassa reklamaatiota varten.²³²

Tarkasteltaessa kuluttajansuojalain 5 luvun säännöksiä, havaitaan, että siellä ei ole erityisiä myötävaikutusvelvollisuutta koskevia säännöksiä, toisin kuin kauppalaissa. Täytyy kuitenkin muistaa, että kuluttajankauppaan sovelletaan kauppalain säännöksiä siltä osin kuin kuluttajansuojalain säännöksistä ei muuta johdu. Tämä on sanottu nimenomai-

---

²²⁸ KL 20 §.

²²⁹ Wilhelmsson – Sevón – Koskelo 2006, s. 109.

²³⁰ Ämmälä 2002, s. 97.

²³¹ Aurejärvi 1981, s. 128.

²³² Aurejärvi 1981, s. 127–129.

sesti kuluttajansuojalain 5 luvun 29 §:ssä. Kun tarkastellaan kuluttajansuojalain 5 luvun säännöksiä pidemmälle, havaitaan kuitenkin, että kauppalain 20.2 §:n ja 20.3 §:n ennakotarkastusta ja sen vaikutuksia koskevia säännöksiä ei sovelleta kuluttajankauppaan²³³. Kuluttajankaupassa ostajalla ei näin ollen ole mitään erityistä velvollisuutta tarkastaa tavaraa ennen kaupantekoa.²³⁴

Vaikka ostajalla ei mitään erityistä velvollisuutta tavarann tarkastamiseen ole, voidaan kuitenkin sanoa, että kuluttajalla on määrätynlainen velvollisuus tarkastaa tavara ennen kaupantekoa²³⁵. Siitä huolimatta, että edellä mainittuja kauppalain säännöksiä ei ole perusteltua yleisesti ulottaa irtaimen kaupan tilanteisiin, joissa ostajana on kuluttaja ja myyjänä ammattimaisesti toimiva elinkeinonharjoittaja, tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö kuluttajankaupassa voitaisi antaa lainkaan merkitystä ennakkoon tapahtuvalle tarkastamiselle²³⁶. Tavarann tarkastamista koskeva ongelma tulee kuitenkin esille, kun arvioidaan kuluttajansuojalain 5 luvun 16 §:n mukaan sitä, milloin ostajan olisi tullut virhe havaita. Voidaankin sanoa, että ostajan on oman etunsa vuoksi hyvä tarkastaa tavara huolellisesti.²³⁷ Jokaisessa tapauksessa harkitaan erikseen olosuhteet huomioon ottaen, onko ostaja tarkastanut tavarann asianmukaisesti ja onko hän ilmoittanut asiasta ajoissa²³⁸. Saman ajattelutavan voidaan ajatella koskevan myös tavarann tarkastamista siinä vaiheessa, kun ostaja on saanut sen haltuunsa.

²³³ KSL 5:29 §: ”Tässä luvussa tarkoitettuun kauppaan ei kuitenkaan sovelleta, mitä kauppalain 20 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.”

²³⁴ Näin myös Ämmälä 2002, s. 97; Vaikka ostajalla ei kuluttajankaupassa ole velvollisuutta tavarann ennakotarkastamiseen, ostajalla on kuitenkin KSL 5:24.2 §:n mukaan oikeus ennen kauppahinnan maksamista tarkastaa tavara tavann mukaisesti. Edellytyksenä on kuitenkin, että tarkastus on yhteensopiva sovitun maksu- tai luovutusajan ajan kanssa. Säännöksessä on kysymys nimenomaan ostajan tarkastusoikeudesta, ei tarkastusvelvollisuudesta; HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Ostajan velvollisuudet ja ostajan sopimusrikkomuksen seuraamukset, 24§. Maksuajankohta, kappaleen 2 mukaan alan tavasta, kaupan kohteesta ja muista olosuhteista riippuu, millaiseen tarkastukseen ostajalla on oikeus. Tarkastusoikeutta ei voida käyttää tavarann maksun lykkäämiseksi, jos tarkastus ei sovi yhteen sovitun luovutus- ja maksutavan kanssa. Edelleen lain esitöiden mukaan kyseeseen tulee yleensä tavarann ulkoinen tarkastus, ei aikaa vievä koekäyttö tai muu läpikotainen tarkastus.

²³⁵ Ämmälä 2002, s. 97.

²³⁶ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Muut säännökset kuluttajankaupassa, 29§. Kauppalain soveltaminen, kappale 6. Näin esimerkiksi silloin, kun ostaja on käytetyn tavarann kaupassa tarkastanut tavarann ennen kaupantekoa ja samassa yhteydessä havainnut tai hänen kohtuudella olisi pitänyt havaita tavarassa olevan puute tai vika.

²³⁷ Ämmälä 2002, s. 97.

²³⁸ Ämmälä 2002, s. 97; Ämmälä 1996, s. 104; HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Virheen seuraamukset, 16 §. Virheilmoitus, kappale 3.

5.1.2 Ostajan jälkitarkastusvelvollisuus

Virheen havaitsemisen ja virheen seuraamusten kannalta ratkaiseva merkitys on jälkitarkastuksella. Jälkitarkastuksessa ostaja tarkastaa sopimuksen kohteen jälkikäteen, saatuaan tavaran haltuunsa²³⁹. Jälkitarkastusta koskevat säännöt ovat Aurejärven mukaan erityisesti takuun kannalta merkittäviä²⁴⁰. Aivan kuten ennakkotarkastuksen osalta, kauppalaissa on säännökset myös tavaran jälkitarkastuksesta. Jälkitarkastusta koskeva, mielestäni keskeisin säännös on kirjoitettu kauppalakiin seuraavasti:

Kun tavara on luovutettu, ostajan on tarkastettava se hyvän tavan mukaisesti niin pian kuin olosuhteet sen sallivat²⁴¹.

Ennakkotarkastuksen tavoin kuluttajankauppaan ei kuitenkaan sovelleta kauppalain jälkitarkastusta koskevia säännöksiä²⁴². Ostajalla ei siis kuluttajankaupassa ole erityistä velvollisuutta tavaran tarkastamiseen luovutuksen jälkeen: kysymys siitä, onko ostaja ilmoittanut virheestä ajoissa tulee arvioitavaksi sen perusteella, milloin ostajan olisi pitänyt havaita virhe, kunkin tapauksen olosuhteet huomioon ottaen²⁴³. Jälkitarkastus on vahvasti yhteydessä seuraavana käsiteltävään reklamaatioon.

Myös Aurejärvi esittää, että tarkastusvelvollisuus on yhteydessä reklamaatioon. Hänen mukaansa tarkastusvelvollisuus on olemassa reklamaatiota varten. Kuitenkin niin, että ostaja ei tietenkään voi reklamoida sellaisesta virheestä, jota hän ei ole havainnut. Reklamaatiovelvollisuus edellyttääkin hänen mukaansa tosiasiallista tarkastamisvelvollisuutta.²⁴⁴

---

²³⁹ Ämmälä 200,2 s. 104.

²⁴⁰ Aurejärvi 1981, s. 126–129, jonka mukaan tarkastusvelvollisuuden yleiset perusteet pätevät pääosiltaan myös takuutilanteessa. Sama pätee reklamaatioon.

²⁴¹ KL 31.1 §; Ks. myös KL 31.2 § ja KL 31.3 §; Ks. tarkastusvelvollisuudesta KKO 1998:150.

²⁴² KSL 5:29 §: ”Tässä laissa tarkoitettuun kauppaan ei kuitenkaan sovelleta, mitä kauppalain 31 §:ssä säädetään.”

²⁴³ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Virheen seuraamukset, 16§. Virheilmoitus, kappale 3.

²⁴⁴ Aurejärvi 1981, s. 125 ja 129.

5.2 Ostajan reklamaatiovelvollisuus

5.2.1 Reklamaation toimittaminen ja sen sisältö

Reklamaatiossa on kyse suoritushäiriötä koskevasta ilmoituksesta²⁴⁵. Ostajan on virheen havaittuaan ilmoitettava eli reklamoitava virheestä myyjällä²⁴⁶. Tilanteesta ja sopimuksesta riippuen elinkeinonharjoittajalla saattaa olla reklamaatiovelvollisuus kuluttajaa kohtaan, mutta monissa tilanteissa reklamaatiovelvollisuus on nimenomaan kuluttajan velvollisuus. Näin myös kuluttajansuoja- ja kauppalaissa. Kuluttajansuojalain kuluttajankauppaa koskevat kuluttajan reklamaatiosäännökset vastaavat suurelta osin kauppalaissa säännöksiä. Kuluttajankauppaan ei kuitenkaan sovelleta kauppalaissa 35 §:n, 39 §:n 2 momentin, 47 §:n ja 58 §:n reklamaatiota koskevia säännöksiä^{247, 248}.

Reklamaation tarkoituksena on saada myyjä tietoiseksi siitä virheestä, johon ostaja haluaa vedota²⁴⁹. Kuluttajankaupassa virheilmoitus on esitettävä joko myyjälle tai sille, joka on välittänyt kaupan myyjän lukuun tai sitoutunut vastaamaan tavaran ominaisuuksista²⁵⁰. Kauppalaissa soveltamistilanteissa virheestä on reklamoitava aina myyjälle²⁵¹. Virheilmoituksen perusteella myyjä voi varautua siihen, että häneen kohdistetaan vaatimuksia kauppaan koskevan sopimuksen ja takuusitoumuksen nojalla. Ostajan reklamaatiovelvollisuus myyjää kohtaan pakottaa hänet olemaan aktiivinen oikeuksiensa toteuttamisessa. Passiivisuus saattaa johtaa oikeuksien menettämiseen.²⁵²

Kuluttajasuhteissa reklamaatiota eivät koske mitkään tietyt muotovaatimukset. Reklamaatio voidaan esittää sekä suullisesti että kirjallisesti. Mikäli reklamoinnissa on käytetty asianmukaista lähettämistapaa, se oletetaan oikein tehdyksi, vaikka se ei olisikaan

²⁴⁵ Ks. Hemmo 2003, s. 163–171; Aurejärvi 1981, s. 124 mukaan takuusuorituksen hyväkseen haluavan ostajan tulee reklamoida kauppaesineessä ilmenneestä viasta myyjälle.

²⁴⁶ Hoppu – Hoppu 2003, s. 96.

²⁴⁷ KSL 5:29 §.

²⁴⁸ Ämmälä 2002, s. 108–109.

²⁴⁹ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2005, s. 27; Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2002, s. 27 mukaan reklamaatiolla pyritään siihen, että ajan kulumisen virheitilanteessa ei pääse vaikeuttamaan asian selvittämistä, todistelua ja virheen korjaamista.

²⁵⁰ KSL 5:16.1 §; Ämmälä 2006, s. 130.

²⁵¹ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Virheen seuraamukset, 16 §. Virheilmoitus, kappale 3.

²⁵² Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2005, s. 27; Ks. myös Aurejärvi 1981, s. 133.

tullut perille²⁵³. Tosin kuluttajan on pystyttävä osoittamaan, että hän on esimerkiksi reklamointikirjeen lähettänyt. Tilanteissa, joissa myyjä on tehnyt reklamoinnin kuluttajalle vaikeaksi, ostaja ei menetä reklamointioikeuttaan, vaikka normaali reklamointiaika tämän vuoksi kuluisikin umpeen.²⁵⁴

Reklamaation sisällön osalta vähimmäisvaatimuksena on, että ostaja ilmoittaa sen virheen, johon hän haluaa vedota. Riittävää ei ole ainoastaan ostajan ilmoitus siitä, että hän ei ole tyytyväinen tavarahan. Tärkeää on, että myyjälle käy selväksi, miten ostajan väittäämä virhe ilmenee tavarassa ja miten tavara ostajan käsityksen mukaan poikkeaa siitä mitä on sovittu.²⁵⁵ Kuluttajasuhteissa ostajan ei tarvitse tavaran kaupassa ilmoittaa, mitä hän virheen perusteella tulee vaatimaan. Tämä on mahdollista tehdä myöhemmin kolme vuoden vanhentumisajan puitteissa. Kuitenkaan kuluttaja ei saa tarpeettoman kauan viivytellä vaatimusten esittämisessä ja aiheuttaa näin elinkeinonharjoittajalle vahinkoa.²⁵⁶

Reklamaatiovelvollisuuden syntymisajankohtaa arvioitaessa ratkaiseva hetki on se, jona ostaja tulee tietoiseksi tai hänen olisi pitänyt tulla tietoiseksi siitä, että kysymyksessä on virhe. Aina virhe ei kuitenkaan ole heti havaittavissa: joskus virheen olemassaolo käy ilmi vasta, kun tavaraa on käytetty tai kokeiltu tai kun tavara on toimitettu korjattavaksi

---

²⁵³ KSL 12:1c.1 §: ” Jos tässä laissa tarkoitettu virheilmoitus taikka ilmoitus sopimuksen purkamisesta tai sen peruuttamisesta on tarkoituksenmukaisella tavalla lähetetty vastaanottajalle, lähettäjä saa vedota ilmoitukseen, vaikka se myöhästyi, vääristyi tai ei tulisi perille”; Routamo – Ramberg 1997, s. 246 mukaan myöskään KL:n osalta reklamaatiota eivät koske mitkään tietyt muotovaatimukset. Tosin on mahdollista, että sopimus sisältää määräyksiä, joiden mukaan reklamaatio on tehtävä kirjallisesti; Hoppu - Hoppu 2003, s. 96–97 toteaa lisäksi, että ilmoitusvelvollisuuden osalta KL:ssa on KSL:n tavoin omaksuttu periaate, jonka mukaan sopimuksen osapuoli on täyttänyt reklamaatiovelvollisuutensa, kun hän on ilmoituksensa tarkoituksenmukaisella tavalla lähettänyt. Jos reklamaatio reklamaation tekijästä riippumattomasta syystä ei tule perille tai myöhästyy, reklamaation tekijä ei ole vastuussa.

²⁵⁴ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2005, s. 27. Jättämällä esimerkiksi osoitetietonsa antamatta, myyjä voi tehdä reklamoinnin kuluttajalle vaikeaksi.

²⁵⁵ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2005, s. 27; Routamo – Ramberg 1997, s. 246.

²⁵⁶ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2005, s. 27; Ämmälä 2006, s. 131 mukaan kuluttajan on määrätyissä tilanteissa reklamoitava yksinomaan myyjän sopimusrikkomuksesta. Kyseessä on tällöin neutraali reklamaatio, jolla informoidaan myyjää ainoastaan siitä, että suoritus ei ole sopimuksenmukainen. Neutraalin reklamaation jälkeen kuluttajan on yksilöidyllä reklamaatiolla täsmennettävä sopimusrikkomuksen seurauksena olevat vaatimuksensa; Routamo – Ramberg 1997, s. 246 mukaan KL 32 §:n mukaista reklamaatiota kutsutaan juuri neutraaliksi reklamaatioksi. Edelleen heidän mukaansa KL:n soveltamistilanteissa tarvitaan ensin neutraali reklamaatio KL 32 §:n mukaan ja vasta tämän jälkeen vaatimus virheen korjaamisesta. Sekä näiden jälkeen mahdollinen kolmas reklamaatio sopimuksen purkamisesta, mikäli virheen korjaamista tai uutta suoritusta ei ole tapahtunut.

tai huollettavaksi. Toisinaan saattaa käydä myös niin, että virhe ilmenee aluksi sellaisella tavalla, että ostajan ei voida välittömästi edellyttää tunnistavan sitä virheeksi.²⁵⁷

Tapauksessa KKO 1983 II 39 moottoriveneen kauppa tehtiin helmikuussa. Kesällä laskettuaan veneen vesille ostaja havaitsi, että kone kuumentui käytettäessä liikaa eikä jäähdytysvesi pysynyt koneen sisällä. Virhe oli mahdollista havaita vasta käytettäessä konetta vedessä; Sitä ei ollut mahdollista silmämääräisessä tarkastuksessa havaita. Koneen käyttäminen vedessä sitä vastoin oli mahdollista vasta jäiden lähtemisen jälkeen. Tapauksessa katsottiin, ettei ostaja ollut reklamoinut virheestä liian myöhään.

Kyseenä olevassa tapauksessa tavaran virhe ilmeni vasta sen jälkeen, kun tavara oli otettu käyttöön. Kyseessä oli piilevä eli niin sanottu salainen virhe. Tapauksen valossa voidaankin sanoa, että reklamaation alkamiseen vaikuttaa muun muassa se, milloin ostajan olisi pitänyt virhe havaita.²⁵⁸

5.2.2 Kohtuullinen reklamaatioaika

Ostaja ei saa vedota tavaran virheeseen, ellei hän ilmoita virheestä myyjälle kohtuullisessa ajassa siitä, kun hän havaitsi virheen tai hänen olisi pitänyt se havaita²⁵⁹.

Kuluttajavalituslautakunnan ratkaisua 02/82/529 koskevassa tapauksessa ostaja oli ilmoittanut asunnossa ilmenneestä viasta myyjälle. Ostaja ei kuitenkaan ollut samalla esittänyt myyjän olevan siitä vastuussa. Ilmoitusta ei katsottu reklamaatioksi. Kyseenä olevassa tapauksessa ostaja oli soittanut myyjälle ja keskustellut hänen kanssaan asunnossa ilmenneestä homevauriosta: ostaja oli kuitenkin todennut vaurion kuuluvan yhtiön vastuulle. Vasta kahden vuoden kuluttua kaupan teon jälkeen ostaja esitti myyjän vastaavan vauriosta. Reklamaatio oli tehty liian myöhään ja kohtuullinen aika ylitetty.²⁶⁰

²⁵⁷ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Virheen seuraamukset, 16§. Virheilmoitus, kappale 4.

²⁵⁸ Ämmälä, Kauppaa koskevista reklamaatiosta, s. 268. Tapauksesta esitetyt kannanotot perustuvat ko. sivulla esitettyyn tapauksen käsittelyyn.

²⁵⁹ KSL 5:16.1 § ja KL 32 §. Aurejärvi 1981, s 124 mukaan voidaan sanoa, että takuussa takuun toteuttamisedellytysten kannalta ostajalle syntyy reklamaatiovelvollisuus siitä ajankohdasta, kun hän havaitsi virheen tai hänen olisi pitänyt se havaita takuukohteissa.

²⁶⁰ Kuluttajansuoja 1/2005, s. 27.

Kohtuullisen reklamaatioajan arviointiin vaikuttavat ensinnäkin tavaran laatu ja ostajan mahdollisuus havaita tavaran virhe, kuten edellä kuvatussa KKO:n ratkaisussa KKO 1983 II 39. Hedelmien ja muiden päivittäistavaroiden osalta kohtuullinen aika saattaa olla vain muutamia tunteja tai päiviä. Monimutkaisten laitteiden kohdalla kohtuullinen aika sitä vastoin on usein kuukuisia. Tavarasta riippuen se voi olla pidempikin.

Tapauksessa Helsingin HO 27.4.1999 S 97/1215 keittiönkaapistossa olleista virheistä oli yksilöidysti reklamoitu viiden kuukauden kuluttua siitä, kun kaapisto oli toimitettu asiakkaalle. Tapauksessa katsottiin, että reklamaatio ei ollut tapahtunut kohtuullisessa ajassa siitä, kun ostaja oli virheet havainnut, sillä kaapit olivat olleet jokapäiväisessä käytössä. Lisäksi väitetty virheet olivat nähtävissä.²⁶¹

Tapaus ilmentää hyvin sitä tosiseikkaa, että kodinkoneiden ja muiden kodin laitteiden osalta virheellisyys tulisi yleensä havaita suhteellisen lyhyessä ajassa, sillä kodinkoneita käytetään tavallisesti päivittäin.

Kohtuullinen reklamaatioaika saattaa vaihdella myös sen mukaan, kuka on ostajana. Tilanteissa, joissa kauppa liittyy joko ostajan liiketoimintaan tai joissa ostaja on elinkeinonharjoittajaan verrattavissa olevassa asemassa, ostajalle voidaan pääsääntöisesti asettaa tiukemmat vaatimukset kuin ostajana olevalle yksityishenkilölle. Mikäli ostaja on elinkeinonharjoittaja, hänen on yleensä ilmoitettava virheestä lyhyen ajan, kuten muutamien päivien kuluttua virheen havaitsemisesta. Tosin arviointi riippuu aina muun ohella siitä, minkälaisesta tavarasta kulloinkin on kysymys.²⁶²

²⁶¹ Ämmälä 2002, s. 113. Tapauksesta esitetyt kannanotot perustuvat ko. sivulla esitettyyn tapauksen käsittelyyn.

²⁶² Ämmälä, Kauppaa koskevasta reklamaatiosta, s. 267; Helsingin HO:den ratkaisussa 21.6.2000 S 99/1273 N Oy oli tilannut O Oy:ltä muun ohella lasten nilkkureita. N Oy oli kuitenkin jättänyt tilaamansa tuotteet maksamatta vedoten siihen, että ne oli toimitettu viivästyneinä ja niissä oli laatuvirheitä. Reklamaation osalta N Oy:n ei ollut näytetty ilmoittaneen myyjälle vetoavansa tavaran virheeseen ja luovutuksen viivästymiseen kuin vasta lähes kolme viikkoa luovutuksen jälkeen. Vaikka kohtuullisen reklamaatioajan arvioiminen saattaa yksittäistapauksissa vaihdella, HO katsoi, että liikkeenharjoittajien välisessä kaupassa kohtuullisen ajan voidaan katsoa olevan kohtuullisen lyhyen. Näin ollen kolme viikkoa oli HO:den mukaan liian pitkä aika ja N Oy:n reklamointi oli siten tapahtunut liian myöhään: N Oy menetti oikeutensa vedota tavaran virheeseen ja luovutuksen viivästymiseen. Ratkaisusta esitetyt kannanotot perustuvat Ämmälä, Kauppaa koskevasta reklamaatioista, s. 267 esitettyyn tapauksen käsittelyyn.

Kuluttajankaupassa, jossa ostajana on kuluttaja, virheilmoitukselle varatun kohtuullisen ajan tulee yleensä olla pidempi kuin kahden elinkeinonharjoittajan välisessä kaupassa. Ajan pituuden arviointiin vaikuttavat paitsi kuluttajan asiantuntemus myös olosuhteet kussakin yksittäisessä tapauksessa.²⁶³ Pääsääntö on kuitenkin se, että ostajan on ilmoitettava virheestä myyjälle kohtuullisessa ajassa siitä, kun hän havaitsi virheen tai hänen olisi pitänyt se havaita. Muussa tapauksessa hän menettää oikeutensa vedota virheeseen.²⁶⁴

Tapauksessa Turun HO 18.6.1999 S 98/742 hevosen ostaja oli havainnut hevosessa olevan vian syyskuun alussa ja reklamoinut viasta myyjälle marraskuun alussa. Reklamaatio oli tehty kohtuullisessa ajassa.²⁶⁵

Ämmälän mukaan kohtuullinen aika on harkinnanvarainen käsite ja viime kädessä tuomioistuimen on arvioitava kohtuullisen ajan pituus kussakin tapauksessa erikseen²⁶⁶. Kohtuullisen ajan arviointiin on ottanut kantaa myös Helsingin HO ratkaisussaan 19.8.2002 S01/1737.

Tapauksessa kantaja oli ostanut vastaajalta minkkiturkin 31.1.1997. Kaupantekohetkellä kantaja oli tavanomaisesti tarkastanut tuotteen eikä tuotteessa tuolloin ollut näkyviä virheitä. Kantaja oli ottanut tuotteen käyttöönsä ensimmäisen kerran 11.12.1997 ja käyttänyt sitä toisen kerran reilun kuukauden päästä. Tällöin kantaja oli havainnut turkissa virheet.

Kantaja oli ilmoittanut virheestä myyjälle noin puoli vuotta virheen havaitsemisen jälkeen. Tämä aika oli tässä tapauksessa kohtuullinen, sillä kantaja asuu Moskovassa ja käy Suomessa vain kesäisin. Koska kantaja ei osannut suomea ja koska turkki olisi joka tapauksessa pitänyt toimittaa

---

²⁶³ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Virheen seuraamukset, 16§. Virheilmoitus, kappale 5; Ks. kohtuullisen ajan arviointiin vaikuttavista tekijöistä myös Bärlund 2002, s. 162–211.

²⁶⁴ HE 89/2001 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, Lakiehdotuksen perustelut, Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, 16§. Virheilmoitus; Ämmälä 2002, s. 111; Aurejärvi 1981, s. 125, jonka mukaan reklamaatioaika ei ole loputtomiin avoin. Ostajan tarkastustoimista riippumatta hänen mahdollisuutensa vedota tavarän virheeseen vanhenee kohtuullisessa ajassa siitä, kun hän on ottanut tavarän vastaan.

²⁶⁵ Tapauksesta esitetyt kannanotot perustuvat Ämmälä, Kauppaa koskevista reklamaatioista, s. 267 esitettyyn tapauksen käsittelyyn.

²⁶⁶ Ämmälä 2002, s. 111.

reklamaation yhteydessä vastaajalle tarkastettavaksi, kantajalta ei voitu kohtuudella edellyttää puhelinilmoitusta virheestä. Näin ollen kantaja on toimittanut reklamaation vastaajalle oikeassa ajassa.

Tapauksesta käy hyvin ilmi se, kuinka olosuhteet kussakin yksittäisessä tapauksessa vaikuttavat kohtuullisen ajan arviointiin. Tässä hovioikeuden ratkaisussa kohtuullisen reklamaatioajan arviointiin vaikuttivat ostajan asuinpaikka ja kielitaidottomuus.²⁶⁷

5.2.3 Kahden kuukauden reklamaatioaika

Kuluttajansuojalaki eroaa kauppalaista siinä, että kuluttajansuojalain mukaan virheilmoitus voidaan aina tehdä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun ostaja tosiasiallisesti havaitsi virheen²⁶⁸.

Virheilmoitus voidaan kuitenkin aina tehdä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun ostaja havaitsi virheen, ja se voidaan tehdä myös elinkeinonharjoittajalle, joka on välittänyt kaupan myyjän lukuun tai sitoutunut vastaamaan tavaran ominaisuuksista²⁶⁹.

Kuluttajankaupassa ostaja voi siis tehdä virheilmoituksen paitsi myyjälle myös kaupan myyjän lukuun välittäneelle elinkeinonharjoittajalle tai elinkeinonharjoittajalle, joka on sitoutunut vastaamaan tavaran ominaisuuksista²⁷⁰. Vaikka ostaja voi tehdä virheilmoituksen aina kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hän tosiasiallisesti havaitsi virheen, tämä ei kuitenkaan rajoita ostajalla olevaa oikeutta vedota virheeseen kohtuullisen ajan kuluessa.²⁷¹ Kahden kuukauden säännöllä ei siis ole merkitystä absoluuttista takarajaa ajatellen, sillä kohtuullinen aika voi olla kahta kuukautta pidempi. Kuitenkaan ostaja ei

²⁶⁷ Varsinaiseen tapaustekstiin en päässyt käsiksi. Tapauksesta esitetyt kannanotot perustuvat Ämmälä, Oikeustieto 5/2002, s. 13–14 esitettyyn tapauksen käsittelyyn.

²⁶⁸ HE 89/2001 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotuksen perustelut, Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, 16§. Virheilmoitus; 1.1.2002 voimaan tullut määräys perustuu EY direktiiviin 1999/44/EY 5 artiklan 2 kohtaan. Direktiivin mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että kuluttajan on voidakseen käyttää oikeuksiaan ilmoitettava myyjälle virheestä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hän havaitsi kyseisen virheen.

²⁶⁹ KSL 5:16.1 §.

²⁷⁰ Toisin kauppalaissa: KL 32 §:n mukaan virheestä on reklamoitava aina tavaran myyjälle.

²⁷¹ HE 89/2001 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Lakiehdotuksen perustelut, Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, 16§. Virheilmoitus: ”Muutos ei rajoita ostajan oikeutta vedota virheeseen kohtuullisen ajan kuluessa”.

saa reklamaatiotaan tarpeettomasti viivyttelöllä aiheuttaa huomattavaa vahinkoa myyjälle. Sopimuskumppanina ostajalla on tietynlainen lojaliteettivelvollisuus myyjää kohtaan.²⁷²

Ståhlbergin mukaan kuluttajansuojalain reklamaatiosäännöksen tekee ongelmalliseksi sanamuodon mukaisten reklamaatioaikojen eri alkamisajankohdat. Lain sanamuodon mukaan kohtuullinen aika alkaa siitä, kun kuluttaja havaitsi tai hänen olisi pitänyt havaita virhe. Kahden kuukauden aika sitä vastoin alkaa vasta siitä, kun ostaja havaitsi virheen. Kun kuluttajansuojalain 5 luvun 16.1 §:n sanamuodon mukaan kahden kuukauden aika ei ala siitä, kun ostajan olisi pitänyt havaita virhe, lain sanamuodon mukaan voisi käydä niin, että ostaja joka huomaa tavaran virheen vasta kahden vuoden kuluttua kaupanteosta, voisi vielä kahden kuukauden kuluttua virheen havaitsemisesta reklamoida siitä myyjälle. Edelleen, mikäli alkamiseen vaadittaisiin tosiasiallista havaitsemista, kävisi helposti niin, että kuluttaja voisi aina esittää oman subjektiivisen näkökantansa siitä, milloin hän virheen havaitsi. Toisaalta on huomattava, että sen paremmin direktiivissä kuin kuluttajansuojalaissakaan ei ole mainintaa, että aika alkaisi kulua vasta tosiasiallisesta havaitsemisesta.²⁷³

Näin ollen kuluttajansuojalain ilmaisua onkin tulkittava objektiivisesti. On pohdittava, milloin voidaan olettaa, että kuluttaja on virheen havainnut. Tämä ajankohta voi olla huomattavasti varhaisemmin kuin kuluttaja tosiasiallisesti on virheen havainnut.²⁷⁴

Edelleen Ståhlberg nostaa tulkinnan osalta esiin, että kuluttajansuojalain säännös olisi ristiriitainen, jos kohtuullinen aika alkaisi siitä, kun kuluttajan olisi pitänyt tietää virheestä ja kahden kuukauden aika vasta siitä, kun kuluttaja tiesi virheestä. Hän huomauttaa, että missään muuallakaan lainsäädännössämme ei ole sellaista mallia, jossa passiivisuudesta johtuvaa tietämättömyyttä suojattaisiin. Lainsäädännössämme ei myöskään ole mallia, jossa ostajalla ei ole velvollisuutta tutustua tavaraan.²⁷⁵

²⁷² Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2002, s. 26–27.

²⁷³ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2005, s. 28; Toisin HE 89/2001 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Laki-ehdotuksen perustelut, Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, 16§. Virheilmoitus, jonka mukaan virheilmoitus voidaan kuitenkin aina tehdä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun ostaja tosiasiallisesti havaitsi virheen.

²⁷⁴ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2005, s. 28; Ks. myös Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2002, s. 26.

²⁷⁵ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2005, s. 28.

Kuluttajavalituslautakunta onkin täysistuntoratkaisussaan 03/33/578 ottanut kannan, jonka mukaan kahden kuukauden aika, kohtuullisen reklamaatioajan tavoin lasketaan siitä hetkestä, jolloin kuluttajan olisi pitänyt tietää virheestä²⁷⁶. Tapauksessa kuluttaja oli ostanut myyjäliikkeeltä käytetyn matkailuauton, jonka ruiskutuspumppu rikkoutui noin kaksi ja puoli kuukautta kaupanteon jälkeen. Ostaja oli reklamoinut asiasta yli kaksi kuukautta ongelman syntymisen jälkeen vaatien myyjäliikettä korvaamaan pumpun korjauskulut. Myyjäliikkeen vetosi muun muassa siihen, että reklamaatio oli tehty liian myöhään. Lautakunta totesi ratkaisussaan ensinnäkin direktiivin osalta, että direktiivin sanamuoto ei edellytä, että kahden kuukauden aika laskettaisiin virheen tosiasiallisesta havaitsemisesta. Vastaavasti kuluttajansuojalain osalta lautakunta tulkitsi säännöstä siten, että kahden kuukauden aika alkaa jo siitä, kun kuluttajan olisi pitänyt virhe havaita. Tämä siitä syystä, että missään muussakaan kuluttajansuojalain reklamaatiosäännöksessä alkamisaikaa ei ole sidottu virheen tosiasialliseen havaitsemiseen. Näin ollen lautakunta totesi ostajan reklamoineen virheestä myyjälle oikeassa ajassa.²⁷⁷

5.2.4 Takaraja

Kuluttajansuojalain ja kauppalain osalta voidaan todeta, että kummassakaan laissa ei ole reklamaatiolle asetettu mitään kiinteää takarajaa sen suhteen, koska ostajan kohtuullisessa ajassa virheen havaitsemisesta on ilmoitettava myyjälle tästä virheestä²⁷⁸. Useiden maiden kauppalaissa sitä vastoin on säädetty määräaika, jonka kuluessa ostajan on vedottava tavarán virheeseen. Myös Suomessa ehdotettiin kauppalakiin otettavaksi 2 vuoden määräaika, mutta eduskunta poisti ehdotetun määräaikäsäännöksen.²⁷⁹ Suomessa tavarán ostanut voi vedota tavarán virheeseen yleisen vanhentumisaian loppuun asti, siis nykyään kolme vuotta: yleinen kolmen vuoden vanhentumisaika katkaisee mahdollisuuden vedota tavarassa olevaan virheeseen²⁸⁰. Aiemmin yleinen velan van-

²⁷⁶ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2005, s. 28.

²⁷⁷ Ks. ratkaisusta tarkemmin Kuluttajansuoja 5/2004, s. 28.

²⁷⁸ Ämmälä 2002, s. 117.

²⁷⁹ Routamo – Ramberg 1997, s. 249; Ämmälä, Kauppaa koskevasta reklamaatiosta, s. 273, jonka mukaan muissa pohjoismaisissa kauppalaissa, Tanskaa lukuun ottamatta, on kahden vuoden takaraja. Tanskassa takaraja on yksi vuosi.

²⁸⁰ Ämmälä 2002, s. 118; Routamo – Ramberg 1997, s. 249–250. Ko. kirjoissa vanhentumisajaksi on mainittu kymmenen vuotta. Kirjojen kirjoittamisen aikaan oli vielä voimassa saatavien vanhentumiseen sovellettu vanhentumisasetus vuodelta 1868. Se korvattiin vuonna 2004 voimaan tulleella lailla velan vanhentumisesta (15.8.2003/728), jonka 4 §:n mukaan velka vanhentuu kolmen vuoden kuluttua 5–7 §:ssä tarkoitettusta ajankohdasta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu.

hentumisaika oli kymmenen vuotta; Lainmuutoksen seurauksena vuonna 2003 yleinen vanhentumisaika lyheni kymmenestä vuodesta kolmeen vuoteen²⁸¹.

Pääsääntöisesti kolmen vuoden aika koskee kaikkia velvoitteita, kuten kauppaan perustuvia saatavia. Poikkeuksena ovat tilanteet, joissa velvoitteelle on säädetty oma erityinen vanhentumisaika. Lakia sovelletaan myös kuluttajasuhteissa. Käytännössä yleinen kolmen vuoden vanhentumisaika tulee kuluttajansuojalain virhetilanteissa kuitenkin vain harvoin sovellettavaksi. Yhtäältä tällainen tilanne voi syntyä silloin, kun kuluttaja ei ole esittänyt elinkeinonharjoittajalle erityisiä vaatimuksia, mutta on tehnyt hänelle virheilmoituksen. Vanhentumisaika ei tällöin katkea, reklamaatioaika kylläkin. Toisaalta tällainen tilanne voi syntyä myös silloin, kun myyjä on menetellyt törkeän huolimattomasti tai kunnianvastaisesti ja arvottomasti. Kuluttajalta ei tällöin edellytetä reklamaatiota kohtuullisessa ajassa.²⁸²

Sopimussuhteissa on huomattava, että reklamaatioajan lisäksi kuluu myös yleisen kolmen vuoden vanhentumisaika. Reklamaatioaika on kuitenkin huomattavasti kolmen vuoden yleistä vanhentumisaikaa lyhyempi.²⁸³ Tämä johtuu reklamaation tarkoituksesta. Reklamaatiolla tavoitellaan toimintamahdollisuuksien säilyttämistä, vanhentumisen katkaisemisella sen sijaan pyritään oikeuden säilyttämiseen.²⁸⁴

Vanhentumisaika alkaa kulua siitä hetkestä, kun henkilön, joka on velkojan asemassa, olisi normaalia huolellisuutta noudattaen pitänyt havaita kaupan kohteessa oleva virhe. Ajankohta on siis sama kuin mistä alkaa ostajan virheilmoitukselle varattu aika.²⁸⁵

---

²⁸¹ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 2/2004, s. 28; Ks. myös Ämmälä, Kauppaa koskevasta reklamaatiosta, s. 274, jonka mukaan aiemmin kymmenen vuoden vanhentumisaika katkaisi mahdollisuuden vedota tavaravirheeseen. Kun vanhentumislaki tuli voimaan 1.1.2004, yleinen vanhentumisaika lyheni kymmenestä vuodesta kolmeen vuoteen.

²⁸² Ståhlberg, Kuluttajansuoja 2/2004, s. 28.

²⁸³ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 2/2004, s. 28.

²⁸⁴ Ståhlberg, Kuluttajansuoja 1/2005, s. 27.

²⁸⁵ Ämmälä, Kauppaa koskevasta reklamaatiosta, s. 274.

5.2.5 Poikkeukset kohtuullisen reklamaatioaikaan

Tietyissä tilanteissa ostajalla on mahdollisuus vedota virheeseen asetetun takarajan tai kohtuulliseksi katsottavan ajan jälkeenkin²⁸⁶. Näin ollen virheilmoitus, joka kuluttajansuojalain 5 luvun 16 §:n 1 momentin säännöksen valossa on tehty liian myöhään, ei kuitenkaan kaikissa tapauksissa estä kuluttajaa vetoamasta virheeseen²⁸⁷. Sekä kuluttajansuoja- että kauppalaissa on säännös, jonka mukaan ostaja saa aiemmin sanotun estämättä vedota tavaran virheeseen, jos myyjä on menetellyt törkeän huolimattomasti tai kunnianvastaisesti ja arvottomasti²⁸⁸.

Lain esitöiden mukaan törkeän huolimaton menettely saattaa liittyä esimerkiksi myyjän menettelyyn kauppaa edeltäneessä tietojenannossa. Kunnianvastaisesta ja arvottomasta menettelystä sitä vastoin on kysymys silloin, kun myyjä on tiennyt tavaran virheestä, mutta on yrittänyt salata sen ostajalta.²⁸⁹ Ämmälän puolesta toteaa olevan selvää, että myyjä on menetellyt ainakin huolimattomasti, jos hän on ollut tietoinen tavaran virheestä. Tällaisessa tilanteessa myyjän menettely saattaa olla jopa kunnianvastaista ja arvottomaa, mikäli myyjä lisäksi vetoaa siihen, että ostaja ei ole reklamoinut virheestä kohtuullisessa ajassa. Myyjän tietoisuus virheestä pidentää ostajan reklamaatioaikaa.

Tapauksessa Turun HO 30.6.1999, S 98/825 myyjä oli veneen kaupassa tiennyt, että varapotkuri ei sovellu veneeseen. Myyjän tietoisuus potkurin sopimattomuudesta pidensi reklamaatioaikaa ratkaisevasti.²⁹⁰

Kuluttajansuojalain reklamaatiosäännös antaa kuluttajalle vieläkin paremmat mahdollisuudet vedota virheeseen kuluttajansuojalain 5 luvun 16 §:n 1 momentin estämättä kuin kauppalain säännös. Virheeseen saa reklamaation laiminlyönnistä huolimatta kuluttajansuojalain mukaan vedota myös, jos virhe perustuu siihen, että tavara ei ominaisuuksiltaan täytä vaatimuksia, jotka sille on tuoteturvallisuuslain (914/86) nojalla taikka

²⁸⁶ Ämmälä, Kauppaa koskevasta reklamaatiosta, s. 275.

²⁸⁷ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Laki ehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Virheen seuraamukset, 16 §. Virheilmoitus, kappale 6.

²⁸⁸ KSL 5:16.2 §, kohta 1 ja KL 33 §.

²⁸⁹ HE 360/1992 vp, Yksityiskohtaiset perustelut, 1. Laki ehdotusten perustelut, 1.1. Kuluttajansuojalaki, 5 luku. Kuluttajankauppa, Virheen seuraamukset, 16 §. Virheilmoitus, kappale 7.

²⁹⁰ Ämmälä, Kauppaa koskevasta reklamaatiosta, s. 268–269. Tapauksesta esitetyt kannanotot perustuvat ko. sivuilla esitettyyn tapauksen käsittelyyn.

muissa terveyden tai omaisuuden suojelemiseksi annetuissa säännöksissä tai määräyksissä asetettu²⁹¹. Edelleen, jos virhe perustuu siihen, että tavara on muuten terveydelle tai omaisuudelle vaarallinen, ostajalla on oikeus vedota tavaran virheeseen kohtuulliseksi katsottavan ajan jälkeenkin²⁹².

Reklamaatiovaatimuksesta on siis kuluttajansuojalaissa luovuttu myös joissakin sellaisissa tilanteissa, joissa on kysymys sopimuksen kohteen puutteellisesta turvallisuudesta. Kuluttaja voi näin ollen vedota tavaran virheeseen, vaikkei hän olisikaan reklamoinut virheestä myyjälle kohtuullisessa ajassa, kun tavara tai suoritus ei täytä tuoteturvallisuuslain mukaisia vaatimuksia. Vastaavanalainen vaikutus on myös muilla määräyksillä ja säännöksillä, jotka on annettu omaisuuden tai terveyden suojelemiseksi. Reklamaatioita kohtuullisessa ajassa ei myöskään vaadita, kun tavara on muuten omaisuudelle tai terveydelle vaarallinen.²⁹³

---

²⁹¹ KSL 5:16.2 §, kohta 2. Vaikka KSL:ssa on edelleen viittaus tuoteturvallisuuslakiin, on huomattava, tuoteturvallisuuslaki (12.12.1986/914) on kumottu lailla kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta (30.1.2004/75). Kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain 41 §:n mukaan, jos muualla lainsäädännössä viitataan tuoteturvallisuuslakiin, tämän lain voimaan tultua sovelletaan tuoteturvallisuuslain asemesta tämän lain säännöksiä.

²⁹² KSL 5:16.2 § kohta 3.

²⁹³ Hemmo 2003, s. 165; Ämmälä 2002, s. 116, jonka mukaan omaisuudelle tai terveydelle vaarallinen tavara on käsitettävä Tuoteturvallisuuslain 4 §:ssä ilmenevällä tavalla.

6 LOPUKSI

Kuluttajankaupan tilanteissa kuluttaja on monessa suhteessa heikommassa asemassa elinkeinonharjoittajaan nähden. Tätä epätasavertaisuutta on jo vanhastaan pyritty tasoittamaan erilaisin keinoin. Kun kuluttajansuojalaki 1. päivänä syyskuuta 1978 tuli voimaan, lainsäädännöllä pyrittiin ensimmäistä kertaa kattavasti sääntelemään erilaisia kulutukseen liittyviä ongelmia ja parantamaan kuluttajan asemaa suhteessa elinkeinonharjoittajaan.

Kuluttajansuojalain virhesäännösten osalta voidaan todeta, että säännökset ovat monilta osin kauppalain säännöksiä vastaavia. Tosin monet säännökset ovat yksityiskohtaisempia kauppalain säännöksiin verrattuna. Kansainvälisen kehityksen myötä osa säännöksistä on lisäksi muutettu niin, että ne eivät enää täysin vastakaan kauppalain säännöksiä. Tällä tarkoitan niitä säännöksiä, jotka vuoden 2001 kuluttajansuojalain muutoksen yhteydessä muotoiltiin paremmin vastaamaan EY-direktiivin 1999/44/EY artikloja. Kuluttajansuojalaissa on myös sellaisia virhesäännöksiä, joita ei ole lainkaan kauppalaissa. Kuluttajansuojalaki tarjoaakaan kuluttajalle monessa suhteessa kauppalakia paremmat mahdollisuudet vedota tavarán virheeseen.

Kuluttajansuojalain yleisen virhesäännöksen mukaan virheenmäärittelyn lähtökohtana on sopimus. Jos tavara ei vastaa sitä, mitä voidaan katsoa sovitun, siinä on virhe. Tavarán lajin, määrän, ominaisuuksien, laadun ja pakkauksen on vastattava sitä mitä ostaja ja myyjä ovat sopineet. Jos sopimus tältä osin on puutteellinen tai tavarán ominaisuuksista ei ole erityisesti sovittu, turvaudutaan kuluttajansuojalain täydentäviin vaatimuksiin. Näiden mukaan, jos muuta ei voida katsoa sovitun, tavarán tulee soveltua käyttötarkoitukseensa, myös ostajan erityisesti ilmoittamaan tarkoitukseen, tavarán on vastattava ominaisuuksiltaan näytettä tai mallia ja sen tulee olla myyjän siitä antaman kuvauksen mukainen. Lisäksi tavara tulee olla asianmukaisesti pakattu, jos pakkaus on tarpeen tavarán suojelemiseksi tai säilyttämiseksi. Tavarán on myös kestävyydeltään vastattava yleisiä odotuksia ja sen on oltava virallismääräysten mukainen. Jos tavara poikkeaa edellä mainitusta, siinä on virhe.

Virhesäännös ei ole kuitenkaan aivan poikkeukseton. Ostaja ei ensinnäkään saa virheenä vedota seikkaan, josta hänen kauppaa tehtäessä täytyy olettaa tietneen. Ostaja ei

myöskään saa virheenä vedota sellaiseen seikkaan, joka johtuu ostajan toimittamista tavarantoimittajan valmistamiseen käytetyistä tarveaineista. Poikkeuksena ovat tilanteet, joissa myyjä on menetellyt huolimattomasti. Kauppaan sisältyneen tavarantoimittajan asentamisen tai kokoonpanon virhe rinnastetaan tavarantoimittajan virheeseen.

Tavarantoimittajan on vastattava tietoja, joita sen ominaisuuksista tai käytöstä on markkinoinnissa tai muuten ennen kaupantekoa annettu. Muussa tapauksessa tavarantoimittajassa on virhe. Myyjä ei kuitenkaan vastaa virheestä, jos hän osoittaa, että tiedot eivät ole voineet vaikuttaa kauppaan tai jos hän ei ollut eikä hänen olisi pitänytkaan olla selvillä annetuista tiedoista tai jos tiedot on selkeällä tavalla ajoissa oikaistu. Ostajalle on lisäksi tavarantoimittajan yhteydessä annettava tarpeelliset ohjeet tavarantoimittajan kokoonpanoa, asentamista, käyttöä, hoitoa ja säilytystä varten. Jos näin ei menetellä, tavarantoimittajassa on lähtökohtaisesti virhe.

Kuluttajansuojalain virhesäännökset soveltuvat paitsi uutena, myös käytettynä myytyihin tavaroihin. Käytetyissä tavaroissa voi kuitenkin olla luonnollisesta kulumisesta ja tavarantoimittajan käytöstä johtuvia vikoja. Virheen arvioinnin lähtökohtana on ostajan ja myyjän välisen sopimuksen sisältö. Usein kun tavara myydään käytettynä, virhevastuu suljetaan pois käyttämällä ”sellaisena kuin se on”-ehtoa tai muuta yleistä varaumaa. Jos tavara on myyty ”sellaisena kuin se on”-ehtoa käyttämällä, tavarantoimittajassa on virhe ensinnäkin silloin, jos tavara on huonommassa kunnossa kuin ostajalla tavarantoimittajan hinta ja muut olosuhteet huomioon ottaen on ollut perusteltua aiheuttaa edellyttää. Lisäksi, jos myyjä on laiminlyönyt velvollisuutensa kertoa ostajalle tiedossaan olleesta tavarantoimittajan ominaisuuksista tai käytöstä koskevasta olennaisesta seikasta, josta ostaja perustellusti saattoi olettaa saavansa tiedon, tavarantoimittajassa on virhe. Lisäedellytyksenä on, että laiminlyönnin voidaan olettaa vaikuttaneen kauppaan. Vastaavasti tavarantoimittajassa on virhe myös silloin, jos tavara ei vastaa myyjän tavarantoimittajan ominaisuuksista tai käytöstä ennen kaupantekoa antamia tietoja, näiden tietojen ollessa sellaisia, että niiden voidaan olettaa vaikuttaneen kauppaan.

Tavarantoimittajan virheellisyttä arvioidaan lähtökohtaisesti sen mukaan, millainen tavara ominaisuuksiltaan on vaaranvastuun siirtyessä myyjältä ostajalle. Kuitenkaan ei vaadita, että virhe tuona ajankohtana olisi jo havaittavissa. Myyjä vastaa siis myös piilevistä virheistä. Lähtökohta sekä kuluttajansuojalaissa että kauppalaissa on, että ostajan on osoitettava, että tavarantoimittajassa on virhe. Kuluttajansuojalain soveltamistilanteissa näyttövelvollisuus on kuitenkin myyjällä, jos virhe ilmenee kuuden kuukauden kuluessa tavarantoimittajan

luovutuksesta. Tällöin virheen oletetaan olleen tavarassa jo luovutushetkellä ja kuuluvan myyjän vastuulle. Myyjän virhevastuuta on kuitenkin tällaisissa tilanteissa rajoitettu, eikä myyjä vastaa virheestä, jos hän osoittaa tavaralla olleen luovutushetkellä virheellön, tavaralla kestoajan olevan alle kuusi kuukautta, vian johtuvan tapaturmasta tai tavaralla vääränlaisesta käsittelystä tai että kyse on tavaralla tavanomaisesta kulumisesta.

Silloin, kun takuunantaja sitoutuu vastaamaan tavaralla käyttökelpoisuudesta tai muista ominaisuuksista määrätyn ajan, tavaralla on virhe, jos tavara huonontuu takuussa tarkoitettulla tavalla takuun voimassaoloaikana. Takuunantaja ei kuitenkaan vastaa tavaralla virheestä, jos hän saattaa todennäköiseksi, että tavaralla huononeminen johtuu tapaturmasta, tavaralla vääränlaisesta käsittelystä tai muusta ostajan puolella olevasta seikasta. Takuu tai vastaavanlainen sitoumus kääntää näyttötaakan tavaralla virheestä myyjälle. Takuun päättymisen jälkeen näyttötaakka on jälleen lähtökohtaisesti ostajalla.

Takuu on myyjän tai aikaisemman myyntiportaalla vapaaehtoisesti ostajalle antama lisäsitoumus. Sen on aina oltava lisäetu kuluttajalle lain säännöksiin nähden. Takuun ehtoilla ei näin voida rajoittaa ostajalle lakisääteisen virhevastuun perusteella kuuluvia oikeuksia. Takuuajan päättymisen ei tarkoita, että myyjän virhevastuu samalla päättyisi. Ostajalla on oikeus vedota lakisääteiseen virhevastuuseen siitä riippumatta, onko tuotteelle annettu takuuta vai ei tai onko takuu aika jo päättynyt. Jos takuu aika on päättynyt tai tavaralle ei ole annettu takuuta, myyjä vastaa virheestä lakisääteistä virhevastuuta koskevien säännösten mukaan.

Kuluttajansuojalain säännöksen mukaan tavaralla on kestävyydeltään vastattava sitä, mitä kuluttaja yleensä voi perustellusti samanlaisen tavaralla olettaa kestävänsä. Ostaja voi näin ollen vedota tavaralla virheeseen takuuajan päättymisen jälkeenkin, jos tavaralla kestoikä normaalikäytössä jää lyhyemmäksi kuin mitä ostaja voi yleisen mittapuun perusteella olettaa.

Kauppalain ennako- ja jälkitarkastusta koskevia säännöksiä ei sovelleta kuluttajan kauppaan. Kuluttajankaupassa ostajalla ei siis ole mitään erityistä velvollisuutta tavaralla tarkastamiseen ennen tai jälkeen kaupan. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö kuluttajankaupassa voitaisi antaa lainkaan merkitystä ennakkoon tai jälkikäteen tapahtuvalle tarkastamiselle. Tavaralla tarkastamista koskeva ongelma tulee kuitenkin esille, kun ar-

vioidaan kuluttajansuojalain 5 luvun 16 §:n mukaan sitä, milloin ostajan olisi tullut virhe havaita. Voidaankin sanoa, että ostajan on oman etunsa vuoksi hyvä tarkastaa tavara huolellisesti. Jokaisessa tapauksessa harkitaan erikseen olosuhteet huomioon ottaen, onko ostaja tarkastanut tavaran asianmukaisesti ja onko hän ilmoittanut asiasta ajoissa myyjälle. Tarkastusvelvollisuus on vahvasti yhteydessä reklamaatioon.

Voidakseen vedota tavaran virheeseen, ostajan on ilmoitettava virheestä myyjälle kohtuullisessa ajassa siitä kun hän havaitsi virheen tai hänen olisi pitänyt se havaita. Tätä kutsutaan reklamaatioksi. Kuluttajankaupassa virheilmoitus voidaan kuitenkin aina tehdä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun ostaja havaitsi virheen. Tämä ei kuitenkaan rajoita kuluttajan oikeutta reklamoida tavaran virheestä kohtuullisessa ajassa. Kuluttajankaupassa ostaja voi tehdä virheilmoituksen paitsi myyjälle myös kaupan myyjän lukuun välittäneelle elinkeinonharjoittajalle tai tavaran ominaisuuksista vastaamaan sitoutuneelle elinkeinonharjoittajalle. Jos tavaralle on annettu takuu, ostaja voi tehdä virheilmoituksen myös takuunantajalle. Ostaja voi itse valita kenelle hän reklamoi. Kauppalain mukaan virheestä on aina reklamoitava myyjälle.

Kuluttajansuojalaissa, samoin kuin kauppalaisissa ei ole mitään kiinteää takarajaa sen suhteen, koska ostajan viimeistään kohtuullisessa ajassa on reklamoitava tavaran virheestä. Yleinen kolmen vuoden vanhentumisaika katkaisee kuitenkin lähtökohtaisesti mahdollisuuden vedota tavaran virheeseen. Tästä huolimatta ostaja voi tietyissä tilanteissa vedota virheeseen asetetun takarajan tai kohtuulliseksi katsottavan ajan jälkeenkin. Näin silloin, kun myyjä on menetellyt törkeän huolimattomasti tai kunnianvastaisesti ja arvottomasti. Kuluttajansuojalain soveltamistilanteissa ostaja voi vedota tavaran virheen kohtuulliseksi katsottavan ajan jälkeen myös silloin, kun virhe perustuu siihen, että tavara ei täytä tuoteturvallisuuslaissa taikka muissa omaisuuden tai terveyden suojelemiseksi annetuissa säännöksissä tai määräyksissä annettuja vaatimuksia. Vastaavasti, jos virhe perustuu siihen, että tavara on muuten omaisuudelle tai terveydelle vaarallinen, reklamaatiota ei vaadita kohtuullisessa ajassa.